

PROGRAMMABEGROTING 2023 - 2026

Gemeente Brummen

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Aanbieding van de Programmabegroting	6
Programmabegroting 2023-2026	8
Financiële Hoofdpijnen	9
Programma 1 Bestuur en Veiligheid	14
Focusgebied Bestuurskracht	15
Basistaken Bestuur en Dienstverlening	17
Basistaken Veiligheid, Toezicht en Handhaving	19
Programma 2 Fysieke leefomgeving	21
Focusgebied Klimaat en duurzaamheid	22
Focusgebied Ruimte voor Eerbeek / Eerbeek Loenen 2030	26
Focusgebied Centrum Brummen	28
Focusgebied Wonen	29
Basistaken Fysieke leefomgeving	31
Programma 3 Sociale leefomgeving	37
Focusgebied Sociaal domein	38
Basistaken Vitale Samenleving	44
Programma 4 Financiën	49
Basistaken Bedrijfsvoering en financiën	50
Paragrafen	53
A. Lokale heffingen	54
B. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	58
C. Onderhoud kapitaalgoederen	64
D. Financiering	69
E. Bedrijfsvoering	72
F. Verbonden partijen	76
G. Grondbeleid	86
H. Leefbaarheid	90
Financiële begroting	91
Baten en lasten	92
Financiële positie	100
Bijlagen	110
1. Subsidieplafonds	111
2. Financiële uitgangspunten en grondslagen	112
3. Taakvelden	114
4. Beleidsdocumenten	116

Programma begroting 2023-2026 gemeente Brummen

Kenmerk : Z072650/D392793

Aanbieding van de Programmabegroting

Geachte leden van de raad,

Het gemeentebestuur heeft in de bestuursperiode 2018-2022 flinke stappen gezet om de begroting structureel gezond te maken en het weerstandsvermogen te versterken. Het is nu aan ons als nieuw aangetreden gemeentebestuur om deze ingezette lijn door te trekken.

De begroting die nu voorligt past in de lijn om enerzijds een financieel gezonde huishouding te creëren en anderzijds ruimte te houden voor versterking van onze bestuurskracht en voor de opgaven die er onder andere liggen op het gebied van klimaatbeleid, in het sociaal domein en in Eerbeek.

Voor de jaren 2023 tot en met 2025 is de begroting financieel en beleidsmatig mooi in balans. We houden het spaarprogramma structureel in de boeken en kunnen uitvoering geven aan de bestuurskrachtversterking. Ook hebben we het coalitieakkoord integraal doorvertaald in deze begroting. Om in deze tijden van grote kostenstijgingen onze inwoners te ontzien stellen we voor de extra verhoging van de OZB in 2023 niet door te voeren en deze een jaar op te schuiven, zodat we in 2023 kunnen bepalen of deze extra verhoging waar in de vorige raadsperiode toe is besloten nog nodig is.

Een sluitende begroting in 2023 en een meerjarige groei naar voldoende weerstandsvermogen

Wij hebben in 2022 een mooie start kunnen maken met de uitvoering van het coalitieakkoord en op basis van de begroting die nu voorligt kunnen we de komende jaren investeren in onder andere klimaat en duurzaamheid, Eerbeek, schuldhulpverlening, de hervormingsagenda voor Jeugdzorg en het versterken van onze toeristische kwaliteiten. Al met al ligt er een begroting die recht doet aan opgaven van deze tijd en die bijdraagt aan het financieel herstel van onze gemeente.

In 2023 worden onze structurele uitgaven gedekt door structurele inkomsten. Dit is een belangrijk uitgangspunt waar we op sturen en waar de provincie de begroting op toetst. Om de incidentele uitgaven eveneens te kunnen dekken hevelen we eenmalig een bedrag over vanuit de algemene reserve naar de exploitatiebegroting. Aangezien het jaarrekeningsaldo van 2022 naar verwachting positief is, blijft de netto toevoeging aan de algemene reserve meer dan 6 ton.

De komende drie jaren vallen gunstig uit voor de omvang van het gemeentefonds. Op basis van deze cijfers zouden we ons weerstandsvermogen in de komende bestuursperiode extra kunnen versterken met jaarrekeningoverschotten uit 2024 en 2025.

Het jaar 2026 is een opvallend jaar in deze begroting. In dat jaar daalt de gemeentefondsuitkering voor gemeenten fors, zonder dat de Rijksoverheid duidelijkheid geeft hoe gemeenten hiermee om kunnen gaan. Dit past niet in een goede financiële verhouding tussen Rijksoverheid en gemeenten. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft in juni via een resolutie aangegeven dat het niet logisch en niet redelijk is om te veronderstellen dat gemeenten langjarig kunnen bijdragen aan kabinetambities zolang er sprake blijft van grote financiële onzekerheid als gevolg van het 'ravijn' vanaf 2026. Als signaal richting provincie en Rijksoverheid toont het jaar 2026 op dit moment dan ook een tekort in onze meerjarenbegroting. Dit is een bewuste keuze. We gaan er vanuit dat er in het komende jaar meer duidelijkheid komt over de financiële situatie van gemeenten in 2026 zodat we in de begroting 2024-2027 voorstellen kunnen doen hoe we hier lokaal mee om kunnen gaan.

Balanceren op het strakke koord

Het feit dat we de financiële huishouding in deze begroting verder op orde brengen is mooi en ook hard nodig, want we leven in financieel onzekere tijden. We zien een stijgende inflatie en stijgende rentelasten. Hoe de economie zich ontwikkelt is uitermate onzeker. Dat betekent dat we ons niet rijk willen rekenen. We hebben de stijgende energielasten op basis van de huidige inschattingen in de begroting 2023 verwerkt. Daarnaast hebben we een stelpost opgenomen om prijsstijgingen van andere leveringen en diensten op te vangen. In aanvulling op deze begrotingsposten bevat het weerstandsvermogen als extra buffer een risico-inschatting van een hogere inflatie. Of deze maatregelen voldoende zijn moet in 2023 blijken. We houden de vinger aan de pols en informeren u hierover in de bestuursrapportages.

Een belangrijk zorgpunt voor ons is het effect van de inflatie voor inwoners. Vandaar ons voorstel om de extra OZB-verhoging niet in 2023 door te voeren. Ook werken we in 2023 verder aan een solide en sociaal vangnet, aan het preventief bestrijden van energiearmoede en aan het voorkomen van betalingsachterstanden van inwoners. De inflatie wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de sterk gestegen energieprijzen. Daarom pakken we het bestrijden van energiearmoede niet alleen vanuit het sociaal domein op, maar ook binnen het programma Klimaat en Duurzaamheid door duurzame en structurele oplossingen te stimuleren die het energieverbruik verlagen.

De raad is aan zet

Dit is de eerste begroting die uw raad in de huidige raadsperiode vaststelt. We zijn ambitieus met z'n allen en hebben veel plannen om Brummen klaar te stomen voor een gezonde toekomst, met aandacht voor klimaat, wonen, economie, toerisme en welzijn voor iedereen. Met deze begroting kunt u de bestuursperiode 2023-2026 goed beginnen.

We zien uit naar een constructieve besprekingen met u over de voorliggende begroting.

Het college van burgemeester en wethouders
Brummen, september 2022

Programmabegroting 2023-2026

Financiële Hoofdlijnen

Inleiding

In dit hoofdstuk laten we het verloop van het financieel meerjarenperspectief 2023-2026 van de perspectiefnota naar deze programmabegroting zien. Daarnaast geven we inzicht in het structureel begrotingsaldo, de ontwikkeling van de algemene reserve en de weerstandsratio.

Financieel meerjarenperspectief 2023-2026

In tabel 1 staat het financieel meerjarenperspectief voor de jaren 2023-2026 met hierin opgenomen de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de Perspectiefnota 2023-2026.

Tabel 1 (Bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Saldo Perspectiefnota 2023-2026	€ 121	-€ 199	-€ 383	-€ 850
Autonome ontwikkelingen	€ 879	€ 2.035	€ 2.695	€ 777
Aanvullende nieuwe ontwikkelingen	-€ 983	-€ 1.221	-€ 1.016	-€ 1.028
Financieel meerjarenperspectief 2023-2026	€ 18	€ 615	€ 1.295	-€ 1.101

Toelichting financieel meerjarenperspectief 2023-2026

Saldo Perspectiefnota 2023-2026

Het startpunt voor de saldi in deze begroting zijn de saldi vanuit het meerjarenperspectief in de Perspectiefnota 2023-2026.

Autonome ontwikkelingen

Na vaststelling van de perspectiefnota hebben zich nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. Dit zijn ontwikkelingen die voortvloeien uit bestaand beleid en/of die we zelf niet of nauwelijks kunnen beïnvloeden, maar die wel onze begroting raken.

De eerste ontwikkeling is de meicirculaire 2022. Deze laat voor Brummen een positieve bijstelling zien van € 3.586.000 in 2023, € 5.199.000 in 2024 en € 6.268.000 in 2025. Dit voordeel loopt in 2026 terug tot € 4.190.000. 2026 wordt in de media niet voor niets het 'ravijnjaar' genoemd. De effecten van de herverdeling van het gemeentefonds, die voor Brummen negatief zijn, laten zich in 2026 ook volledig gelden. Bovendien wordt het accres aan banden gelegd en wordt de opschalingskorting weer opnieuw van kracht.

De loonontwikkeling zorgt voor extra lasten van € 703.000 in 2023. Deels als gevolg van loonstijgingen, deels vanwege versterking van de organisatie die voortvloeit uit het bestuurskrachtonderzoek.

In het sociaal domein stijgen de lasten onder andere als gevolg van de nieuwe beleidsregels op basis van jurisprudentie voor de kosten van huishoudelijke hulp.

In de begroting is ook rekening gehouden met een rentestijging. Dit zorgt voor hogere rentelasten, oplopend tot ruim € 700.000 in 2026. Ook zijn er extra kosten voor automatisering, met name voor beveiliging van de programmatuur.

Om het hoofd te kunnen bieden aan de aanwakkerende inflatie is voor energielasten € 600.000 opgenomen. Voor overige ontwikkelingen is een stelpost van € 250.000 gereserveerd. In de

paragraaf weerstandsvermogen wordt bovendien rekening gehouden met nog verdere prijsstijgingen.

Per saldo zorgen de autonome ontwikkelingen voor een verbetering van het financieel perspectief van € 879.000 in 2023, € 2.035.000 in 2024, € 2.695.000 in 2025 en € 777.000 in 2026.

Nieuw beleid en ambities

Een omvangrijke extra inspanning wordt gedaan bij klimaat en duurzaamheid. In totaal voor ruim € 500.000 per jaar. Daarnaast vindt een structurele toevoeging plaats van € 75.000 per jaar aan de bestemmingreserve Duurzaamheid.

Incidenteel wordt tot 2030 geld beschikbaar gesteld voor de projecten in Eerbeek (€ 100.000). Structureel wordt budget opgenomen voor de bestrijding van invasieve exoten (€ 50.000).

Voor verbetering van toeristische voorzieningen wordt vanuit de gelden voor toeristenbelasting jaarlijks ruim € 50.000 extra beschikbaar gesteld. Daarnaast wordt extra aandacht besteed aan groenbeheer (2023 t/m 2026 in totaal € 535.000).

In totaal is voor nieuw beleid en de ambities van het college ongeveer € 1,0 miljoen beschikbaar.

Tekort in 2026

Als gevolg van het nieuw beleid verandert het meerjarenperspectief van de gemeente Brummen. In 2026 is sprake van een verwacht tekort van € 1.101.000. Zoals in de aanbiedingsbrief toegelicht, is het een bewuste keuze om deze jaarschijf niet dekkend te presenteren. In de jaren 2023-2025 is sprake van een reëel sluitende begroting.

Structureel meerjarenperspectief 2023-2026

In tabel 2 is het structureel meerjarenperspectief voor de jaren 2023-2026 opgenomen.

Tabel 2 (Bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Structurele saldi Perspectiefnota 2023-2026	€ 362	€ 84	€ -133	€ -583
Structurele autonome ontwikkelingen	€ 866	€ 2.366	€ 2.957	€ 197
Structurele aanvullende nieuwe ontwikkelingen	-€ 800	-€ 924	-€ 742	-€ 753
Structureel meerjarenperspectief 2023-2026	€ 428	€ 1.527	€ 2.082	€ -1.139

Toelichting structureel meerjarenperspectief 2023-2026

Het startpunt zijn de structurele saldi vanuit de Perspectiefnota 2023-2026.

In deze begroting zien we dat het structurele beeld duidelijk verbeterd is. De jaren 2023 t/m 2025 laten nu een reëel en structureel sluitende begroting zien. De hogere bijdragen vanuit het gemeentefonds zorgen grotendeels voor een verbetering van dit perspectief.

Ontwikkeling algemene reserve richting eind 2029

Tabel 3 toont de stand van de algemene reserve aan het begin en eind van elk jaar

Tabel 3 (bedragen x € 1.000)

Jaar	Algemene reserve per 1 januari	Jaarlijkse storting	Incidentele mutaties	Algemene reserve per 31 december
2023	€ 5.783	€ 600	€ 1.004*	€ 7.387
2024	€ 7.387	€ 600	€ 18	€ 8.004
2025	€ 8.004	€ 600	€ 615	€ 9.219
2026	€ 9.219	€ 600	€ 1.295	€ 11.115
2027	€ 11.115	€ 600	-€ 1.101	€ 10.613
2028	€ 10.613	€ 600		€ 11.213
2029	€ 11.213	€ 600		€ 11.813

* Het verwachte resultaat 2022 (2^e Burap) bedraagt € 1.354.000. De eenmalige onttrekking aan de algemene reserve in 2023 om de begroting sluitend te maken is € 350.000, waardoor de netto incidentele toevoeging aan de algemene reserve in 2023 € 1.004.000 bedraagt.

Toelichting spaarprogramma dat zorgt voor voldoende weerstandsvermogen eind 2029

Jaarlijks sparen we € 600.000. In de kolom "incidentele mutaties" staan de verwachte begrotingssaldi voor de komende jaren en de begrote incidentele onttrekkingen. Begrotingssaldi worden als jaarrekeningresultaat in een volgend jaar toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve.

Op basis van het huidige financieel meerjarenperspectief bereiken we eind 2029 een algemene reserve van ongeveer € 11,8 miljoen. Hierin zit een ruim voldoende buffer om eventuele incidentele tegenvallers op te kunnen vangen.

Ontwikkeling weerstandsratio 2022-2028

In tabel 4 wordt op basis van de stand van de algemene reserve in tabel 3, de raming van de post onvoorzien in het meerjarenperspectief en de geïnterpreteerde risico's de weerstandsratio in beeld gebracht tot begin 2030.

<i>Tabel 4 (Bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
Weerstandsvermogen								
- Algemene reserve	€ 5.783	€ 7.387	€ 8.004	€ 9.219	€ 11.115	€ 10.613	€ 11.213	€ 11.813
- Onbenutte belastingcapaciteit	€ 669	€ 669	€ 669	€ 669	€ 669	€ 669	€ 669	€ 669
- Post onvoorzien	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
Geïnterpreteerde risico's	€ 4.875	€ 4.875	€ 4.875	€ 4.875	€ 4.875	€ 4.875	€ 4.875	€ 4.875
Ontwikkeling weerstandsratio	1,33	1,66	1,79	2,04	2,43	2,32	2,45	2,57

Toelichting ontwikkeling weerstandsratio 2022-2028

De weerstandsratio wordt berekend door de weerstandscapaciteit bestaande uit de algemene reserve, de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien te delen door de geïnventariseerde risico's. Op basis van de geactualiseerde risico's zien we dat de risico's stijgen van € 4,296 miljoen in de risico-inventarisatie van juni 2022 naar € 4,875 miljoen in deze begroting. De belangrijkste oorzaak is de inschatting van de extra stijging van de inflatie met 4% die we voor drie kwart hebben meegenomen in de risico's. Op basis van de actuele risico-inventarisatie en de groei van ons weerstandsvermogen zou de weerstandsratio begin 2024 de gewenste 1,6 bereiken.

Vaststelling

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 20 oktober 2022,
De gemeenteraad van Brummen,

D.D. Balduk
griffier

A.J. van Hedel
voorzitter

Programma 1 Bestuur en Veiligheid

Introductie

Dit programma gaat over de volgende basistaken:

- Bestuur en dienstverlening
- Veiligheid, toezicht en handhaving

Dit programma gaat over het focusgebied:

- Bestuurskracht.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Lasten				
Incidenteel	15	0	0	0
Structureel	4.963	5.221	5.396	5.594
Totaal Lasten	4.978	5.221	5.396	5.594
Baten				
Incidenteel	0	0	0	0
Structureel	298	455	327	328
Totaal Baten	298	455	327	328
Saldo excl. bestemmingen	-4.680	-4.767	-5.069	-5.267
Saldo incl. bestemmingen	-4.680	-4.767	-5.069	-5.267

Focusgebied Bestuurskracht

Portefeuillehouders

A.J. van Hedel

Trends en ontwikkelingen

De komende jaren werken we aan het versterken van onze bestuurskracht. Dat doen we met als doel onze taken als zelfstandige gemeente goed uit kunnen voeren. Daarnaast is versterking ook nodig om beter in positie te komen in de opgaven die de aanwezigheid van de papierindustrie in Eerbeek met zich meebrengt. De uitvoering van deze bestuurskrachtversterking loopt langs vijf ontwikkelingsporen.

1. Politiek-bestuurlijk samenspel
2. De organisatieontwikkeling
3. De aanwezigheid van de papierindustrie
4. Brummen en de regio
5. Draagvlak binnen de gemeente

Deze ontwikkeling overlapt meerdere raadsperioden en loopt tot 2030. In de raadsperiode 2022-2026 staan de doelen, acties en mijlpalen uit fase twee van het ontwikkelplan centraal. We monitoren de uitvoering en bepalen jaarlijks of we nog op koers liggen.

Wat willen we bereiken?

1. Ons doel is om onze gemeentelijke taken goed uit te kunnen voeren en beter in positie te komen in de opgaven die de aanwezigheid van de papierindustrie in Eerbeek met zich meebrengt.

Wat gaan we doen?

1. Uitvoeren en monitoren van de acties in de vijf ontwikkelingsporen van het ontwikkelplan

Het financieel verloop van het focusgebied Bestuurskracht

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Focusgebied Bestuurskracht				
Lasten	56	141	266	400
Totaal Focusgebied Bestuurskracht	-56	-141	-266	-400
Saldo incl. bestemmingen	-56	-141	-266	-400

Financiële ontwikkelingen focusgebied Bestuurskracht Lasten

In januari 2021 heeft de raad ingestemd met de oplossingsrichting van het ontwikkelplan om de bestuurskracht van de gemeente de komende jaren te versterken. De financiële strategie gaat uit van een ingroeimodel van de lasten. Stapsgewijs wordt elk jaar bekeken hoe het staat met de uitvoering en of de aanvankelijk geraamde lasten realistisch en noodzakelijk zijn. De integrale afweging vindt de komende jaren plaats bij de behandeling van de perspectiefnota. In dit

verkiezingsjaar was de perspectiefnota beleidsarm en vindt de integrale afweging in de voorliggende begroting plaats.

In deze beginfase van de uitvoering van het ontwikkelplan zien wij geen aanleiding om de budgetten te wijzigen. Het beschikbaar gestelde budget van € 194.000 voor 2022 is in lijn met het raadsbesluit nu structureel opgenomen in de begroting. De olopende structurele lasten van het ingroeimodel zijn budgettair tot en met 2026 opgenomen.

Concreet betekent dit dat er in 2023 € 512.000 wordt besteed aan het versterken van de bestuurskracht vanuit de vier sporen. Dit bedrag is als volgt opgebouwd.

€ 160.000 wordt bekostigd vanuit het programmabudget Ruimte voor Eerbeek, deze lasten zijn daarom opgenomen in programma 2.

€ 37.000 is toegevoegd aan de loonsom t.b.v. de versterking op het gebied van regie- en contractmanagement in de vorm van een inkoopadviseur;

€ 225.000 is toegevoegd aan de loonsom t.b.v. het in dienst nemen van adviseurs gebiedsgericht werken (in de financiële strategie 'kerncontactfunctionarissen' genoemd);

€ 34.000 is toegevoegd aan de loonsom om het strategisch vermogen van de organisatie te kunnen versterken voor functies die in 2022 zijn doorontwikkeld (met bijbehorende hogere loonschaal); Dit betekent dat er in lijn met de financiële strategie in 2023 nog € 56.000 beschikbaar is voor de doorontwikkeling van functies die het strategisch vermogen versterken. Dit bedrag ziet u terug in bovenstaande tabel.

De toelichting op bovenstaande inzet van de budgetten vindt u terug in het ontwikkelplan en de bijbehorende monitor die periodiek wordt geactualiseerd. De monitoring van dit budget wordt tenminste opgenomen in de perspectiefnota.

Basistaken Bestuur en Dienstverlening

Portefeuillehouders

A.J. van Hedel

Trends en ontwikkelingen

Als gemeente zijn we onderdeel van de lokale samenleving. We willen met inwoners, organisaties, ondernemers en wijk- en dorpsraden bespreken welke opgaven er zijn en welke oplossingen we samen kunnen realiseren. Door met inwoners en instanties uit een bepaald gebied meer samen te werken, ligt de focus niet op één specifiek onderdeel, maar op de samenhang van opgaven. Zo werken we aan vertrouwen tussen gemeente en samenwerkingspartners. Een opgave hierbij is het bereiken van de stille meerderheid. Bij participatie gaat het om samen te werken en wisselwerking met inwoners. Als gemeentebestuur is het onze taak alle belangen te wegen die dat met zich meebrengt. Ook de belangen die zich niet (kunnen) laten horen in het proces. De samenleving verdient daarbij een kundig en krachtig gemeentebestuur met bijvoorbeeld voldoende ondersteuningsmogelijkheden voor raadsfracties om hun taken goed uit te kunnen oefenen.

Voor veel bewoners is de gemeente de meest nabije overheid. Voor leefbaarheid vinden we dat ook belangrijk. Bewoners moeten makkelijk 'binnenstappen' en vragen kunnen stellen. In dit opzicht willen we de 1-loket gedachte uit de omgevingswet in Brummen goed vormgeven. Concreet betekent dat een goed contact met andere overheden zoals Provincie, Waterschap en omgevingsdiensten.

Het vertrouwen in overheden is laag. Dat blijkt onder meer uit de lage opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen. Daar gaat iets mis. Want raadsleden, burgemeester, wethouders en ambtenaren werken keihard om juist voor inwoners goede dingen te doen. Daar zou juist veel vertrouwen in moeten zijn.

Dat vertrouwen willen we daarom graag terugwinnen. Dat begint met toegankelijk en aanspreekbaar zijn. Wat ons betreft worden raadsleden, ambtenaren en het college van B&W daarom veel zichtbaarder in de samenleving.

Wat willen we bereiken?

1. We willen gemeentelijke activiteiten beter op elkaar afstemmen. Dan versterken ze elkaar.

Wat gaan we doen?

1. We gaan proeven doen met gebiedsbericht werken.

Wat willen we bereiken?

2. Een toegankelijk en zichtbaar gemeentebestuur

Wat gaan we doen?

2. Uitnodigende communicatie, werkbezoeken, aanwezig zijn bij wijk- en dorpsraadsbijeenkomsten en waar dit grote meerwaarde heeft vergaderen buiten het gemeentehuis.

Het financieel verloop van de basistaken Bestuur en Dienstverlening

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Basistaken bestuur en dienstverlening				
Lasten	2.638	2.755	2.752	2.799
Baten	285	441	314	314
Totaal Basistaken bestuur en dienstverlening	-2.353	-2.314	-2.438	-2.485
Saldo incl. bestemmingen	-2.353	-2.314	-2.438	-2.485

Financiële ontwikkelingen Basistaken Bestuur en Dienstverlening

In 2014 is de geldigheidsduur van reisdocumenten gewijzigd naar 10 jaar. Dit betekent een toename van de opbrengsten leges persoonsbewijzen en rijbewijzen in 2024.

De kosten voor de uitbreiding van het college (€ 140.000) zijn verwerkt in deze begroting.

Basistaken Veiligheid, Toezicht en Handhaving

Portefeuillehouders

A.J. van Hedel

Trends en ontwikkelingen

Over het algemeen mogen wij ons in de gemeente Brummen gelukkig prijzen met een veilige gemeente, een goede samenwerking met het politieteam waaronder wijkagenten en binnen onze grenzen een goede sociale controle. De lijnen zijn kort tussen gemeente, SWB, politie en brandweer, organisaties en instellingen.

Belangrijke spelers op het gebied van veiligheid zijn natuurlijk de politie en de brandweer. De politie wordt bekostigd door de Rijksoverheid. De brandweer wordt bekostigd door onze gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland.

De gemeente Brummen scoort beter dan het landelijke gemiddelde op klassieke veiligheidsindicatoren zoals geweldsmisdrijven, diefstal uit woning en vernielingen in de openbare ruimte. Minder zichtbaar in de veiligheidsindicatoren is de ondermijnende criminaliteit en de cybercriminaliteit. De aanpak van ondermijning en de georganiseerde criminaliteit vraagt om een goed georganiseerde en samenwerkende overheid. Daarom besteden we aandacht aan bewustwording en aan het op orde hebben van beleid, regelgeving en onze eigen systemen.

Wat willen we bereiken?

1. Een veilige gemeente blijven.

Wat gaan we doen?

1. In-en externe bewustwordingsactiviteiten organiseren

Het financieel verloop van de basistaken Veiligheid, Toezicht en Handhaving

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Basistaken veiligheid, toezicht en handhaving				
Lasten	2.284	2.326	2.379	2.396
Baten	13	14	14	14
Totaal Basistaken veiligheid, toezicht en handhaving	-2.271	-2.312	-2.365	-2.382
Saldo incl. bestemmingen	-2.271	-2.312	-2.365	-2.382

Financiële ontwikkelingen Basistaken Veiligheid, toezicht en handhaving

De bijdrage VNOG voor 2023 is € 1.222.000. Dit is € 34.000 hoger in verband met de demarcatie.

Beleidsindicatoren

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Jaar	Waarde Brummen	Waarde Nederland	Bron
6	Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	2016	5	14	Bureau Halt
			2017	5	11	
			2018	3	10	
			2019	9	10	
			2020	11	10	
			2021	4	7	
8	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2016	0,7	2,4	CBS
			2017	0,5	2,3	
			2018	0,7	2,2	
			2019	0,5	2,3	
			2020	0,5	2	
			2021	0,5	1,8	
9	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2016	2,6	5,3	CBS
			2017	2,1	5,0	
			2018	2,9	4,8	
			2019	1,9	4,8	
			2020	2,4	4,6	
			2021	1,9	4,3	
10	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2016	3,1	3,8	CBS
			2017	2,9	3,3	
			2018	1,2	2,9	
			2019	1,9	2,3	
			2020	1,9	1,8	
			2021	1,4	1,3	
11	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2016	4,3	6,8	CBS
			2017	3,6	5,9	
			2018	4,3	5,4	
			2019	3,9	5,9	
			2020	4,8	6,2	
			2021	4,5	4,2	

Programma 2 Fysieke leefomgeving

Introductie

Dit programma gaat over de volgende focusgebieden:

- Klimaat en duurzaamheid
- Ruimte voor Eerbeek / Eerbeek – Loenen 2030
- Centrum Brummen
- Wonen

Dit programma gaat over de volgende basistaak:

- Fysieke leefomgeving

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Lasten				
Incidenteel	688	740	388	390
Structureel	12.600	12.985	13.384	13.820
Totaal Lasten	13.288	13.726	13.773	14.210
Baten				
Incidenteel	337	259	0	0
Structureel	6.108	6.331	6.439	6.764
Totaal Baten	6.445	6.590	6.439	6.764
Saldo excl. bestemmingen	-6.843	-7.136	-7.334	-7.445
Storting				
Mutaties reserves	75	75	75	75
Totaal Storting	75	75	75	75
Onttrekking				
Mutaties reserves	664	543	448	297
Totaal Onttrekking	664	543	448	297
Bestemmingen per saldo	589	468	373	222
Saldo incl. bestemmingen	-6.254	-6.667	-6.961	-7.224

Focusgebied Klimaat en duurzaamheid

Portefeuillehouder

P. Inberg

Trends en ontwikkelingen

We staan als samenleving voor grote en urgente opgaven op het gebied van klimaat en duurzaamheid: klimaatverandering, energietransitie, landbouwtransitie en schaarste aan grondstoffen zijn een paar van de complexe vraagstukken die onze aandacht vergen.

Voor de energietransitie is met het Uitnodigingskader zonnevelden en windmolens, de RES 1.0 (Regionale Energiestrategie) en de Warmtetransitievisie een basis voor ons huidige beleid gelegd. In 2022 hebben we gewerkt aan een biodiversiteitsplan, een groenstructuurplan, beleid voor duurzame woningbouw en een strategie voor klimaatadaptatie.

Vanuit deze koers werken we aan de uitdagingen voor de komende jaren. Dat doen we met aandacht voor participatie van inwoners en organisaties in de totstandkoming van plannen, besluitvorming en uitvoering. Want het gaat om veranderingen met een maatschappelijke en/of ruimtelijke impact en daarom zoeken we de dialoog op waar dat kan.

De gemeente wil ook in dit opzicht de basis op orde hebben: we werken aan een duurzame grondhouding om in lokaal partnerschap samen te werken aan klimaatdoelstellingen. Met een programmatische aanpak willen we een versnelling realiseren in de wijze waarop we met die vraagstukken bezig zijn. Met gerichte projecten, innovaties, pilots en andere impulsen dragen we bij aan blijvende veranderingen in onze leefomgeving en in de manier waarop we daarmee omgaan.

In het programma Klimaat en Duurzaamheid zetten we in op landschap, natuur, wateropgave, biodiversiteit, bodemkwaliteit, klimaatadaptatie, CO2 reductie, gezonde leefomgeving, duurzaam bouwen, circulaire economie en schone mobiliteit.

We kunnen niet aan alles tegelijk werken, maar we houden wel zoveel mogelijk oog voor de samenhang tussen de diverse onderwerpen. Voor 2023 hebben we als focus de onderstaande doelen en activiteiten.

De klimaatverandering en grondstoffen-schaarste maken dat er allerhande transities in gang gezet zijn. Deze transities vergen een lange adem. Binnen het programma Klimaat en Duurzaamheid zien we daarom een noodzakelijke verschuiving van incidentele naar structurele budgetten.

Wat willen we bereiken?

1. Verbeteren van onze ecologische omgeving: natuurwaarden, biodiversiteit, bodemkwaliteit, waterbalans, landschapsontwikkeling.

Wat gaan we doen?

1a. *Vanuit een verbindende rol samen met agrariërs en provincie verder werken aan een natuurinclusieve, toekomstbestendige landbouw: gebiedsplan, partnerschap stimuleren, kortere voedselketens.*

1b. *We werken aan uitvoeringsmaatregelen op basis van het biodiversiteitsplan en groenstructuurplan die in 2022 zijn ontwikkeld.*

1c. *Met buurgemeenten verkennen hoe een betere, meer levende bodem kan worden bereikt: regionaal kennis delen over o.a. tegengaan van bodemvreemde stoffen en sponswerking van de bodem.*

1d. *We ondersteunen met behulp van subsidie educatie, projecten, werkgroepen en/of initiatieven op basis van het actuele Landschapscontract 2023-2026 (totstandkoming in 2022 gestart).*

1e. *We nemen deel in een regionale netwerkgroep die de doelstelling van een drinkbare IJssel promoot en onderzoekt.*

Wat willen we bereiken?

2. Aanpassen van onze gebouwde omgeving richting een groene en klimaatbestendige gemeente

Wat gaan we doen?

2a. *Uitvoeringsmaatregelen op basis van de gemeentelijke strategie voor klimaatadaptatie, zoals in 2022 opgesteld mede vanuit (externe) risicodialogen en eerder uitgevoerde stresstesten.*

2b. *We zetten met de papierindustrie, de provincie, Veluwonen en Apeldoorn in op een gebiedsgerichte aanpak voor een warmtenet in Eerbeek en Loenen, evt. in combinatie met biogas / groen gas.*

2c. *We renoveren slechte groenvlakken voor meer klimaatbestendigheid en maken een plan van aanpak voor de aanplant van extra bomen.*

2d. *Als onderdeel van de routekaart Wonen werken we aan beleid voor duurzaamheid en klimaatadaptatie in nieuwe straten en woonwijken, in aanvulling op de eisen voor het kavelniveau (ontwikkeld in 2022).*

Wat willen we bereiken?

3. Een transitie in onze energievoorziening: meer energiebesparing en opwek van schone energie.

Wat gaan we doen?

3a. *We werken met de Cleantech Regio samen verder aan de gezamenlijke energiestrategie (versie 2.0).*

3b. *We voeren het Uitnodigingskader zonnevelden en windmolens uit: resultaten van de eerste tranche in de tender zonnevelden verwerken en de tweede tranche voorbereiden.*

3c. *We staan open voor initiatieven van inwoners die met hun buurt, wijk of dorp willen verduurzamen.*

3d. *We voeren een analyse uit waar de gemeente staat wat betreft energieneutraliteit en klimaatdoelstellingen, mede gelet op de doelen uit de Klimaatwet: 49% CO2 reductie in 2030 (en 95% in 2050).*

3e. *We werken aan de bestrijding van energiearmoede (gericht op structurele energiebesparing), bewustwording bij inwoners en informatievoorziening over het verduurzamen van de eigen woning.*

Wat willen we bereiken?

4. Een duurzamere organisatie wat betreft vastgoed en bedrijfsvoering.

Wat gaan we doen?

- 4a. We werken aan de uitvoering van het besluit tot een zonneparking bij het gemeentehuis.
- 4b. We ronden naar verwachting in 2023 de verduurzaming van vier gemeentelijke gebouwen af, met zoveel mogelijk gebruik van zonnepanelen.
- 4c. We geven onze inkoop een impuls op basis van mogelijkheden voor maatschappelijk verantwoord aanbesteden. We stimuleren groene en sociale effecten via minimumeisen en/of gunningcriteria.
- 4d. We voeren pilots uit op de verduurzaming van dienstverkeer.

Wat willen we bereiken?

5. Ontwikkelingen in het bedrijfsleven en in de samenleving: toekomstbestendiger bedrijventerreinen en meer duurzaamheid bij bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Wat gaan we doen?

- 5a. We werken in het kader van een Regiodeal met cofinanciering vanuit het Rijk aan een traject om bedrijventerreinen toekomstbestendiger te maken, op De Hazenberg en Rhienderen Noord.
- 5b. We monitoren met de OVJ samen de naleving van de Wet milieubeheer (Erkende Maatregelen Lijst) die bedrijven verplicht om qua energie stappen te zetten die binnen 5 jaar worden terugverdiend.
- 5c. We volgen in het kader van de samenwerking tussen gemeenten, provincie, regio en industrie de ontwikkelingen in de verduurzaming van productie- en bedrijfsprocessen.
- 5d. We monitoren de toename van zon op dak in onze gemeente.
- 5e. We verkennen wat vanuit de gemeente nodig en mogelijk is ter bevordering van verduurzaming in het maatschappelijk vastgoed. Hiervoor wordt, samen met de provincie, een routekaart opgesteld.

Het financieel verloop van het focusgebied Klimaat en duurzaamheid

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Focusgebied klimaat en duurzaamheid				
Lasten	984	1.006	988	1.005
Baten	59	36	0	0
Stortingen	75	75	75	75
Onttrekkingen	53	37	15	8
Totaal Focusgebied klimaat en duurzaamheid	-947	-1.008	-1.048	-1.072
Saldo incl. bestemmingen	-947	-1.008	-1.048	-1.072

Financiële ontwikkelingen focusgebied Klimaat en duurzaamheid

Voor de komende jaren verwachten we voor de uitvoering van de warmtetransitie een toenemende omvang van werkzaamheden, onder andere in het kader van de wijkgerichte benadering. Het is nog niet duidelijk of en hoeveel het Rijk gaat bijdragen in deze kosten.

Ten opzichte van vorig jaar wordt extra capaciteit gevraagd van € 250.000 in 2023 oplopend tot € 268.000 in 2026 voor communicatie/omgevingsmanagement, projectleider warmtenet en uitvoeringscapaciteit duurzaamheid. Daarnaast is er extra budget nodig van afgerond € 200.000 oplopend tot € 252.000 aan projectgelden, energiecoaches, educatie en voorlichtingscampagnes.

Naast structureel budget is incidenteel budget nodig voor incidentele projecten, kosten tenders, controles in het kader van wet milieubeheer. Extra nodig in 2023 € 59.000, in 2024 € 44.000 en in 2025 en 2026 € 21.000.

Aan baten worden in 2023 en 2024 extra subsidies vanuit de regio en de Provincie verwacht.

Verder is in lijn met het coalitieakkoord jaarlijks een storting van € 75.000 opgenomen om de reserve Duurzaamheid structureel te voeden vanuit de algemene middelen. Deze reserve kan worden ingezet voor duurzaamheidsprojecten.

Focusgebied Ruimte voor Eerbeek / Eerbeek Loenen 2030

Portefeuillehouder

A.K. van Klinken

Trends en ontwikkelingen

Sinds 2018 werken de provincie Gelderland, de Industriekern Eerbeek-Loenen (IKEL) en de gemeente Brummen samen aan een toekomstbestendig Eerbeek. In het programma Eerbeek-Loenen 2030 werken we samen aan diverse projecten die effect hebben op de leefbaarheid in de kern Eerbeek, het vestigingsklimaat van het bedrijfsleven en de energietransitie. De wijk- en dorpsraden zijn hierbij actief betrokken. De provincie heeft in de afgelopen jaren een grote personele en financiële inzet georganiseerd om een aantal projecten in het programma te trekken. Ook als gemeente hebben we structureel budget in de begroting opgenomen. Uit het bestuurskrachtonderzoek blijkt dat we nog wel een ontwikkelopgave hebben. We hebben als gemeente afgesproken dat we ons de komende jaren versterken, waardoor de provincie zich in de komende jaren kan gaan terugtrekken en meer aan ons kan overlaten. Op dit moment ligt een aantal bevoegdheden binnen de projecten bij de provincie. College en raad zetten in op een intensiever overleg met elkaar, zodat de gemeente zich proactief en constructief kan opstellen in de samenwerking door onze eigen agenda te formuleren en deze in het besluitvormingsproces onder de aandacht te brengen.

Het is bekend dat de belangen in Eerbeek regelmatig botsen. Eenvoudige oplossingen die iedereen tevreden stellen zijn er niet. Of het nu gaat om veilig verkeer, wonen, de noodzaak voor de industrie om snel veel duurzamer te worden of diversificatie van de lokale werkgelegenheid: Als gemeente hebben we oog voor de verschillende belangen. De aanwezigheid van de industrie in de nabijheid van woonwijken is een gegeven. Deze industrie met alle bedrijvigheid eromheen brengt werkgelegenheid én brengt in zekere mate overlast met zich mee. Dat moet in evenwicht zijn en blijven. Daarom blijft de verbinding tussen werken en leefbaarheid onderwerp van gesprek.

Naast gemeentelijke inspanningen voor verduurzaming is er een rijksopgave die door de provincie samen met de papierindustrie wordt vertaald in concrete plannen om de stikstofreductie en de CO₂ uitstoot te verminderen.

In het centrum van Eerbeek hebben lokale ondernemers goede stappen gezet om het heringerichte Stuijvenburchplein tot een levendig centrum te maken voor inwoners en toeristen. Er liggen in en om het centrum nog meer mogelijkheden om de aantrekkelijkheid te vergroten. Deze projecten realiseren we in afstemming met de partners binnen het programma Eerbeek-Loenen 2030.

Wat willen we bereiken?

1. Zichtbare verbeteringen in de aantrekkelijkheid in en om het centrum.

Wat gaan we doen?

1a. We maken een keuze over een invulling van het voormalige Burgersterrein.

1b. We maken een keuze over de invulling van het Kerstenterrein.

1c. We benutten kansen om het Stationsplein aantrekkelijker te maken voor recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?

2. Het verbeteren van het vestigingsklimaat voor de papierindustrie.

Wat gaan we doen?

2. We denken mee in de procedures van de provinciale inpassingsplannen en zorgen na besluitvorming dat de gemeentelijke infrastructuur goed aansluit op de plangebieden met oog voor de verkeersveiligheid van wandelaars en fietsers.

Het financieel verloop van het focusgebied Ruimte voor Eerbeek / Eerbeek Loenen 2030

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Focusgebied ruimte voor Eerbeek/Eerbeek-Loenen 2030				
Lasten	1.003	1.013	1.046	1.065
Baten	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0
Totaal Focusgebied ruimte voor Eerbeek/Eerbeek-Loenen 2030	-1.003	-1.013	-1.046	-1.065
Saldo incl. bestemmingen	-1.003	-1.013	-1.046	-1.065

Financiële ontwikkelingen focusgebied Ruimte voor Eerbeek / Eerbeek-Loenen 2030

Vanuit bezuinigingen in het verleden stonden er in 2023 minder incidentele middelen en vanaf 2024 helemaal geen incidentele middelen meer geraamd. Om de komende jaren vanuit de gemeente de gewenste inzet te kunnen blijven leveren binnen het samenwerkingsprogramma Eerbeek-Loenen 2030 zijn in deze begroting nieuwe meerjarig incidentele middelen opgenomen voor de jaren 2023 en verder. Dit past ook in de afspraken die in de Bestuursovereenkomst van september 2021 zijn vastgelegd. Om jaarlijks een bedrag beschikbaar te hebben voor zaken als onderzoek, expertise, cofinancieringen en kleine verbeteringen in de openbare ruimte, is vanaf 2023 jaarlijks een incidenteel programmabudget opgenomen van € 100.000.

Focusgebied Centrum Brummen

Portefeuillehouder

S. van de Graaf

Trends en ontwikkelingen

In de kern Brummen streven we naar een dorpscentrum met wonen, recreëren, winkels en ontmoeting. Een klein kernwinkelgebied met parkeren in de nabijheid van de voorzieningen. De kern heeft veel beeldbepalend groen, dat willen we in het centrumgebied versterken als bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit, en een lommerrijke omgeving levert een belangrijke bijdrage aan de klimaatdoelstellingen. De aanwezigheid van een NS-station draagt in grote mate bij aan de woonkwaliteit van de kern.

Wat willen we bereiken?

1. Een aantrekkelijk centrum voor inwoners, toeristen en ondernemers.

Wat gaan we doen?

- 1a. *Woningbouw mogelijk maken voor 1- en 2 persoonshuishoudens die qua uiterlijke verschijningsvorm en haar bewoners bijdraagt aan een levendig dorpscentrum.*
- 1b. *Woningbouw mogelijk maken die voorziet in de woningbehoefte en bijdraagt aan een levendig dorpscentrum.*
- 1c. *Stimuleren van verblijfsrecreatie voor meer dynamiek en economisch draagvlak.*
- 1d. *Overleggen met partijen om te komen tot meer voorzieningen rond het NS-station.*
- 1e. *Zorgen voor een aantrekkelijke, duurzame inrichting van de openbare ruimte die bijdraagt aan de groene toeristische verbindingzone tussen de Veluwe en de veerpont.*
- 1f. *Uitvoering geven aan de plannen voor het Graaf van Limburg Stirumplein.*

Het financieel verloop van het focusgebied Centrum Brummen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Focusgebied centrum Brummen				
Lasten	45	47	49	50
Totaal Focusgebied centrum Brummen	-45	-47	-49	-50
Saldo incl. bestemmingen	-45	-47	-49	-50

Financiële ontwikkelingen focusgebied Centrum Brummen

Geen bijzondere ontwikkelingen.

Focusgebied Wonen

Portefeuillehouders

G.I. Timmer

P. Inberg

Trends en ontwikkelingen

De gemeente Brummen is een fijne gemeente om in te wonen. De ligging tussen Veluwe en IJssel, de dorpskernen, het landschap en de mensen maken dat mensen hier graag willen blijven wonen of willen terugkeren na verblijf elders in het land. De druk op de woningmarkt in onze regio is hoog en daarom is door de regiogemeenten afgesproken om 20.000 woningen te bouwen tot 2030. Voor onze gemeente betekent dat een opgave om in dit decennium 900 woningen toe te voegen, liefst nog meer. Met de toevoeging van deze woningen dragen we een steentje bij aan een woningmarkt die de mogelijkheid biedt aan onze inwoners om binnen de gemeente te blijven wonen. Omdat de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de bestaande woningmarkt klein zijn, moet elke nieuwe woning raak zijn en toekomstgericht. De woningen dragen bij aan de vitaliteit van onze kernen, zo willen we bijvoorbeeld de kern Brummen laten groeien naar 10.000 inwoners.

Wat willen we bereiken?

1. Mogelijkheden creëren voor onze inwoners om binnen de gemeente te blijven wonen.

Wat gaan we doen?

1a. Planologische mogelijkheden bieden om tot 2030 minimaal 900 woningen toe te voegen aan onze woningmarkt.

1b. We maken plannen voor woningbouw tot 2040, rekening houdend met bevolkingsopbouw en woonbehoefte.

1c. We nemen plaatselijke (economische en sociale) binding op in de huisvestingsverordening, indien uit ontwikkelingen blijkt dat dit tot een eerlijke woonruimteverdeling leidt voor onze eigen inwoners en dit wettelijk mogelijk is.

1d. Sturen op de bouwopgave zodat minimaal zestig procent van de 900 woningen valt in de categorieën: betaalbare koop, betaalbare huur en woningen onder de huurtoeslaggrens.

1e. In de woningbouwprogrammering zorgen voor een gevarieerd woningaanbod met speciale aandacht voor één- en tweepersoonshuishoudens.

1f. Tijdelijke woonvormen, coöperatief bouwen en tiny-houses willen we makkelijker mogelijk maken.

1g. We zetten in op een actiever grondbeleid bij de actualisatie van de nota Grondbeleid.

1h. Ontwikkelaars proactief benaderen om woningbouw te versnellen aan de hand van de Routekaart.

Wat willen we bereiken?

2. Nieuwe woningen dragen bij aan de vitaliteit van onze kernen.

Wat gaan we doen?

2a. Woningbouw mogelijk maken in de kernen en daarbuiten als het passend is in het landschap.

2b. We onderzoeken of vanwege inbreidingsvoorkeur en sociale woonopgave een bepaalde mate van hoogbouw wenselijk is.

2c. Bij toevoegingen in de kernen houden we rekening met een goede groene inpassing voor flora en fauna.

2d. Waar mogelijk stellen we verplichtende voorwaarden voor circulariteit, klimaatbestendigheid en energieneutraliteit bij nieuwbouw en renovatie.

2e. Inspelen op functieveranderingen van gebouwen, ook in het buitengebied.

2f. Zorgen voor een nieuwe Nota Ruimtelijke kwaliteit om particuliere initiatieven goed op weg te helpen wat betreft welstandseisen.

2g. Samenwerking zoeken in de regio op het gebied van landschapsarchitectuur en stedenbouw.

2h. Samen met partners de mogelijkheden onderzoeken om doorstroming binnen de woningvoorraad maximaal op gang te brengen en hiervoor subsidiemogelijkheden onderzoeken.

2i. Om de ambitie versnellen van woningbouw mogelijk te maken, de Routekaart versnelling woningbouw vast te stellen.

2j. Actualisatie van de Woonvisie.

Het financieel verloop van het focusgebied Wonen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Focusgebied Wonen				
Lasten	1.001	1.019	1.034	1.061
Baten	591	525	523	528
Stortingen	0	0	0	0
Totaal Focusgebied Wonen	-411	-495	-511	-533
Saldo incl. bestemmingen	-411	-495	-511	-533

Financiële ontwikkelingen Focusgebied Wonen

Door de private kwaliteitsborging veranderen de legesinkomsten voor de gemeenten. Een externe partij toetst de plannen (bouwen), de gemeente ontvangt een melding. De gemeente toetst het bouwgedeelte niet meer zelf. De financiële ontwikkelingen door deze private kwaliteitsborging is voor de gemeente nog onzeker. Voor 2023 worden de leges begroot op € 300.000. Voor de jaren daarna op € 250.000. Voor de uitvoering van de routekaart Wonen zijn nog geen extra middelen geraamd. We onderzoeken hoe de grondexploitatie en eventuele externe bijdragen hier aan kunnen bijdragen.

Basistaken Fysieke leefomgeving

Portefeuillehouders

S. van de Graaf

P. Inberg

Trends en ontwikkelingen

Openbare ruimte

De openbare ruimte is een visitekaartje van onze gemeente. We willen de openbare ruimte zo inrichten en onderhouden dat deze uitnodigt tot wandelen, fietsen, sporten en ontmoeten voor iedereen met en zonder beperking. De bereikbaarheid voor wandelaars en fietsers van winkels, scholen en maatschappelijke voorzieningen heeft absolute prioriteit. De inrichting en het onderhouden van het openbaar groen is belangrijk om de negatieve effecten van klimaatverandering te verminderen. Goed beheer van de openbare ruimte vinden we een kerntaak van de gemeente, de regie daarop houden we in eigen beheer en we zetten in op een effectieve uitvoering. We sluiten daarbij kleinschalige particuliere initiatieven om het beheer over te nemen niet uit.

Mobiliteit

Een goede inrichting en goed onderhoud van onze infrastructuur draagt bij aan allerlei doelstellingen zoals veiligheid, klimaatbeleid en gezondheid. Voor het verkeer in en rondom Eerbeek wordt in samenwerking met de provincie en de buurgemeenten Apeldoorn en Rheden een verkeersplan opgesteld. Voor de gehele gemeente wordt gestart met het opstellen van een Mobiliteitsvisie (beleidskaders voor verkeersstructuur, -veiligheid, openbaar vervoer, parkeren, etc.). In het kader van goed beheer van bestaande wegen wordt ook een Visie Infrastructuur opgesteld om bij diverse wegtracés waar inrichting en functie niet passend zijn te komen tot een fundamentele wegconstructie. Hiervoor is rekening gehouden met een meerjarig investeringsprogramma.. Het Verkeerscirculatieplan in Eerbeek en een actueel gemeentelijk verkeers- en vervoersplan voor de hele gemeente gaat inzicht geven in de gewenste infrastructuur voor alle verkeersstromen.

Toerisme en recreatie

Gemeente Brummen is onderdeel van een van de populairste vakantiebestemmingen van Nederland; de Veluwe. Toerisme en recreatie worden vandaag de dag niet meer gezien als een doel op zich maar als een middel om een bijdrage te leveren aan lokale opgaven zoals leefbaarheid, behoud van erfgoed en de landbouwtransitie. Een goed en strategisch ontwikkelde toeristische sector is hierbij essentieel. Daarom zetten we in op aanbodontwikkeling, verbinden we toerisme aan lokale opgaven, positioneren we de gemeente als uniek onderdeel van de Veluwe in de communicatie en zoeken we lokale en regionale samenwerking.

Economische zaken

Ondernemers zijn belangrijk voor de gemeente Brummen. Zij zijn de economische motor en zorgen voor werkgelegenheid, dragen bij aan leefbaarheid van onze dorpskernen en sponsoren het verenigingsleven. Ook zijn ondernemers op bijvoorbeeld bedrijventerreinen een belangrijk onderdeel in het behalen of versnellen van lokale opgaven zoals de energietransitie, tegengaan van ondermijning en leefbaarheid. Gemeente Brummen heeft geen actief economisch beleid en is minimaal in contact met ondernemers. Hierop willen we versterken.

Ruimtelijke Ordening

We blijven de komende jaren werken aan een goede implementatie en uitvoering van de Omgevingswet, in lijn met onze kijk op het 'Huis van de Omgevingswet'. Hierbij gaat het om:

- Opstellen Omgevingsvisie
- Opstellen Omgevingsplannen
- Opstellen Omgevingsprogramma's
- Verlenen Omgevingsvergunningen (incl. OVIJ)

Wat willen we bereiken?

1. Een goed onderhouden, bereikbare en klimaatbestendige openbare ruimte.

Wat gaan we doen?

1a. We verbeteren de kwaliteit van de openbare ruimte en onderzoeken waar kwaliteitsniveau A haalbaar is.

1b. We voeren een goede regie op de uitvoering, zodat snel wordt ingespeeld op klachten en meldingen.

1c. We zetten de inrichting en beheer van openbare ruimte in als instrument om de biodiversiteit te vergroten, hittestress te verminderen en piekbuien op te kunnen vangen.

Wat willen we bereiken?

2. Een infrastructuur die bijdraagt aan doelstellingen op het gebied van veiligheid, klimaatbeleid en gezondheid.

Wat gaan we doen?

2a. Wegen zodanig inrichten dat een veilige snelheid wordt afgedwongen.

2b. Veilige fietsverbindingen realiseren van Eerbeek naar Zutphen, Dieren en Apeldoorn en verbetering en uitbreiding van het aantal fiets- en wandelroutes.

2c. Goede en logische doorgaande routes creëren zodat automobiliteit in het buitengebied beperkt wordt tot bestemmingsverkeer.

2d. We voeren een lobby richting provincie voor behoud en verbetering van het openbaar vervoer.

2e. We voeren een lobby richting provincie voor geluids- en uitstoot reducerende maatregelen op de N348.

Wat willen we bereiken?

3. Verhogen van het aantal overnachtingen, stimuleren van werkgelegenheid, verhogen van de gemiddelde bestedingen in de toeristische sector door aanbodontwikkeling en verbinden van toerisme om een bijdrage te leveren aan lokale opgaven.

Wat gaan we doen?

3a. Implementeren van de resultaten van het onderzoek verblijfsrecreatie.

3b. Aanjagen van aanbodontwikkeling en opleveren van een aantrekkelijk en beleefbaar aanbod.

3c. Opleveren van een nieuwe huisstijl, toeristische website en drukwerk.

3d. Samenwerking stimuleren en een actieve rol nemen in het lokaal en regionaal netwerk.

3e. Opleveren van een masterplan Veluwe ontvangstlocatie toegangspoort Eerbeek.

Wat willen we bereiken?

4. Organiserend vermogen toevoegen om in- en extern economische zaken beter voor het voetlicht te brengen en koppelkansen met ondernemers beter te benutten.

Wat gaan we doen?

4a. We inventariseren de wensen en behoeften van ondernemers en brengen deze samen in een economisch beleid en plan van aanpak.

Het financieel verloop van de basistaken Fysieke leefomgeving

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Basistaken fysieke leefomgeving				
Lasten	10.255	10.641	10.657	11.029
Baten	5.796	6.029	5.916	6.237
Onttrekkingen	611	507	433	289
Totaal Basistaken fysieke leefomgeving	-3.848	-4.105	-4.308	-4.503
Saldo incl. bestemmingen	-3.848	-4.105	-4.308	-4.503

Financiële ontwikkelingen Basistaken Fysieke Leefomgeving

Economie, toerisme en recreatie

De afgelopen jaren is er geen actief economisch beleid gevoerd. Om hierin de eerste stappen te zetten, is jaarlijks extra budget nodig van € 35.000. Hiermee kunnen wij het organiserend vermogen versterken, de wensen en behoeften van ondernemers en gemeente in kaart te brengen en een plan van aanpak opstellen. Vervolgens kunnen we aan de slag met de uitvoering van dit plan.

Openbare ruimte

Vanuit het coalitieakkoord ligt de wens om een extra inspanning te doen voor meer openbaar groen in de gemeente Brummen. Hiervoor is voor 2023 bijna € 74.000 (uitwerking planvorming en een start maken) en voor de periode 2024 t/m 2026 afgerond € 154.000 per jaar in de begroting opgenomen.

Ter bestrijding van invasieve exoten is een budget van € 50.000 extra structureel begroot. In het eerste jaar zal hiervoor een plan worden gemaakt en een eerste bestrijding. Vervolgens is het budget nodig voor de bestrijding.

De financiële consequenties van het nieuwe GRP 2022-2027 zijn in deze begroting verwerkt.

Vanaf 2023 willen we de openbare verlichting van led verlichting voorzien. Gedurende de jaren 2023 t/m 2027 wordt een investering voorgesteld. Het grootste deel van de kapitaallasten wordt gedekt uit de energiebesparing, waarbij ook opgemerkt wordt dat bij een blijvende kostenstijging voor elektra het terugverdieneffect nog beter is.

Vanaf het jaar 2022 zijn jaarlijks investeringen gepland voor herinrichting van wegen. Dit levert een jaarlijks oplopende kapitaallast op van afgerond € 100.000.

Voor het opstellen van een nieuw gemeentelijke mobiliteitsvisie is in 2023 € 30.000 begroot.

Circulariteit en afval

De financiële consequenties van het grondstoffenplan 2021-2025 zijn in deze begroting verwerkt.

Ruimtelijke ordening

Naast ambtelijke capaciteit is er extra budget beschikbaar van € 165.000 voor de implementatie van de Omgevingswet vanaf 2023. Uitgaande van de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2023 wordt vanaf die datum uitsluitend nog gewerkt met de nieuwe instrumenten Omgevingsvisie, Omgevingsplan en Programma's. In het Huis van de Omgevingswet is opgenomen dat in de periode tot 2029 vijf omgevingsplannen worden geactualiseerd. De inschatting is dat deze actualisatieslag circa € 1 miljoen bedraagt (€ 200.000 per plan). Verdeeld over 7 jaar bedraagt dit circa € 140.000. Daarnaast is een start gemaakt met de Omgevingsvisie 2.0 en is uitgangspunt dat deze ook cyclisch (jaarlijks/2 jaarlijks) van een update wordt voorzien. De inschatting is minimaal € 15.000 op jaarbasis.

Beleidsindicatoren

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Jaar	Waarde Brummen	Waarde Nederland	Bron
14	Functiemenging	%	2016	45,4	52,2	LISA
			2017	45,9	52,5	
			2018	46,4	52,8	
			2019	46,8	53,2	
			2020	46,3	53,2	
			2021	46,7	53,3	
16	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	2016	128,8	136,5	LISA
			2017	132,9	139,7	
			2018	136,9	145,5	
			2019	139,4	151,6	
			2020	145,4	158,4	
			2021	149,1	165,1	
33	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2015	143	200	CBS
			2016	104	189	
			2017	100	178	
			2018	102	172	
			2019	99	163	
			2020	106	170	
34	Hernieuwbare elektriciteit	%	2015	1,1	13,1	
			2016	1,5	14,9	
			2017	1,6	16,3	
			2018	2,4	17,6	
			2019	3,3	20,1	
			2020	5,9	26,8	
35	Gemiddelde WOZ Waarde	Duizend euro	2017	236	217	CBS
			2018	243	230	
			2019	255	248	
			2020	268	270	
			2021	280	286	
36	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2016	1,5	7,2	Basisregistratie adressen en gebouwen
			2017	4,8	8,2	
			2018	3,8	8,6	
			2019	9,8	9,2	
			2020	8,6	8,9	
			2021	14,2	8,9	
37	Demografische druk	%	2017	80,8	69,0	CBS
			2018	81,1	69,6	
			2019	81,0	69,8	
			2020	81,3	70,0	
			2021	81,2	70,1	
			2022	81,3	70,3	
38	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2017	557	644	COELO
			2018	549	649	
			2019	528	669	
			2020	637	700	
			2021	699	733	

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Jaar	Waarde Brummen	Waarde Nederland	Bron
39	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2017	802	723	COELO
			2018	781	721	
			2019	743	739	
			2020	853	773	
			2021	917	810	
Lokaal	Banen in recreatie en toerisme	Per 1.000 inwoners van 15-74 jaar	2017	41,5	45,2	LISA
			2018	41,0	46,3	
			2019	43,1	47,5	
			2020	41,9	46,1	
			2021	37,2	44,2	

Programma 3 Sociale leefomgeving

Introductie

Dit programma gaat over het volgende focusgebied:

- Sociaal domein

Dit programma gaat over de volgende basistaak:

- Vitale Samenleving

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Lasten				
Incidenteel	1.186	1.016	988	146
Structureel	29.994	30.427	30.759	30.959
Totaal Lasten	31.181	31.443	31.747	31.105
Baten				
Incidenteel	1.067	917	890	40
Structureel	6.497	6.539	6.650	6.661
Totaal Baten	7.565	7.456	7.540	6.701
Saldo excl. bestemmingen	-23.616	-23.987	-24.207	-24.404
Onttrekkingen				
Mutaties reserves	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	0	0	0	0
Bestemmingen per saldo	0	0	0	0
Saldo incl. bestemmingen	-23.616	-23.987	-24.207	-24.404

Focusgebied Sociaal domein

Portefeuillehouders

A.K. van Klinken

G.I. Timmer

Trends en ontwikkelingen

Als gemeente zorgen we voor passende zorg en ondersteuning voor inwoners die dat nodig hebben. Dat kunnen we alleen waarmaken als we zorgvuldig omgaan met aanvragen voor ondersteuning. We zijn ons ervan bewust dat door de krimp op de arbeidsmarkt er een extra opgave komt om zekerheid van het bieden van zorg te waarborgen. Als iemand er zelf én met hulp van de omgeving niet uitkomt, dan is er een vangnet. Dit betekent dat we een goede balans nodig hebben tussen heldere en duidelijke richtlijnen enerzijds en de menselijke maat anderzijds. Onder andere bij de Participatiewet willen we onderzoeken of het beleid voldoende ruimte laat aan medewerkers om de menselijke maat te kunnen hanteren in de uitvoering.

Daarom treffen we maatregelen die helpen voorkómen dat inwoners een beroep hoeven te doen op ondersteuning. Om preventief beleid te stimuleren onderzoeken we ook of andere werkwijzen, zoals populatiebepoortiging kunnen bijdragen aan vermindering van kostbare maatwerktrajecten. In dit streven naar tijdiger en effectiever signaleren en naar een algemener en laagdrempeliger aanbod, zoeken we samenwerking in de regio, in lijn met spoor vier van het ontwikkelplan Bestuurskracht.

Vangnet en voorkómen zijn geen nieuwe uitgangspunten. Het onderzoeksrapport 'naar een evenwichtig sociaal domein' uit 2020 bevat goede bouwstenen om een evenwichtig beleid te voeren met de juiste zorg en ondersteuning en een beheersbare kostenstijging. Deze koers zetten we dan ook door in de komende jaren. Het solide en sociale vangnet dat we hebben in Brummen met een minimeleid dat uitgaat van diverse doelgroepen handhaven we. Hierbij hoort ook een effectieve schuldhelpverlening. Zeker gezien de grote opgave mede door hoge inflatie en de hogere energiekosten, waardoor de armoede zal toenemen.

We zien veel samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen, bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding van jongeren combineren met sporten, het leren omgaan met geld, gezonde voeding én met samenwerken en inzetten voor anderen. Kortom; als onderwijs, sportverenigingen en de Stichting Welzijn Brummen samenwerken in het aanbod. Of als inwoners samenwerken aan de energietransitie, de inrichting van hun straat, de integratie van nieuwkomers. Kortom, als het samenleven wordt versterkt door buurtwerk en een gebiedsgerichte aanpak.

In dit licht streven we bij de decentralisatie van Beschermd Wonen naar het versterken van de lokale structuur.

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners die daar op aangewezen zijn krijgen passende en juiste zorg en ondersteuning gelijktijdig met een doelmatige en rechtmatige uitvoering en beheersbare kostenstijging aan de hand van het rapport "Naar een evenwichtig sociaal domein"..

Wat gaan we doen?

1. Met een programmatische aanpak en met projectmatig werken geven we in 2023 uitvoering aan de implementatie van het rapport "Naar een evenwichtig sociaal domein" en realiseren de ombuigingen in 2023.

Wat willen we bereiken?

2. Algemene en preventieve voorzieningen in het sociaal domein zijn, voor onderdelen met vernieuwende werkwijzen, laagdrempelig beschikbaar en dragen bij aan preventie en daarmee ook aan kostenbeheersing in het sociaal domein.

Wat gaan we doen?

2a. We onderzoeken lokaal en/of regionaal of we lichte hulpverlening binnen de uitvoering van jeugdzorg anders kunnen gaan inrichten en vormgeven. De werkwijze van populatiebepoortiging is onderdeel van het onderzoek

2b. We geven uitvoering aan de regionale besluitvorming over de aanbevelingen van een regionaal evaluatieonderzoek "maatwerkvoorziening begeleiding individueel jeugd en Wmo" gericht op onder andere de versterking van (lokale) algemene voorzieningen.

Wat willen we bereiken?

3. Aan verschillende doelgroepen in de gemeente Brummen wordt in de uitvoering van het minimabeleid een solide en sociaal vangnet geboden.

Wat gaan we doen?

3. De regelingen van het herijkte minimabeleid zijn toegankelijk voor een brede doelgroep en gebruik van de regelingen wordt actief gestimuleerd.

Wat willen we bereiken?

4. In de uitvoering van de Participatiewet is de menselijke maat naast de wettelijke kaders en richtlijnen de norm

Wat gaan we doen?

4a. We onderzoeken de huidige regels, richtlijnen en processen Participatiewet op het thema menselijke maat en passen ze aan om de professionals in de uitvoering ruimte te bieden om de menselijke maat richting inwoners toe te passen.

4b. We voeren de door het Kabinet aangekondigde wijzigingen in de Participatiewet door die gaan bijdragen aan toepassen van individueel maatwerk en het hanteren van de menselijke maat.

Wat willen we bereiken?

5. Energiearmoede bij inwoners wordt (preventief) bestreden.

Wat gaan we doen?

5. We geven structureel uitvoering aan het verlagen van de energielasten door te adviseren en faciliteren bij het verduurzamen en het terugdringen van energiegebruik van huishoudens die vallen onder de criteria van de regeling energietoeslag.

Wat willen we bereiken?

6. Voorkomen dat betalingsachterstanden bij inwoners oplopen.

Wat gaan we doen?

6. We investeren in samenwerking met alle betrokken partijen in preventie en vroegsignalering om gezamenlijke verantwoordelijkheid schulden bij inwoners te voorkomen of schulden zo gering mogelijk te houden en deze snel mogelijk op te lossen.

Wat willen we bereiken?

7. Waar mogelijk en beïnvloedbaar worden opnames in gesloten jeugdzorg voorkómen.

Wat gaan we doen?

7a. In samenwerking met de Zorgregio geven we de komende jaren uitvoering aan het bovenregionale plan afbouw Jeugdzorg Plus en 2 regionale pilots gericht op de transformatie van huidige locaties naar kleinere groepen van max 6 jongeren per groep.

7b. Samen met aanbieders, gecertificeerde instellingen, gemeentelijke toegangen en ervaringsdeskundigen werken we aan het zoveel mogelijk voorkomen van instroom in de jeugdzorg Plus. Samen met aanbieders ontwikkelen we alternatieve zorgvormen.

Wat willen we bereiken?

8. Het jeugd en jongerenwerk in de gemeente is met bijzondere aandacht voor de kern Eerbeek versterkt door meer samenhang en samenwerking tussen het onderwijs, sport- en culturele verenigingen.

Wat gaan we doen?

8a. In de uitvoering jeugd en jongerenwerk wordt er actief samengewerkt bij het organiseren van activiteiten met jongeren en met het onderwijs en sport- en cultuurverenigingen/organisaties op locaties bij deze partijen.

8b. In Eerbeek vindt er weer volledig uitvoering van het jeugd en jongerenwerk plaats.

Wat willen we bereiken?

9. De sociale netwerken in de wijken zijn versterkt door de uitvoering van buurtwerk met inzet op het gebiedsgericht beleid waarin armoede, gezondheid en energietransitie in samenhang aandacht krijgen.

Wat gaan we doen?

9. In samenwerking met organisaties versterken we de lokale sociale infrastructuur door voldoende laagdrempelige voorzieningen en verbindingen te realiseren zodat er dicht(er) bij inwoners sterke sociale netwerken zijn. We werken hierbij integraal.

Wat willen we bereiken?

10. Realisatie van de samenwerking in de regio op het gebied van de hervormingsagenda Jeugd en naar andere werkwijzen zoals populatiebekostiging.

Wat gaan we doen?

10. *In samenwerking met de Zorgregio wordt in de komende jaren uitvoering gegeven aan de hervormingsagenda Jeugd en onderzoeken gericht op andere werkwijzen zoals populatiebekostiging.*

Wat willen we bereiken?

11. Inzet van Zorg In Natura (ZIN) en het Persoonsgebonden budget (PGB) als gelijkwaardige ondersteuningsinstrumenten.

Wat gaan we doen?

11. *We stimuleren binnen de wettelijke mogelijkheden actief in de uitvoering op het gebruik van het Persoonsgebonden budget als alternatief voor Zorg In Natura.*

Wat willen we bereiken?

12. Door een beleidsrijk Integraal huisvestingsplan voor het primair onderwijs op te stellen, versterken we de verbinding en samenwerking tussen onderwijs, jeugdzorg en kinderopvang.

Wat gaan we doen?

12. *We ontwikkelen in samenwerking met alle betrokken partners een integraal Meerjarig investeringsprogramma Onderwijshuisvesting waarin alle ontwikkelingen die ook gevolgen kunnen hebben voor onderwijs- en kinderopvanghuisvesting worden meegenomen.*

Wat willen we bereiken?

13. Huiselijk geweld aanpakken.

Wat gaan we doen?

13. *We stellen een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld aan om huiselijk geweld effectiever aan te pakken*

Het financieel verloop van het focusgebied sociaal domein

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Focusgebied sociaal domein				
Lasten	24.504	24.828	25.112	24.419
Baten	6.247	6.277	6.277	5.427
Totaal Focusgebied sociaal domein	-18.257	-18.552	-18.835	-18.992
Saldo incl. bestemmingen	-18.257	-18.552	-18.835	-18.992

Financiële ontwikkelingen focusgebied Sociaal Domein

Het verloop van de meerjarenbegroting zal de komende jaren vooral in het teken staan van de realisering van de besparingen die voortkomen uit de bouwstenen van het rapport "Naar een evenwichtig sociaal domein". 2023 is het jaar waarin de besparingen die voortkomen uit het rapport "Naar een evenwichtig sociaal domein" volledig gerealiseerd moeten worden. Het begrote bedrag voor de uitgaven in 2023 is voor Jeugdzorg € 5,6 miljoen, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) € 9,3 miljoen en voor Werk en inkomen € 9,6 miljoen.

Hieronder lichten we de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de Perspectiefnota 2023-2026 toe.

Het Rijk en de VNG hebben afspraken gemaakt over de hervorming van het jeugdzorgstelsel, de zogenaamde hervormingsagenda. Onderdeel van afspraken tussen Rijk en VNG is ook dat gemeenten extra compensatie middelen ontvangen voor de uitvoering van de jeugdzorg. Voor 2023 gaat het om een bedrag van € 1.378.000 wat we ontvangen binnen de algemene uitkering (zie programma 4). Voor 2024 tot en met 2026 is een stelpost Jeugdzorg van 100% opgenomen op basis van de richtlijn vanuit de provincie. Zie verder de toelichting bij paragraaf "Financiële ontwikkelingen basistaken Bedrijfsvoering en financiën".

In het najaar 2022 is besluitvorming door het Rijk over een hervormingsagenda voorzien en voor de uitvoering van deze hervormingsagenda is er voor 2023 € 300.000 geraamd. Ook in de jaren daarna is jaarlijks € 300.000 (t/m 2026) nodig.

In de uitvoering jeugdzorg zijn er een aantal andere mutaties aan de orde:

We hebben geconstateerd dat in de uitvoering jeugdzorg per saldo sprake is van een voordeel van € 35.000 ten opzichte van de Perspectiefnota (daar werd uitgegaan van een nadeel van € 265.000). Het gaat om diverse plussen en minnen. De kosten voor de inzet jeugdzorg op scholen kan niet langer vanuit de budgetten van onderwijs worden gefinancierd, dat betekent een nadeel van € 51.000 voor 2023 en een jaarlijks nadeel vanaf 2024 van € 62.000. Volumegroei en indexering van de tarieven maatwerkvoorzieningen jeugdzorg bedraagt € 245.000. De maatwerkvoorziening "jeugdzorg verblijf zwaar" laat minder cliënten zien waardoor er een voordeel is van € 66.000.

Evenals in 2022 hebben we binnen de Wmo en Jeugdzorg te maken met hogere tariefstijgingen dan de index waar we rekening mee houden in de begroting. De tarieven lopen wat uiteen (tussen 2,4% en 4,06% voor WMO begeleiding groep Zorg in Natura). De tarieven worden regionaal afgesproken. Door jurisprudentie is het noodzakelijk geweest om de beleidsregels Wmo aan te passen. Dit betekent extra kosten voor huishoudelijke hulp van € 230.000 structureel. De WMO maatwerk individueel vervoer (scootmobielen) kan worden verlaagd met € 27.000 omdat er minder gebruik wordt gemaakt van deze voorziening. Het aanstellen van een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld laat een nadeel zien van € 34.000 in 2023.

Het collectief regio vervoer via Plus OV laat een voordeel zien van € 15.000 in 2023 omdat er minder inwoners naar verwachting van het collectief regio vervoer via Plus OV gebruik gaan maken. Op basis van de meerjarenbegroting van Plus OV verwachten we vanaf 2024 stijgende kosten en een nadeel.

Voor de uitvoering van schuldhulpverlening is € 30.000 extra nodig. Door de stijging van energiekosten en de aanwakkerende inflatie wordt een toenemende vraag naar schuldhulpverlening verwacht.

Voor de uitvoering van het lokaal plan van aanpak Beschermd Thuis is voor de jaren 2023-2025 jaarlijks een bedrag van € 850.000 opgenomen dat gedekt moet worden uit de verevening van het

overschot van het regionaal budget voor Maatschappelijke opvang / Beschermd wonen en uit de middelen die we via het gemeentefonds vanaf 2023 voor deze nieuwe lokale taak gaan ontvangen.

Het uitvoeringsbudget Participatiewet laat een nadeel zien van € 27.000, dit als gevolg van nieuwe wettelijke taken. Er is een daling bij Werkfit van het aantal cliënten, het budget kan dalen met € 50.000.

Vanaf 2025 wordt de algemene uitkering gekort met € 103.000 in verband met de (her)invoering van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo huishoudelijke hulp. Deze korting is budgetneutraal verwerkt omdat we vanaf 2025 een inkomensafhankelijke eigen bijdrage van inwoners die gebruik maken van huishoudelijke hulp gaan ontvangen.

Basistaken Vitale Samenleving

Portefeuillehouders

A.K. van Klinken

G.I. Timmer

Trends en ontwikkelingen

We hebben in onze gemeente een sterke samenleving waarin mensen elkaar kennen en bereid zijn om de handen uit de mouwen te steken. Je treft elkaar om, onder andere in verenigingsverband, te genieten van hobby's, kunst en cultuur en om te sporten. Samenwerken, leidinggeven, klussen klaren en meningsverschillen oplossen komen bij uitstek naar voren in het verenigingsleven, waarbij het bijdraagt aan vorming en een sterke samenleving. Graag willen wij de verbinding zien met bijvoorbeeld jeugdwerk of andere maatschappelijke functies. Door middel van multifunctioneel gebruik worden de accommodaties waardevoller voor iedereen.

Iedereen weet: bewegen is gezond, zowel fysiek als mentaal. Het is onderdeel van een gezonde leefstijl, waardoor de kans om gezond oud te worden toeneemt en het is een sociaal moment om vrienden en (on)bekenden te treffen. Wij willen daarin niet de bibliotheken vergeten, want dat hoort bij de basale voorzieningen die wij willen behouden in onze gemeente.

Om bewegen en ontmoeting mogelijk te maken vinden we het belangrijk dat verschillende sportvoorzieningen in de gemeente beschikbaar zijn en de openbare ruimte uitnodigt om te bewegen. We willen dat de gemeentelijke sportaccommodaties laagdrempelig zijn zodat inwoners zo min mogelijk worden gehinderd worden door financiële, fysieke of sociale drempels om mee te doen. We onderscheiden gemeentelijke en niet-gemeentelijke accommodaties. Sportscholen, tennisbanen en de golfbaan zijn voorbeelden van fantastische voorzieningen waar we als gemeente geen eigenaar van zijn en geen financiële relatie mee hebben. Daarnaast hebben we sportaccommodaties in eigendom waar onder andere de voetballers, mountainbikers, kynologen, zwemmers en andere sporters gebruik van maken.

Ons sportbeleid richt zich op de individuele sporter en op de sportaccommodaties die we in eigendom hebben. Cultuur is een andere belangrijke pijler. Generaties lang wordt cultuur gevormd en verrijkt met nieuwe accenten, invloeden en impulsen. Cultuur maakt hoe we samenleven in onze gemeente.

Wat willen we bereiken?

1. Gemeentelijke sportaccommodaties waaronder het zwembad worden met als uitgangspunten laagdrempeligheid, nabijheid en toegankelijkheid in stand gehouden met de daarbij horende optimale beheersvorm.

Wat gaan we doen?

1a. Na besluitvorming door de raad in 2022 over scenario's voor een beheervorm werken we in 2023 aan de voorbereidingen om tot een evt. nieuwe beheervorm te komen voor de binnensportaccommodaties en het werkgeverschap van de buurtsportcoaches.

1b. Na besluit van de raad over de tarieven en vergoedingen van de sportaccommodaties, zal de huidige tarievennota herzien worden en in samenspraak met de huurders van de buitensportaccommodaties worden de overeenkomsten geactualiseerd.

Wat willen we bereiken?

2. Cultuur en Sport wordt gezien en ervaren door inwoners en de gehele samenleving als een beleving, een ontmoetingsplek voor jong en oud én een middel binnen het sociaal domein om sociale cohesie te behouden en te bevorderen.

Wat gaan we doen?

2a We ontwikkelen een meerjarige toekomstvisie cultuur met haalbare doelen waaraan een realistisch uitvoeringsprogramma is gekoppeld, passend bij de schaalgrootte van de gemeente Brummen.

2b We faciliteren de uitvoering van het kunst en cultuurmenu (algemene basisprogramma) op de basisscholen in Brummen. Hiervoor worden hernieuwde afspraken gemaakt met de schoolbesturen en een hernieuwd meerjarig convenant afgesloten.

2c We faciliteren de verbinding tussen de sport- en culturele verenigingen, Sportkompas, SWB en gemeente om er voor te zorgen dat meer inwoners gebruik gaan maken van activiteiten van deze verenigingen en organisaties.

2d We zorgen voor meer kennis binnen de uitvoering over de sport- en culturele verenigingen en de activiteiten die daar worden georganiseerd en hoe dit ingezet kan worden bij een zorg- en ondersteuningsvraag van een inwoner.

Wat willen we bereiken?

3. Sportaccommodaties en verenigingsgebouwen worden multifunctioneel gebruikt ook voor activiteiten en initiatieven vanuit de buurt, wijk en inwoners en het sociaal domein.

Wat gaan we doen?

3a We gaan met de besturen van de sportaccommodaties, verenigingsgebouwen, kerken, buurt en dorpshuizen in gesprek over het multifunctioneel gebruik ook voor activiteiten en initiatieven vanuit de buurt, wijk en inwoners en het sociaal domein

3b We gaan met de dorps- en wijkraden en MAR in gesprek over het multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties, verenigingsgebouwen, buurt en dorpshuizen voor activiteiten en initiatieven vanuit de buurt, wijk en inwoners

3c We starten bij een aantal de sportaccommodaties en verenigingsgebouwen een aantal experimenten gericht op het multifunctioneel gebruik. Dit geldt ook voor activiteiten en initiatieven vanuit de buurt, wijk en inwoners en het sociaal domein.

Wat willen we bereiken?

4. Realisatie van de doelstellingen opgenomen in het Sport- en Beweegakkoord Brummen en het Preventieakkoord gemeente Brummen.

Wat gaan we doen?

4. We faciliteren de uitvoering van het Sport- en Beweegakkoord Brummen en het Preventieakkoord gemeente Brummen

Wat willen we bereiken?

5. We hebben voor het sociaal domein zicht op aandachtspunten leefbaarheid op wijk- en buurtniveau.

Wat gaan we doen?

5. We ontwikkelen in 2023 een analyse op basis van de "Leefbaarometer" om te zien waar aandachtspunten in het beleid en de uitvoering op wijk- en buurtniveau liggen.

Het financieel verloop van de basistaken vitale samenleving

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Basistaken Vitale Samenleving				
Lasten	6.677	6.615	6.636	6.686
Baten	1.318	1.179	1.160	1.167
Onttrekkingen	0	0	0	0
Totaal Basistaken Vitale Samenleving	-5.359	-5.435	-5.475	-5.519
Saldo incl. bestemmingen	-5.359	-5.435	-5.475	-5.519

Financiële ontwikkelingen basistaken sociale leefomgeving

Voor onderwijs zijn er tijdelijke kosten voor de Triangel in verband met huisvesting (€ 16.000 nadeel in 2023 en 2024). Daarnaast zijn er extra kapitaallasten (€ 36.000) in 2023 voor De Lans en (€ 36.000) in 2024 voor de verbouwing van de Sterrenbeek.

Beleidsindicatoren

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Jaar	Waarde Brummen	Waarde Nederland	Bron
17	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2015	1,3	2,3	DUO / Ingrado
			2016	2,6	1,8	
			2017	4,4	1,8	
			2018	1,9	1,9	
			2019	2,2	2,4	
			2021	2,1	2,5	
18	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2015	26	29	DUO / Ingrado
			2016	25	27	
			2017	28	27	
			2018	23	23	
			2019	20	26	
			2021	15	19	
19	Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2016	1,3	1,7	Ingrado
			2017	1,5	1,8	
			2018	1,9	1,9	
			2019	1,4	2,0	
			2020	1,3	1,7	
			2021	1,6	1,9	
20	Niet sporters	%	2014	50,2	46,4	RIVM
			2016	47,3	48,7	
			2020	52,7	49,3	
21	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	2016	593	752	LISA
			2017	610	761	
			2018	627	776	
			2019	644	792	
			2020	637	796	
			2021	650	805,5	
22	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2016	1	1	CBS
			2017	1	1	
			2018	1	1	
			2019	0	1	
			2020	1	1	
23	Kinderen in uitkeringsgezin	domein % kinderen tot 18 jaar	2016	4	7	CBS
			2017	4	7	
			2018	4	7	
			2019	4	6	
			2020	3	6	
24	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2016	66,0	65,8	CBS
			2017	66,3	66,7	
			2018	67,0	67,8	
			2019	67,9	68,8	
			2020	68,2	68,4	
26	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2016	1	2	CBS

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Jaar	Waarde Brummen	Waarde Nederland	Bron
			2017	1	2	
			2018	2	2	
			2019	2	2	
			2020	2	2	
27	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2016	223	413	CBS
			2017	252	419	
			2018	212	322	
			2019	203	308	
			2020	296,1	459,7	
			2021	221	431	
28	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 - 64 jaar	2016	548	256	CBS
			2017	148	271	
			2018	139	305	
			2019	161	207	
			2020	134	202	
			2021	90	130	
29	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2016	9,2	10,8	CBS
			2017	8,9	11,4	
			2018	11,0	11,8	
			2019	11,4	12,3	
			2020	11,6	11,9	
			2021	10,9	10,4	
30	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2016	1,1	1,2	CBS
			2017	1,1	1,2	
			2018	1,2	1,2	
			2019	1,4	1,2	
			2020	1,6	1,2	
			2021	1,4	1,2	
31	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2015	0,4	0,5	CBS
			2016	0,4	0,5	
			2021	onb.	0,3	
32	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2017	690	620	GMSD
			2018	710	640	
			2019	750	680	
			2020	780	700	
			2021	730	onb.	

Programma 4 Financiën

Introductie

Dit programma gaat over het volgende basistaak:

- Bedrijfsvoering en financiën

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Lasten				
Incidenteel	118	119	54	54
Structureel	9.646	9.943	10.310	10.626
Totaal Lasten	9.764	10.062	10.364	10.680
Baten				
Incidenteel	0	0	0	0
Structureel	45.075	47.205	49.021	46.762
Totaal Baten	45.075	47.205	49.021	46.762
Saldo excl. bestemmingen	35.311	37.143	38.658	36.082
Stortingen				
Mutaties reserves	1.101	1.107	1.125	869
Structureel	0	0	0	0
Totaal Stortingen	1.101	1.107	1.125	869
Onttrekkingen				
Mutaties reserves	358	0	0	580
Totaal Onttrekkingen	358	0	0	580
Bestemmingen per saldo	-743	-1.107	-1.125	-289
Saldo incl. bestemmingen	34.568	36.036	37.532	35.793

Basistaken Bedrijfsvoering en financiën

Portefeuillehouders

A.J. van Hedel
S. van de Graaf

Trends en ontwikkelingen

In heel Nederland staan de gemeentelijke financiën onder druk. Wereldwijde ontwikkelingen zoals de pandemie, grondstoffentekorten en de sterk aanwakkerende inflatie maken dat het prijspeil stijgt en koopkracht afneemt. Op dit moment is naast een tekort aan grondstoffen ook sprake van een tekort aan personeel. De gemeentelijke organisatie heeft hiermee ook te maken en de komende jaren zal het zaak blijven om weloverwogen keuzes te maken tussen ambities, inkomsten en uitgaven.

De raad heeft de afgelopen jaren de gemeentelijke financiële positie versterkt door bij diverse budgetten de basis op orde te brengen, onrealistische taakstellingen te schrappen, de inkomsten te verhogen en een herstelplan in te richten voor het weerstandsvermogen. Het beleid om te groeien naar een sterkere financiële positie zetten we door in de komende periode. Dat betekent dat niet alle wensen meteen uitgevoerd kunnen worden, dat niet alles tegelijkertijd kan en dat we als raad jaarlijks moeten blijven afwegen wat voor onze gemeente de meeste prioriteit heeft.

Begin 2023 wordt (naar verwachting) de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv) ingevoerd. Het doel van deze wet is om de regels over elektronisch bestuurlijk verkeer te moderniseren en burgers en bedrijven het recht te geven om elektronisch zaken te doen met de overheid. Degenen die dat willen, moeten een digitaal kanaal kunnen kiezen voor hun contact met de overheid. Om te waarborgen dat iedereen met de overheid kan (blijven) communiceren, is het belangrijk dat communicatie ook op papier mogelijk blijft. Dit betekent dat gemeenten alle producten zoveel als mogelijk digitaal maar ook op papier (fysiek) beschikbaar moet stellen. Onduidelijk is of gemeenten voor deze opgave een financiële bijdrage ontvangen via het gemeentefonds.

De Wet Open Overheid (WOO) is de opvolger van de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB). De huidige WOB maakt het mogelijk dat actief of op verzoek informatie aan burgers wordt verstrekt. Deze mogelijkheden blijven ook onder de WOO bestaan, maar met name het actief openbaar maken van documenten wordt aangescherpt. De Wet Open Overheid is bedoeld om het werk van de gemeenten transparanter te maken. De wet vraagt een omslag naar een meer open houding van de gemeentelijke organisatie. De WOO is op 1 mei 2022 in werking getreden en zal stapsgewijs worden ingevoerd.

Wat willen we bereiken?

1. Het stapsgewijs digitaliseren van de gemeentelijke producten.

Wat gaan we doen?

1. Actieplan opstellen / start uitvoering van de Wmebv en de WOO.

Het financieel verloop van de basistaken Bedrijfsvoering en financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Basistaken bedrijfsvoering en financiën				
Lasten	9.764	10.062	10.364	10.680
Baten	45.075	47.205	49.021	46.762
Stortingen	1.101	1.107	1.125	869
Onttrekkingen	358	0	0	580
Totaal Basistaken bedrijfsvoering en financiën	34.568	36.036	37.532	35.793
Saldo incl. bestemmingen	34.568	36.036	37.532	35.793

Financiële ontwikkelingen basistaken Bedrijfsvoering en financiën

De inflatie heeft een effect binnen heel Nederland en raakt ook Brummen. Voor mogelijk nog harder stijgende kosten, boven op de reguliere geraamde inflatiekosten, is een stelpost opgenomen van € 850.000 voor de gemeente Brummen. Hiervan is € 600.000 voor de hogere energielasten als gevolg van het afsluiten van een nieuw contract als gevolg van de oorlog in Oekraïne en € 250.000 voor overige meerkosten inflatie.

Voor de jaren 2023 en 2024 is incidenteel budget (€ 56.000 en € 65.000) opgenomen voor het scannen van bouwdoosiers en -tekeningen en hogere kosten voor het Regionaal Archief Zutphen.

Voor automatisering gaan de structurele lasten met afgerond € 69.000 omhoog. Deze lasten komen voort uit een prijsindexering (licenties en onderhoud), toename van extra accounts door formatie-uitbreiding, verdergaande digitalisering (die een versnelling kreeg door corona), extra beveiligingseisen en noodzakelijke vernieuwing van apparatuur. Daarnaast is in 2023 een extra bedrag nodig van € 39.000 voor het moderniseren van het systeem Civision (Sociaal domein).

In de raming van de lokale heffingen OZB houden we rekening met meer nieuwe woningen en een hogere stijging van de woningwaarde. De extra verhoging van € 100.000 voor de jaren 2023 en 2024 wordt voor het jaar 2023 doorgeschoven naar het jaar 2025. Het effect van deze verschuiving, rekening houdend met het nieuwe areaal en de gebruikelijke inflatie, is voor 2023 € 31.000 nadelig.

Vanaf 2023 wordt er weer 25% van de inkomsten uit toeristenbelasting toegevoegd aan de bestemmingsreserve Toerisme en Recreatie. Het nadelige financiële effect voor de begroting bedraagt € 50.000.

In de algemene uitkering zijn de compensatie middelen jeugdzorg verwerkt. Voor 2023 gaat het om een bedrag van € 1.378.000. Verder is er voor Jeugdzorg op basis van de richtlijn van de provincie over 2024 tot 2026 een aanvullende stelpost van 25% opgenomen. In de meerjarenraming 2022-2025 was al een stelpost van 75% opgenomen. De verwachte compensatie middelen lopen wel af in toekomstige jaren. Voor 2024 betekent dit ruim € 1,3 miljoen teruglopend naar ruim € 827.000 in 2026.

Het herverdeeffect van het gemeentefonds pakt zoals bekend voor de gemeente Brummen nadelig uit. Door middel van een suppletie uitkering ontstaat een pad waarmee gemeenten naar de nieuwe verdeling groeien. Dit ingroeipad is voor een aantal gemeenten verlengd, waaronder voor onze gemeente. Dit aangepaste ingroeipad geeft een nadeel van € 5 per inwoner in 2023, een

nadeel van € 12,50 in 2024 en een nadeel van € 22,50 per inwoner in 2025 en verder.
Hieronder staan de effecten voor de algemene uitkering weergegeven vanaf 2023.

Bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Compensatie jeugdzorg 2023 (verwerkt in de meicirculaire 2022)	€ 1.378	€ 0	€ 0	€ 0
Stelpost Jeugdzorg 2023-2026 (van 75% naar 100%)	-€ 1.111	€ 326	€ 300	€ 207
Herverdeling gemeentefonds (effect meicirculaire 2022)	€ 53	€ 208	€ 54	-€ 315
Overige effecten meicirculaire 2022	€ 3.266	€ 4.990	€ 6.214	€ 4.505
Totaal effecten meicirculaire 2022	€ 3.586	€ 5.524	€ 6.568	€ 4.397

Om de incidentele uitgaven 2023 te kunnen dekken hevelen we eenmalig € 350.000 over vanuit de algemene reserve.

Voor de periode 2023 t/m 2025 wordt een storting in de behoedzaamheidsreserve gedaan. In 2023 en 2024 € 250.000 per jaar en in 2025 € 262.000. Dit is 25% van de toename van de accresontwikkeling in het gemeentefonds meicirculaire 2022. Een en ander als voorgeschreven in de nota reserve en voorzieningen. Vanwege de daling van het accres in 2026 wordt € 580.000 incidenteel onttrokken uit deze behoedzaamheidsreserve.

Beleidsindicatoren

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Jaar	Waarde Brummen	Bron
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2018	7,28	Eigen gegevens
			2019	7,61	
			2020	8,09	
			2021	8,15	
			2022	8,30	
			2023	8,65	
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2018	7,32	Eigen gegevens
			2019	7,44	
			2020	7,55	
			2021	7,43	
			2022	7,92	
			2023	7,49	
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner in €	2018	601	Eigen begroting
			2019	638	
			2020	675	
			2021	711	
			2022	760	
			2023	835	
4	Externe inhuur	Kosten als % van totale Eigen begroting loonsom + totale kosten inhuur externen	2018	15,9	Eigen begroting
			2019	10,1	
			2020	7,5	
			2021	3,9	
			2022	4,4	
			2023	4,7	
5	Overhead	% van de totale lasten	2018	14,6	Eigen begroting
			2019	13,9	
			2020	12,5	
			2021	14,3	
			2022	13,7	
			2023	14,3	

Paragrafen

A. Lokale heffingen

Algemeen

In deze paragraaf beschrijven we de beleidslijnen die van belang zijn voor de gemeentelijke belastingen en heffingen. De wijzigingen van de belastingverordeningen worden jaarlijks afzonderlijk in een raadsvoorstel vastgesteld.

Een belangrijke ontwikkeling is dat de gemeente Brummen vanaf 2023 de heffing en inning van gemeentelijke belastingen gaat uitbesteden aan Tribuut. Voor de meeste inwoners heeft dat geen directe gevolgen. Het is en blijft de gemeenteraad die de diverse belastingverordeningen vaststelt. De programmabegroting 2023 gaat uit van inflatiecorrectie bij de belastingtarieven. De jaarlijkse inflatiecorrectie baseren we op het indexeringscijfer voor de consumentenprijsindices (CPI) zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan (CEP). Dit percentage komt voor 2023 uit op 2,4%.

Onroerende Zaak Belasting (OZB)

Onder de onroerende-zaak belastingen kennen we twee belastingen. Voor woningen geldt een eigenarenbelasting en voor niet-woningen kennen we naast de eigenarenbelasting ook een gebruikersbelasting.

De onroerende zaakbelastingen (OZB) worden geheven als een percentage van de WOZ-waarde van de betreffende onroerende zaak.

Bij de vaststelling van de percentages voor 2023 houden we rekening met de nieuwe waardepeildatum. De gemiddelde waardestijging in 2022 in onze gemeente bij woningen schatten we op 13%. Voor niet-woningen is de verwachting dat de waarde niet stijgt. De waardeontwikkeling zorgt niet voor extra inkomsten, omdat we bij de vaststelling van de tarieven voor 2023 rekening houden met deze ontwikkeling.

Voor de opbrengst is in onderstaande berekening rekening gehouden met de jaarlijkse inflatiecorrectie zoals beschreven aan het begin van deze paragraaf. Tot slot is rekening gehouden met een areaaluitbreiding met een te verwachten extra opbrengst van € 32.000.

Bedragen x €1.000

Opbrengst	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026
Baten	5.843	6.051	6.228

Toeristenbelasting

De hoogte van de aanslag toeristenbelasting wordt bepaald door twee factoren. Het aantal overnachtingen door personen die niet in onze gemeente woonachtig zijn en het tarief per overnachting. Op basis van bestaand beleid verhogen we het tarief jaarlijks met de inflatiecorrectie. Het nieuwe tarief komt hierdoor uit op € 1,86 per overnachting. De totale opbrengst toeristenbelasting voor 2023 komt uit op een bedrag van afgerond € 1.004.000.

Van dit bedrag voegen we vanaf 2023 weer 25% toe aan de bestemmingsreserve Recreatie en Toerisme. Dit was in voorgaande jaren 20%.

Deze reserve zetten we in voor bestaande en nieuwe recreatieve voorzieningen.

Bedragen x €1.000

Opbrengst	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026
Baten	974	981	1.004

Bedrijven Investeringszone (BIZ)

Op basis van de Verordening BI-Zone Eerbeek 2021-2025 heffen we een directe belasting. De huidige verordening loopt t/m 2025. De opbrengst wordt besteed aan activiteiten in de openbare ruimte en op het internet. Hiermee bevorderen we collectieve samenwerking en economische versterking van het centrum van Eerbeek.

De BIZ-bijdrage bedraagt per onroerende zaak € 566. In de begroting gaan we uit van een totale opbrengst van € 44.000.

Bedragen x €1.000

Opbrengst	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026
Baten	44	44	44

Afvalstoffenheffing

Beleidsuitgangspunt is 100% dekking van de toe te rekenen kosten. Dekkingstekorten of –overschotten verrekenen we met de bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing. Deze reserve betrekken we bij de tariefstelling in de komende jaren. Met de reserve Afvalstoffenheffing vangen we een deel van de kostenontwikkelingen in de komende jaren op.

Door de overdracht van de belastingheffing naar Tribuut wijzigt de wijze van heffing. Voortaan worden de ledigingen achteraf in rekening gebracht in het volgende jaar. Dit betekent dat 2023 een overgangsjaar is waarin alleen het vastrecht in rekening wordt gebracht (en het verschil tussen voorschot en definitieve afrekening over 2022).

De kostenontwikkeling in het kader van CO2, de (aanloop)kosten van het nieuwe grondstoffenplan en de hogere indexering zijn zorgen er mede voor dat het tarief, rekening houdend met inzet van de reserve afvalstoffenheffing, met 8,5% stijgt.

Bedragen x €1.000

Opbrengst	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026
Baten	1.530	1.536	1.709

Rioolheffing

Net als bij de afvalstoffenheffing is ook bij de rioolheffing het beleidsuitgangspunt dat 100% van de toe te rekenen kosten worden gedekt. Dekkingstekorten of –overschotten verrekenen we met de egalisatievoorziening rioolheffing. De voorziening betrekken we bij de tariefstelling in komende jaren. De egalisatievoorziening rioolheffing kan een deel van de kostenontwikkelingen in de komende jaren opvangen. Voor het eind van 2022 wordt het nieuwe Gemeentelijk rioleringsplan 2022-2027 (GRP) door de Raad vastgesteld. Bij de berekening van de kosten is uitgegaan van de bedragen zoals opgenomen in dit nieuwe GRP inclusief de te nemen klimaatmaatregelen. Het tarief zal, rekening houdend met de inzet van de egalisatievoorziening rioolheffing, in 2023 met 6,5% moeten stijgen.

Bedragen x €1.000

Opbrengst	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026
Baten	2.671	2.580	2.867

Kostendekkendheid

Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing geven we hieronder de kostendekkendheid aan. Onder kostendekkendheid vallen meer kosten dan alleen de kosten van de riolering en afval zelf. Ook kosten van overhead, minimabeleid, openbare reiniging, rente, btw en dividendopbrengsten worden doorberekend.

Bedragen x € 1.000

Berekening van de kostendekkendheid van een heffing	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Kosten product	€ 1.689	€ 1.952
Toevoeging aan voorziening		
Netto kosten taakveld (7.3/7.2)	€ 1.689	€ 1.952
Toe te rekenen kosten:		
Overhead op organisatiekosten	€ 93	€ 333
Kosten minimabeleid (taakveld 6.3)	€ 75	€ 90
Kosten openbare reiniging/straatvegen (taakveld 2.1)	€ 108	€ 162
Aandeel rente over investeringen (taakveld 0.5)		€ 408
Toevoeging aan reserve		
BTW	€ 314	€ 358
Totale kosten	€ 2.278	€ 3.302
Opbrengst heffing	€ 1.709	€ 2.867
Opbrengst product, excl. heffingen	€ 185	€ 13
Onttrekking aan voorziening		€ 422
Netto opbrengsten taakveld (7.3/7.2)	€ 1.894	€ 3.302
Inzet reserve (taakveld 0.10)	€ 384	
Opbrengst dividend (taakveld 0.5)	€ 0	
Totale opbrengsten	€ 2.278	€ 3.302
Dekkingspercentage	100%	100%

Leges

De opbrengst van de leges wordt jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie. Voor 2023 een percentage van 2,4%. Daarnaast wordt bij de rijks- en gemeentelijke leges burgerzaken rekening gehouden met daling van verwachte aantal documenten dat aangevraagd gaat worden (op basis van geldigheidsdatum).

Bij de leges ingevolge de APV wordt rekening gehouden met hogere kostendekkendheid, door verhoging van bepaalde leges en herinvoering van de evenementenvergunning.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden ook leges voor Omgevingsvergunningen (milieu) in rekening gebracht. Bij de leges omgevingsvergunning wordt op basis van werkelijke aantallen o.a. door corona, stikstof en pfas een volumevermindering verwacht en lagere legesinkomsten in verband met Private kwaliteitsborging (externe toetsing).

Bedragen x € 1.000

Opbrengst leges	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Rijks- en gemeentelijke leges productgroep burgerzaken	€ 195	€ 147	€ 119
Leges naturalisaties	€ 23	€ 18	€ 11
Leges burgerlijke stand	€ 38	€ 57	€ 58
Leges o.b.v. de Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	€ 17	€ 27	€ 27
Leges omgevingsvergunningen w.o. bouwen	€ 834	€ 293	€ 343

Begraafrechten

De tarieven worden jaarlijks geïndexeerd om prijsontwikkelingen in de markt te kunnen volgen.

Bedragen x €1.000

Opbrengst Leges	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026
Baten	111	111	114

Het kwijtscheldingsbeleid

Gemeenten hebben de mogelijkheid om belastingvorderingen kwijt te schelden als belastingplichtigen niet in staat zijn te betalen. Ons gemeentelijk beleid is dat we geen kwijtscheldingsbeleid voeren, maar belastingplichtigen waar nodig compenseren via het minimabeleid. In 2023 bekijken we of we deze systematiek blijven hanteren of dat we aansluiten bij de meer gangbare systematiek die de meeste gemeenten hanteren om kwijtschelding wel mogelijk te maken.

De lokale lastendruk

Met het weergeven van de lokale lastendruk geven we aan welke belastingaanslag een gemiddeld huishouden in onze gemeente krijgt. Hierbij rekenen we een aantal algemene heffingen mee. Dit zijn de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Het berekenen van een belastingaanslag is lastig omdat er geen gemiddeld huishouden bestaat. De gezinnen kunnen de hoogte van hun aanslag zelf mede bepalen door hun gedrag aan te passen. Het waterverbruik, de grootte van de container en het aantal keren dat deze geleedigd wordt zijn hierbij bepalend. Om een berekening te maken moeten de volgende gegevens bekend zijn:

- Wat is de woz-waarde van de woning waarin het gezin woont;
- Is het gezin eigenaar van de woning;
- Welke containergrootte heeft het gezin voor het restafval en hoe vaak wordt deze aan de weg gezet;
- Welke containergrootte heeft het gezin voor het gft-afval en hoe vaak wordt deze aan de weg gezet;
- Wat is het waterverbruik van het gezin.

Omdat we jaarlijks dezelfde uitgangspunten hanteren, kunnen we lokaal een vergelijking maken met voorgaande jaren.

De provincie Gelderland berekent ook jaarlijks de lokale lastendruk. De provincie doet dat op basis van een aantal eigen uitgangspunten. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) heeft weer andere uitgangspunten en dus ook andere uitkomsten.

Volgens COELO waren de lokale lasten voor Brummen en de omliggende gemeenten in 2022 als volgt:

Gemeente	Woonlasten eigenaar meerpersoonshuishouden	Woonlasten huurder
Brummen	1.056	520
Bronckhorst	1.013	586
Rheden	857	373
Doesburg	1.016	610
Zutphen	870	300
Voorst	914	433

Daarnaast geven wij de lasten aan voor een gemiddeld huishouden in Brummen. De normen hiervoor zijn anders dan van het COELO. Ons 'gemiddelde' huishouden is gebaseerd op de volgende uitgangspunten/berekeningsfactoren:

a. Een huishouden van 4 personen, met een waterverbruik van 150 m3 totaal;

b. Gehanteerde WOZ-waarden:

2021 - € 251.000 peildatum 1-1-2020 (1-1-2019 plus 4,5%)

2022 - € 276.000 peildatum 1-1-2021 (1-1-2020 plus 10%)

2023 - € 312.000 peildatum 1-1-2022 (1-1-2021 plus 13%)

c. Eén container voor groenafval met een inhoud van 140 liter. Deze container wordt per jaar 8 maal ter lediging aangeboden.

d. Een container voor restafval met een inhoud van 140 liter. Deze container wordt per jaar 7 maal ter lediging aangeboden.

e. 100% kostendekkend tarief bij zowel rioolrechten als afvalstoffenheffing.

Op basis van deze uitgangspunten ontstaat het volgende beeld van de lokale kostendruk en de verwachte ontwikkeling hiervan in 2023:

De Brummense Lokale Lasten Monitor

Onderdeel	2021	2022	2023
Rioolheffing	€ 350	€ 354	€ 377
OZB-aanslag eigenaren gedeelte	€ 389	€ 391	€ 393
Afvalstoffenheffing	€ 152	€ 161	€ 174
Totale aanslag	€ 891	€ 905	€ 944
Procentuele ontwikkeling t.o.v. het voorgaande jaar	9,0%	2,8%	4,3%

B. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

De grondslag voor deze paragraaf vinden we terug in artikel 11 van het BBV. Deze paragraaf gaat over de actuele risico's die we zien en het vermogen om deze risico's op te vangen. Maar ook over het beleid dat hieraan ten grondslag ligt. En tenslotte hoe de financiële positie van de gemeente Brummen zich ontwikkelt aan de hand van 6 financiële kengetallen. De opbouw van deze paragraaf

ziet er als volgt uit:

- het beleid dat op de weerstandscapaciteit en de risico's van toepassing is;
- de inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- de inventarisatie van de risico's;
- de weerstandsratio
- de financiële kengetallen

Beleid weerstandscapaciteit en risico's

Het beleid rondom weerstandscapaciteit en risico's is opgenomen in de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing. De laatste vastgestelde nota stamt uit 2018. Uiterlijk aan het eind van het 4e kwartaal 2022 leggen we een nieuwe nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing voor aan de raad die ingaat vanaf 2023 waarin de volgende beleidskaders zijn opgenomen:

- Het college geeft in relatie tot de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting en het jaarverslag een actueel beeld van de financiële risico's in relatie tot de beschikbare weerstandscapaciteit.
- In de begroting wordt in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing de gewenste weerstandscapaciteit bepaald.
- We stimuleren risicobewustzijn, communiceren open over risico's en de wijze waarop we met deze risico's omgaan.
- Risico's maken we expliciet zichtbaar in onze besluitvormingsprocessen met daarbij de wijze waarop we deze risico's kunnen beheersen of op kunnen (en willen) vangen.
- We stimuleren niet alleen risicobewustzijn van de risico's in onze eigen organisatie, maar ook van de risico's in organisaties waarmee we 'verbonden' zijn en de mogelijke impact van deze risico's op onze eigen organisatie.
- We accepteren dat een risicoprofiel nooit 100% volledig kan zijn.
- We leren van risico's en incidenten die zich, ondanks een adequaat risicomanagement, hebben voorgedaan en nemen passende maatregelen om herhaling te voorkomen.
- Via de reguliere planning & controlcyclus wordt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing gerapporteerd over de risico's van de gemeente, de manier waarop deze beheerst worden en de mogelijke impact van de risico's op de financiële positie van de gemeente.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Bij de inventarisatie van de weerstandscapaciteit kijken we naar de mogelijkheden die we als gemeente hebben om de risico's op te vangen. Hierbij kan een onderscheid gemaakt worden in incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Onder incidentele weerstandscapaciteit wordt verstaan de capaciteit die de gemeente heeft om eenmalige tegenvallers op te vangen. Onder structurele weerstandscapaciteit worden de middelen verstaan die permanent inzetbaar zijn om tegenvallers op te vangen.

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit:

<i>Incidentele weerstandscapaciteit</i>		<i>(bedragen * € 1.000)</i>
Onderdeel	Verwachte omvang per 1-1-2023	
Algemene reserve		€ 5.783

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit:

<i>Structurele weerstandscapaciteit</i>		<i>(Bedragen * € 1.000)</i>
Onderdeel	2023	
Onbenutte belastingcapaciteit		€ 669
Post onvoorzien		€ 50
Totaal structurele weerstandscapaciteit		€ 719

Toelichting onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is het bedrag dat nog aan extra inkomsten kan worden gegenereerd voor het geval zich tegenvallers voordoen. Daarbij wordt uitsluitend rekening gehouden met de onroerendezaakbelastingen, aangezien de meeste andere belastingen en heffingen kostendekkend of van geringe betekenis zijn. Voor de berekening van de omvang van de onbenutte belastingcapaciteit wordt de ruimte in aanmerking genomen tussen de eigen tarieven (volgens deze begroting) en het normtarief voor de artikel 12-gemeenten.

De totale beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt:

<i>Totaal beschikbare weerstandscapaciteit</i>		<i>(bedragen * € 1.000)</i>
Onderdeel	Verwachte omvang per 1-1-2023	
Incidentele weerstandscapaciteit		€ 5.783
Structurele weerstandscapaciteit		€ 719
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit		€ 6.502

Inventarisatie van de risico's

Twee keer per jaar maken we de balans op van de risico's die we gedurende het jaar vaststellen. Dit doen we volgens een methode die opgenomen is in de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing. Risico's kleiner dan € 10.000 nemen we niet mee in de inventarisatie omdat we ervan uit gaan dat we die kunnen dekken binnen de exploitatiebegroting. Op 16 juni 2022 is de risico-inventarisatie 2022 vastgesteld. De geïnventariseerde risico's bedroegen toen € 4.296.000. Deze risico-inventarisatie is in deze programmabegroting geactualiseerd en bedraagt nu € 4.875.000. Hieronder geven we de top 7 van belangrijkste risicogebieden in deze begroting vergeleken met de risico-inschatting van juni 2022.

(Bedragen * € 1.000)

Nr.	Programma - Focusgebied / basistaken	Risicogebied	Structureel of incidenteel?	Risico-inschatting begroting 2023	Risico-inschatting juni 2022	Vershil
1.	2 - Focusgebied Ruimte voor Eerbeek / Eerbeek-Loenen 2030	Grondexploitatie	Incidenteel	€ 1.433	€ 1.433	€ 0
2.	4 - Basistaken bedrijfsvoering en financiën	Informatievoorziening	Incidenteel	€ 1.210	€ 1.210	€ 0
3.	Alle programma's	Grote calamiteiten	Incidenteel	€ 502	€ 502	€ 0
4.	Alle programma's	Inflatie	Structureel	€ 875	€ 188	€ 687
5.	4 - Basistaken bedrijfsvoering en financiën	Personeel	Structureel	€ 153	€ 153	€ 0
6.	3 - Focusgebied Sociaal domein	Jeugdzorg	Structureel	€ 121	€ 171	€ -50
7.	4 - Basistaken bedrijfsvoering en financiën	Algemene uitkering gemeentefonds	Structureel	€ 111	€ 102	€ 9
	Overige risico's			€ 470	€ 537	€ -67
	Totaal risico-inventarisatie			€ 4.875	€ 4.296	€ 579

De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van juni zijn:

Nr. 4 Inflatie

De laatste maanden loopt de inflatie snel op. Ook als gemeente worden we hiermee geconfronteerd. De indexcijfers die we hanteren zijn opgenomen in de bijlage financiële uitgangspunten en grondslagen. Deze zijn gebaseerd op de cijfers die zijn opgenomen in de meicirculaire 2022. Voor 2023 wordt hierbij uitgegaan van een consumentenprijsindex van 2,4%. Voor de loonstijging wordt uitgegaan van 3,3%. Uitgaande van een extra prijsstijging van 4% zou dit op een begrotingstotaal van € 50 miljoen een risico van € 2 miljoen betekenen. In de begroting hebben we al rekening gehouden met een stelpost inflatie van € 250.000. Het rest-risico bedraagt € 1.750.000 met een kans van 50% dat dit risico zich voordoet, leidt tot een risico-inschatting van € 875.000. Dit is € 687.000 hoger dan de inschatting in het voorjaar die gebaseerd was op het Centraal Economisch Plan 2022.

Nr. 6. Jeugdzorg

In het voorjaar 2022 was er nog geen zekerheid over de extra middelen jeugdzorg voor 2023 en volgende jaren. Daarom was er voor de uitvoering van de Hervormingsagenda jeugd een beperkt budget opgenomen. De verwachte extra lasten die niet opgenomen waren in de meerjarencijfers van de Perspectiefnota 2023-2026 waren meegenomen in de risico-inventarisatie van juni 2022. De zekerheid over de extra middelen jeugdzorg is er inmiddels wel voor 2023. Voor 2024 en volgende jaren hebben we op basis van de richtlijn van de provincie de extra jeugdzorgmiddelen voor 100% opgenomen in onze begroting. Het benodigde budget is hiermee opgenomen in de begroting waardoor de risico-inschatting voor Jeugdzorg met € 50.000 is verlaagd.

De weerstandsratio

In de beleidskaders van de nieuwe nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing is opgenomen dat de gewenste weerstandscapaciteit in de begroting bepaald wordt. De gewenste weerstandscapaciteit drukken we uit in de weerstandsratio. De weerstandsratio berekenen we door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door het bedrag aan geïnventariseerde risico's. Als de beschikbare weerstandscapaciteit precies genoeg is om alle risico's te dekken dan is de weerstandsratio 1.

Op basis van het financieel herstelplan dat in juni 2021 door de raad is vastgesteld is aangegeven dat er eind 2028 een ruim voldoende weerstandsvermogen gerealiseerd moet zijn. Een ruim voldoende weerstandsvermogen betekent een weerstandsratio van minimaal 1,4 en maximaal 2,0. Op basis

hiervan streven we er naar eind 2028 een weerstandsratio te hebben van minimaal 1,6. Op basis van de beschikbare weerstandscapaciteit in 2023 en de risico-inschatting in deze begroting bedraagt de weerstandsratio:

Weerstandsratio		(bedragen * € 1.000)
Onderdeel		2023
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit		€ 6.502
Totaal risico-inschatting begroting 2023		€ 4.875
Weerstandsratio		1,33

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen zeggen iets over de financiële positie van de gemeente. Daarnaast kun je met deze kengetallen gemeenten met elkaar vergelijken. Zie hiervoor [Findo](#) voor vergelijking met andere Nederlandse gemeenten of [Gelderse financiën](#) voor vergelijking met andere Gelderse gemeenten.

Eén afzonderlijk kengetal zegt niet alles. Voor een goed beeld moeten de kengetallen in samenhang worden beoordeeld. De provincies hanteren signaleringswaarden voor de kengetallen. Deze zijn opgenomen in het gemeenschappelijk financieel toezichtkader ([GTK 2020 Gemeenten](#)). De signaleringswaarden lichten we onder de kengetallen toe.

In onderstaande tabel zijn de financiële kengetallen van de gemeente Brummen opgenomen voor de meerjarenbegroting 2023-2026 met daarbij de vergelijkende cijfers vanuit de begroting 2022 en jaarstukken 2021.

Financiële kengetallen gemeente Brummen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<i>1a – Netto schuldquote, exclusief verstrekte leningen</i>	90,3%	121,1%	97,7%	90,9%	85,6%	85,4%
<i>1b – Netto schuldquote, inclusief verstrekte leningen</i>	97,6%	129,0%	104,9%	97,8%	92,3%	92,4%
<i>2 – De solvabiliteitsratio</i>	11,8%	4,4%	13,5%	14,3%	15,7%	17,2%
<i>3 – Kengetal Bouwgrondexploitatie</i>	18,3%	17,1%	13,9%	8,6%	6,8%	2,9%
<i>4 – Structurele exploitatieruimte</i>	9,7%	0,6%	0,7%	2,5%	3,3%	-1,9%
<i>5 – Belastingcapaciteit – Woonlasten meerpersoonshuishoudens</i>	115,3%	114,8%	112,5%	112,5%	112,5%	112,5%

Toelichting op de financiële kengetallen

1a – Netto schuldquote, exclusief verstrekte leningen

De netto schuld geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente weer ten opzichte van de eigen middelen. Bij de netto schuldquote worden alle schulden, verminderd met geldelijk bezit, afgezet tegen alle structurele baten (exclusief mutaties reserves).

De volgende signaleringswaarden gelden;

- hoger dan 130%: meest risicovol,
- tussen 90% en 130%: neutraal,
- lager dan 90%: minst risicovol.

1b – Netto schuldquote, inclusief verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in welke mate er sprake is van doorlenen van kapitaal, wordt de netto schuldquote zowel exclusief (1a) als inclusief (1b) verstrekte leningen weergegeven. Zo wordt

duidelijk wat het aandeel is van de verstrekte leningen en wat dit betekent voor de schuldenlast van de gemeente.

Hiervoor gelden dezelfde signaleringswaarden als onder 1a.

2 – Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het geeft het eigen vermogen weer als percentage van het balanstotaal.

De volgende signaleringswaarden gelden;

- lager dan 20%: meest risicovol,
- tussen 20 en 50%: neutraal,
- hoger dan 50%: minst risicovol.

3 – Grondexploitatie

Het kengetal geeft aan het aandeel van boekwaarde van de gronden in exploitatie ten opzichte van de totale baten van de gemeente (exclusief mutaties reserves).

De volgende signaleringswaarden gelden;

- hoger dan 35%: meest risicovol,
- tussen 20% en 35%: neutraal,
- lager dan 20%: minst risicovol.

4 – Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Ook geeft het aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen en/of er ruimte is voor nieuw beleid. Voor de berekening delen we het saldo van structurele baten en lasten vermeerderd met het saldo van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves door de totale baten.

De volgende signaleringswaarden gelden:

- lager dan 0%: meest risicovol,
- 0%: neutraal,
- hoger dan 0%: minst risicovol.

5 – Belastingcapaciteit – Woonlasten meerpersoonshuishoudens

Dit kengetal geeft aan wat de woonlasten in de gemeente Brummen zijn, uitgedrukt in een percentage van het landelijk gemiddelde. De cijfers van de Brummense lokale lastenmonitor in de paragraaf A. Lokale heffingen, vormen de basis van de berekening.

De volgende signaleringswaarden gelden;

- hoger dan 105%: meest risicovol,
- tussen 95% en 105%: neutraal,
- lager dan 95%: minst risicovol.

Beoordeling financiële kengetallen

Op basis van de financiële kengetallen kunnen we concluderen dat de financiële positie van de gemeente Brummen de komende begrotingsjaren een stijgende lijn laat zien. De structurele exploitatieruimte is tot en met 2025 positief en de boekwaardes van de grondexploitaties nemen de komende jaren af waardoor de risico's zullen afnemen. De netto-schuldquote gaat stapsgewijs omlaag en kan vanaf 2025 als 'minst risicovol' worden bestempeld. De solvabiliteitsratio en belastingcapaciteit zitten de komende vier jaar nog in de signaleringswaarde "rood". Maar we zien wel dat onze solvabiliteit door het spaarprogramma de komende jaren verbetert. Onze woonlasten zijn in 2023 hoger dan gemiddeld afgezet tegen de woonlasten in Nederland in 2022.

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot onze 'grotere' kapitaalgoederen. Hierbij denken we aan de kosten van aanleg en instandhouding van wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Een groot deel van het 'vermogen' van onze gemeente bestaat uit het bezit van wegen, rioleringen, groenvoorzieningen en gebouwen. Een zorgvuldig beheer en onderhoud hiervan vinden we dan ook belangrijk. Daarnaast wordt de kwaliteit van het openbaar gebied door inwoners vaak het meest intensief beleefd. Zwerfvuil, hondenpoep, loszittende stoeptegels, boomwortels, slecht onderhouden gebouwen, moeilijk toegankelijke gemeentelijke gebouwen: deze onderwerpen raken inwoners direct.

De kosten van instandhouding van wegen, groen, riolering en gebouwen berekenen we aan de hand van onderhoudsplannen (de beheerplannen). De hoogte van de onderhoudskosten zijn voor een deel te beïnvloeden door keuzes te maken in het niveau van onderhoud. In de beheerplannen hebben we de kwaliteit van het beheer van de openbare voorzieningen benoemd. De onderhoudsstaat van de voorzieningen wordt volgens landelijke normen (CROW) gemeten en geanalyseerd. De vastgestelde kwaliteitsniveaus en resultaten van de metingen zijn het toetsingskader voor bestuur en medewerkers.

In 2017 hebben we een Integrale visie Beheer Openbare Ruimte opgesteld. In deze visie staan de kaders waarbinnen het beheer van de openbare ruimte plaatsvindt. Hierin staat de ambitie om de buitenruimte beter toekomstbestendig en duurzaam te maken.

Wegen

In 2021 is het gemeentelijk wegenbestand geïnspecteerd. Op basis van de resultaten van de weginspectie en het beheerplan Wegen 2020-2024 wordt een onderhoudsplanning voor 2023 opgesteld.

Voor de financiering van de uitvoering voegen we jaarlijks een bedrag toe aan de voorziening Onderhoud wegen. Uit deze voorziening bekostigen we het groot onderhoud van de asfalt- en elementen-verhardingen en ook de oppervlaktebehandelingen. Financiële overzichten vindt u elders in deze begroting in het hoofdstuk Financiële positie.

Naast het uitvoeringsbudget voor repeterend onderhoud is er jaarlijks een investeringskrediet voor renovaties van wegen beschikbaar (€ 2,5 miljoen per jaar). Bij deze renovaties wordt gekeken hoe de wegen passend bij hun verkeersfunctie op een duurzame en klimaatbestendige wijze heringericht kunnen worden. Eind 2022 worden de geselecteerde wegen nader beoordeeld en geprioriteerd. Het asfaltonderhoud en de straat- en andere werkzaamheden worden in de markt gezet en aanbesteed.

Wegenonderhoud	2023	2024	2025	2026
per 1-1	€ 85	€ 402	€ 659	€ 565
Toevoeging vanuit exploitatie	€ 764	€ 764	€ 764	€ 764
Onttrekking vanuit wegenbeheersplan	-€ 447	-€ 507	-€ 859	-€ 712
per 31-12	€ 402	€ 659	€ 565	€ 617

Bruggen

In 2020 zijn de bruggen over het Apeldoorns kanaal geïnspecteerd op mogelijke gebreken. Groot onderhoud voorzien we niet eerder dan in 2032. In de begroting is nog geen geld gereserveerd voor groot onderhoud en is nog een aandachtspunt voor de komende begrotingen.

Openbare reiniging

Het reinigen van de openbare ruimte (verwijderen zwerfvuil) wordt uitgevoerd op beeldniveau B. Dat is het basisoniveau. Mede door de inzet van de vele vrijwilligers wordt er op veel plekken A-niveau gemeten. De vrijwilligers merken het effect van de invoering van statiegeld op plastic flesjes en rapen beduidend minder flesjes.

Het vegen van wegen is op bestekbasis voor 5 jaar uitbesteed. Het bestekmatig vegen van wegen gebeurt alleen binnen de bebouwde kom. Het vegen van wegen wordt sinds de herfst van 2021 binnen heel de bebouwde kom weer op B-niveau onderhouden. Niet alleen wordt de uitstraling van de openbare ruimte daar beter door; het scheelt ook in de groei van onkruid op de verhardingen. In de herfstperiode zetten we een veegwagen in voor het verwijderen van blad. Het ruimen van het blad vindt dan gecoördineerd per wijk op wegen en in plantsoenen plaats.

Huishoudelijk afval

Er is in 2021 een nieuw beleids- en een uitvoeringsplan voor huishoudelijk afval opgesteld. Hierin ligt de nadruk nog meer op het inzamelen van grondstoffen. We streven er naar de hoeveelheid restafval verder terug te dringen naar 80 kg restafval per inwoner per jaar in 2025. Een inwoner van de gemeente Brummen had in 2021 gemiddeld 114 kg restafval per jaar.

De uitrol van het uitvoeringsplan is in volle gang met de realisatie van extra brengpunten voor restafval, GF-(t)-bakken voor de hoogbouw en een communicatiecampagne. Een eerste evaluatie van de maatregelen vindt begin 2023 plaats.

Samen met de andere Circulus-gemeenten blijven we zoeken naar een format waarbij de afvalscheiding verder toeneemt zonder dat de her te gebruiken grondstoffen te veel vervuild worden.

De kosten voor het inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval worden voor 100% gedekt door de afvalstoffenheffing. Hierbij hanteren we het principe “de vervuiler betaalt”.

Openbare straatverlichting

Op basis van het beleidsplan openbare verlichting verduurzamen we het bestand van lichtmasten en armaturen. In de tweede helft van 2022 wordt een nieuw beleidsplan openbare verlichting opgesteld waarin verdere verduurzaming centraal staat.

Het regulier onderhoud van de verlichting (o.a. vervangen kapotte armaturen) hebben we uitbesteed. Als gevolg van de prijsontwikkelingen in de markt maakt de huidige aannemer geen gebruik van de mogelijkheid het contract te verlengen. Het onderhoudsbestek moet daarom in 2022 opnieuw worden aanbesteed. Verwacht mag worden dat het werk tegen een aanzienlijk hoger bedrag aanbesteed zal worden. In de begroting is hiermee rekening gehouden.

Riolering

Het uitvoeren van verbetermaatregelen aan het bestaande rioolstelsel doen we op basis van het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Noodzakelijke investeringen plannen we meerjarig in en de kapitaallasten worden meegenomen in het kostendekkingsplan. In 2022 is gestart met het opstellen van een nieuw rioleringsplan voor de jaren 2023-2027. Dit plan heeft betrekking op de instandhouding van het rioleringsstelsel (onderhoud/vervanging) en wordt eind 2022 vastgesteld

door de raad. Naast het rioleringsplan is ook gestart met een Uitvoeringsprogramma Klimaat waarin andere water-gerelateerde opgaven in opgenomen worden (hitte/droogte/overvloedige regenval). Voor onderhoud aan rioolgemalen, (correctief) onderhoud en onderzoek aan het rioolstelsel zijn binnen de exploitatiebegroting jaarlijkse budgetten beschikbaar. Voor toekomstige renovaties van rioolstelsels is een voorziening beschikbaar die jaarlijks wordt gevoed ten laste van de exploitatiebegroting. De storting baseren we op gegevens uit het rioolbeheerpakket en het kostendekkingsplan uit het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Dit wordt jaarlijks aangepast. Financiële overzichten vindt u in het hoofdstuk Financiële positie. De kosten voor het rioolstelsel worden voor 100% gedekt door de rioolheffing. Hierbij hanteren we het principe “de vervuiler betaalt”.

Rioolrenovaties	2023	2024	2025	2026
per 1-1	€ 658	€ 908	€ 776	€ 1.276
Toevoeging vanuit exploitatie	€ 450	€ 500	€ 500	€ 500
Onttrekking vanuit gemeentelijke rioleringsplan voor renovaties	-€ 200	-€ 632	€ 0	-€ 1.284
per 31-12	€ 908	€ 776	€ 1.276	€ 492

Bermen en sloten

De biodiversiteit staat onder druk. Om de biodiversiteit te verbeteren is gestart met het opstellen van een biodiversiteitsplan voor de gemeente. Eén van de gebieden waar winst behaald kan worden ten aanzien van de biodiversiteit is het berm- en slootbeheer. Door gericht verschravingsbeheer kan in de bredere bermen en sloten meer soortenrijkdom optreden. Om dit te bereiken wordt voor 2023 een nieuw maaibestek op de markt gebracht. Het vrijkomende maaisel van bermen en sloten wordt zo veel mogelijk op agrarische gronden in onze gemeente verwerkt.

De afwaterende functie van veel bermgreppels en -sloten is in de afgelopen jaren verslechterd door dichtslibbing. Duikers raken verstopt door te hoog liggende aangrenzende slootbodems. De milieu- en natuurwetgeving maakt uitdiepen van de greppels, net als het aflagen van bermen, tot een kostbare kwestie. In afwachting van nieuwe uitgangspunten en mogelijke ingrepen in de waterhuishouding in het kader van het project Waardevol Brummen worden in 2023 alleen verstopte duikers gangbaar gemaakt en vinden geen structurele verdiepingen van greppels en sloten plaats.

Op enkele locaties zijn ongewenste invasieve exoten in bermen en sloten aanwezig. Om de invasieve soorten structureel aan te pakken wordt een bestrijdingsplan voor de gemeente opgesteld. Het plan is er op gericht de mate van overlast te beheersen en schade te beperken aangezien uitroeien niet haalbaar is. In de begroting is een bedrag van € 50.000 hiervoor opgenomen.

Openbaar groen

Het inrichtingsniveau en het onderhoud van het openbaar groen in de gemeente heeft haar basis in het groenbeleid- en groenbeheerplan. Beide plannen worden in het jaar 2022 opgesteld/geactualiseerd. De nieuwe groenplannen zijn een goede basis voor het duurzaam beheer van onze groenvoorzieningen. Er wordt geanticipeerd op de klimaatontwikkelingen en benodigde verbetering van de biodiversiteit. Aanplant van meer bomen en aangepast maaibeheer zijn hier voorbeelden van. Hiervoor zijn de nodige herinrichtingen van plantsoenen noodzakelijk. Deze worden waar mogelijk in combinatie met andere werken en in samenspraak met onze inwoners uitgevoerd.

Het onderhoudsniveau in het openbaar groen is op basisniveau (B-niveau CROW). Onderzocht wordt of (delen van) de openbare ruimte op A-niveau onderhouden moeten worden.

Begraafplaatsen

De groenvoorzieningen op de begraafplaatsen hebben veel te lijden gehad van droge en hete zomers. Veel oudere beplantingen zijn bezweken of verkeren in slechte staat. Er is een begin gemaakt met planmatige vervanging van deze beplantingen. De uitvoering wordt over meerdere jaren verspreid.

Het op de begraafplaats Brummen aanwezige graf- en rijksmonument van Bogaardt verkeert in een verwaarloosde staat. Betrokken inwoners van Brummen zijn bezig met het oprichten van een Stichting die zich gaat ontfermen over het grafmonument. Door de coronapandemie heeft dit project twee jaar stil gelegen. De werkzaamheden zijn in het voorjaar van 2022 weer opgestart met een bijeenkomst voor belangstellenden. Het doel van de stichting is het monument te restaureren en daarmee voor de toekomst te behouden. Na renovatie komt het onderhoud (weer) bij de gemeente te liggen. Eerste (schilder-)onderhoud niet eerder voorzien dan over een jaar of 10. Het onderhoudsniveau op de begraafplaatsen vindt plaats op B-niveau (CROW kwaliteitscatalogus).

Boombeheer

Gemeentelijke bomen worden volgens de wettelijke normen geïnspecteerd. Het boomonderhoud vindt op een basisniveau plaats. Prioriteit bij het onderhoud krijgt het voorkomen van gevaarlijke situaties en schade aan derden. Voor het verwijderen van een deel van de dode en slechte bomen worden vrijwilligers van de groep Holthakkers ingezet.

Vanaf 2017 is er een toename van overlast door de eikenprocessierups in inlandse eiken merkbaar. Gezien het gezondheidsrisico en ongemak voor mens en dier wordt de rups op gemeentebomen (selectief) bestreden. Uitgangspunt hierbij is dat de overlast van de rups op den duur door het optreden van natuurlijk evenwicht in omvang afneemt en acceptabel is.

Binnen de bebouwde kom en aan doorgaande fietsroutes wordt de rups in het voorjaar preventief bestreden door bespuiting met aaltjes. Dit kan alleen op locaties waar geen beschermde vlinders voorkomen waardoor grote delen van de bebouwde kom voor deze bestrijdingsmethode afvallen. Door inzaai van bloemenmengsel met bloemen die de natuurlijke vijanden van de rups aantrekken en aangepast maai-beheer wordt de natuurlijke bestrijding van de rups een impuls gegeven. In de zomermaanden worden aanwezige nesten van de rups weggezogen. De te bestrijden locaties en gebieden zijn vastgesteld in een bestrijdingsprotocol.

Bosbeheer

Het gewenste uit te voeren bosbeheer voor de gemeentelijke bossen is vastgelegd in het bosbeheerplan. Hierin wordt meer ruimte gegeven aan inheemse loofhoutsoorten, aan ecologische processen en een verlaging van het risico op stormschade en bosbrand. Het huidige beheer is vooral gericht op het voorkomen van overlast en schade aan derden. In het Wilhelminapark wordt het bosbeheer uitgevoerd in samenwerking met de aldaar actieve bosgroep.

Speeltoestellen

De gemeentelijke speeltoestellen worden conform de wettelijke eisen structureel gecontroleerd op gebreken (5x per jaar). Gebreken worden waar mogelijk gerepareerd. Onveilige en niet te repareren speeltoestellen worden verwijderd. Vervanging van speeltoestellen en herinrichting van speellocaties vindt plaats volgens uitgangspunten in de nota Speelvoorzieningen in de gemeente Brummen 2019 die door het college zijn vastgesteld. Herinrichting van speellocaties gaat in overleg met de buurt.

Sportvelden

De sportvelden worden door de gemeente dusdanig onderhouden dat ze voldoen aan de bespelingsseisen van de sportbonden. De gemeente beheert natuurgrasvelden, rubber en zand ingestrooide kunstgrasvelden en hybridevelden. Groot onderhoud aan de velden vindt plaats in overleg met de betreffende sportverenigingen.

Gemeentelijke gebouwen

Voor periodiek- en groot onderhoud is een voorziening beschikbaar die jaarlijks wordt gevoed. Uit de voorziening moet het onderhoud worden bekostigd van alle gebouwen die bij de gemeente in eigendom zijn. Deze bedragen zijn exclusief te nemen verduurzamingsmaatregelen en het wegwerken van eventueel uitgesteld onderhoud. De financiële overzichten staan in het hoofdstuk Financiële positie.

Sportcomplex Rhienderoord wordt verduurzaamd. Hiervoor is al in eerdere jaren krediet beschikbaar gesteld. Reguliere onderhoudswerkzaamheden die in de nabije toekomst gepland staan, worden in het meerjarenonderhoudsplan naar voren gehaald om gecombineerd met de verduurzamingswerkzaamheden uitgevoerd te worden. Denk bijvoorbeeld aan het vervangen van dakbedekking, voordat er zonnepanelen op worden geplaatst. Als zo'n situatie aan de orde is en als dit financiële consequenties heeft voor de jaarlijkse storting in de onderhoudsvoorziening dan wordt dit voor besluitvorming voorgelegd aan de raad.

Het reguliere onderhoud van schoolgebouwen wordt gedaan door de schoolbesturen. Alleen nieuwbouw, uitbreiding en zeer groot onderhoud valt nog onder de gemeente. Aanvragen daarvoor lopen via de [huisvestingsverordening voor het onderwijs](#). Budget wat hiervoor nodig is wordt jaarlijks aangevraagd en via het investeringsplan in de begroting inzichtelijk gemaakt.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen	2023	2024	2025	2026
per 1-1	€ 215	€ 354	€ 378	€ 436
Toevoeging vanuit exploitatie	€ 302	€ 308	€ 308	€ 308
Onttrekking vanuit gebouwenbeheersplan	-€ 163	-€ 285	-€ 250	-€ 522
per 31-12	€ 354	€ 378	€ 436	€ 222

D. Financiering

Algemeen

In de paragraaf Financiering geven we informatie over de manier waarop de gemeente geld aantrekt. We beschrijven hoe we de financieringsfunctie uitvoeren voor de jaren 2023 – 2026. De wet Financiering Decentrale Overheden (wet FIDO) en de wet Hof zijn de kaders waarbinnen de uitvoering van de financieringsfunctie plaatsvindt. Daarnaast heeft de raad kaders vastgesteld in de [financiële verordening](#) en in het [Treasurystatuut](#).

Het gemeentelijk financieringsbeleid bevat kaders en richtlijnen voor het voorzien in de financieringsbehoefte op korte en op lange termijn. De belangrijkste doelstelling is het beheersen van de risico's die hieraan verbonden zijn en het beperken van de rentekosten.

Renteontwikkelingen

De Europese Centrale Bank (ECB) bepaalt het monetaire beleid. Een ECB-doel is om de inflatie op de middellange termijn onder, maar dicht bij 2% te houden. De huidige inflatie is fors hoger. Prijsstabiliteit draagt bij aan de toename van economische welvaart en de potentiële groei van de economie.

De door de ECB gehanteerde herfinancieringsrente is van invloed op de ontwikkeling van de rente op de kapitaalmarkt (lange termijn leningen). Het tarief was sinds 2016 0% of lager. De Euribortarieven worden gehanteerd om de geldmarktrente (korte termijn leningen) te bepalen. Dit tarief was in juli 2022 ongeveer 0,0%.

Naar verwachting zullen de rentetarieven weer gaan stijgen als gevolg van de onzekere situatie in de wereld en de sterk toegenomen inflatie.

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen: de renterisiconorm en de kasgeldlimiet.

De financieringsbehoefte is bepaald aan de hand van de geplande uitgaven en inkomsten en de investeringen voor de komende jaren.

Hieronder volgt het overzicht van de schuldpositie met langlopende leningen. De (resterende) looptijd varieert van 1 jaar tot 16 jaar. Het gemiddelde rente tarief ligt rond 0,5%. Jaarlijks lossen we langlopende leningen af. De totale aflossing mag niet hoger zijn dan 20% van de begroting van dat jaar. In 2023 en volgende jaren zal de renterisiconorm niet overschreden worden.

Rente risiconorm

Omschrijving (bedragen x1000)	2023 prognose	2024 prognose	2025 prognose	2026 prognose
Begroting	€ 60.387	€ 61.633	€ 62.479	€ 62.540
Rente risiconorm (20% begroting)	€ 12.077	€ 12.327	€ 12.496	€ 12.508
Stand leningen 1 januari	€ 59.864	€ 61.017	€ 62.001	€ 63.053
Nieuwe leningen	€ 10.500	€ 12.300	€ 12.600	€ 12.000
Reguliere aflossingen	€ 9.347	€ 11.316	€ 11.548	€ 11.310
Stand leningen per 31 december	€ 61.017	€ 62.001	€ 63.053	€ 63.743
Saldo rentelasten	€ 449	€ 583	€ 781	€ 978

Kasgeldlimiet

Het maximale op te nemen kasgeld is gebonden aan een limiet (8,5% van het begrotingstotaal). De uitnutting ervan wordt berekend aan de hand van het saldo van de vlottende middelen en vlottende schulden.

Kasgeldlimiet

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
	prognose	prognose	prognose	prognose
Begroting	€ 60.387	€ 61.633	€ 62.479	€ 62.540
Kasgeldlimiet (8,5% begroting)	€ 5.133	€ 5.239	€ 5.311	€ 5.316

Verstreckte leningen

Rentebaten Verstreckte leningen

Omschrijving Partij	2023	2024	2025	2026
Stichting Welzijn Brummen	€ 2.961	€ 2.766	€ 2.570	€ 2.375
Alliander	€ 84.666	€ 84.666	€ 84.666	€ 84.666
IJsselwind	€ 933	€ 933	€ 933	€ 933
E.B.E.M.	€ 161	€ 161	€ 161	€ 161
Rentebaten totaal	€ 88.721	€ 88.526	€ 88.330	€ 88.135

Rente

Een groot deel van onze (externe) rentelasten ligt vast omdat in het verleden geldleningen zijn opgenomen waarbij de op dat moment geldende marktrente voor langere tijd contractueel is vastgelegd.

Rentetoerekening

De toerekening van rente aan producten berekenen we op basis van de zogenoemde “rente-omslag”. Dit houdt in dat de totale rentelast moet worden verrekend op basis van de boekwaarde van de relevante investeringen aan de hand van een “gemiddeld” rentepercentage.

Het percentage voor de omslagrente wordt afgerond binnen een marge van 0,5%. De ruimte van 0,5% is bedoeld voor feitelijke afronding naar een dichtstbijzijnde handige rekenrente en dient ter stabiliteit bij kleine afwijkingen in navolgende jaren. Door deze afronding wijkt de rente die we aan taakvelden toerekenen enigszins af van de daadwerkelijke rentekosten. Het verschil wordt als renteresultaat verantwoord op het taakveld treasury en is zichtbaar als resultaat in het renteschema.

Bouwgrondexploitatie

Ten aanzien van de bouwgrondexploitatie moet een rente (percentage) worden toegerekend, die gerelateerd is aan de werkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen (de leningen). Voor de complexen leidt dit tot een rentebelasting van (afgerond) 0,5%.

Over de waarde van de grondexploitatie wordt rente berekend en geboekt als bate in de exploitatie. Het te hanteren percentage volgt uit onderstaande berekening:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2022
Rente leningenportefeuille volgens begroting	0,68%
Werkelijke rente jaarrekening 2021	0,60%
Eigen vermogen cf gewaarmerkte JR 2021	€ 9.449
Vreemd vermogen cf gewaarmerkte JR 2021	€ 71.040
Balanstotaal 2021	€ 80.489
Rentetarief grex	0,60%

Renteschema

Schema renteomslag berekening	2022	2023	2024	2025	2026
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering					
a1. Rente afgesloten leningen t/m 2021	€ 324.285	€ 244.588	€ 222.518	€ 184.274	€ 271.838 +
a2. Rente nog af te sluiten leningen 2022-2024	€ 24.000	€ 232.076	€ 374.392	€ 604.944	€ 705.277 +
a3. Lening t.b.v.. De Stichting Welzijn Brummen	€ 3.156	€ 2.961	€ 2.766	€ 2.570	€ 2.375 +
b. Af: De externe rentebaten over de lange en korte financiering	€ -30.250	€ -30.340	€ -16.250	€ -11.000	€ -1.350 -
Saldo rentelasten en rentebaten	€ 321.191	€ 449.285	€ 583.426	€ 780.788	€ 978.140 +
c1. Af :De rente die direct aan de grondexploitatie wordt doorgerekend	€ -136.449	€ -71.066	€ -61.633	€ -83.356	€ -83.356 -
c2 Af: De rente van projectfinanciering die direct aan het betreffende taakveld / product wordt toegerekend (lening SWB)	€ -3.156	€ -2.961	€ -2.766	€ -2.570	€ -2.375 -
c3 Bij: De rentebaten van door verstrekte leningen, als daarvoor een specifieke lening is aangetrokken en als deze bate rechtstreeks aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	€ -	€ -	€ -	€ -	€ - +
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€ 181.586	€ 375.258	€ 519.027	€ 694.862	€ 892.409 +
d1 Bij: Rente over het eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0 +
d2 Bij: Rente over voorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0 +
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (via rente-omslag)	€ 181.586	€ 375.258	€ 519.027	€ 694.862	€ 892.409 +
e. Af: De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag)	€ -303.189	€ -321.172	€ -329.349	€ -333.233	€ -335.956 -
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury	-€ 121.603	€ 54.086	€ 189.678	€ 361.629	€ 556.453
Rente-omslag per jaar	0,32%	0,58%	0,79%	1,04%	1,33%
Te hanteren rente-omslag mag afgerond op 0,5% cf. BBV	0,50%	0,50%	1,00%	1,00%	1,50%

E. Bedrijfsvoering

Algemeen

Het realiseren van doelstellingen is mede afhankelijk van een goede sturing en van een goede interne bedrijfsvoering. In deze paragraaf gaan we in op actuele ontwikkelingen op het terrein van de bedrijfsvoering.

Rechtmatigheidsverantwoording

Over het jaar 2023 geeft het college voor het eerste jaar een rechtmatigheidsverantwoording af. De bedoeling was om dit al vanaf 2022 in te laten gaan maar eind juni 2021 is besloten om de wet een jaar uit te stellen. Dit omdat door onder andere corona de verantwoording en controle al complexer geworden is en daarnaast gemeenten te weinig tijd hebben om kennis te nemen van de wijzigingen om deze in te voeren in hun controlewerkzaamheden voor het jaar 2022.

In de huidige situatie toetst de (externe) accountant jaarlijks de getrouwheid van de cijfers en de rechtmatigheid van hoe de gemeente heeft gehandeld. Rechtmatigheid houdt in dat de gemeente de wet- en regelgeving gevolgd heeft voor alle baten, lasten en balansmutaties. De controleverklaring van de accountant over de rechtmatigheid wordt opgenomen in de jaarrekening. Vanaf 2023 gaat het College van burgemeester en wethouders zelf verantwoording afleggen over de rechtmatigheid. Deze verantwoording wordt in de jaarrekening opgenomen. De accountant legt alleen nog een controleverklaring af over de getrouwheid, waarin de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording wordt getoetst. Het doel van de verandering is om meer transparantie te geven in de totstandkoming van de gemeentelijke financiën, en om een beter gesprek tussen de gemeenteraad en het college mogelijk te maken.

Integrale procesverbetering

Het borgen van een goede kwaliteit doen we zoveel mogelijk door kwaliteitstoetsen te verankeren in de werkprocessen. Vanuit de houding van continu verbeteren werken we aan het verminderen van fouten die kunnen optreden in de werkprocessen. In 2021 zijn we gestart met een pilot om de verbetering van processen integraal aan te pakken. Hierbij wordt een proces van begin tot eind doorgelicht. Via de lean-methode worden procesverbeteringen doorgevoerd waarbij de onderdelen dienstverlening en digitaal en zaakgericht werken nadrukkelijk worden meegenomen. Na het herontwerpen van een proces wordt getoetst of het proces voldoet aan diverse wettelijke vereisten. Hiermee ontstaat een werkproces dat integraal is doorgelicht en bijdraagt aan een betere dienstverlening richting inwoners en bedrijven en een efficiëntere bedrijfsvoering.

ENSIA-verantwoording

Gemeente Brummen verantwoordt zich elk jaar over informatiebeveiliging en informatiekwaliteit middels ENSIA. Dat staat voor Eenduidige Normatiek Single Information Audit.

De focus van ENSIA ligt op verantwoording richting de gemeenteraad. Parallel hieraan leggen wij verantwoording af aan de rijksoverheid waar het gaat om het gebruik van landelijke voorzieningen, zoals Basisregistratie Personen (BRP) en Reisdocumenten, Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), Basisregistratie Ondergrond (BRO), de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWI) en met betrekking tot Wet waardering onroerende zaken (WOZ).

Personeel en Organisatie

Personeel en Organisatie

De gemeentelijke organisatie werkt klant- en procesgericht met 'lean' als leidend principe. Wij werken vanuit de kernwaarden dichtbij, aandacht, samen en bewust. Wij zijn continu gericht op verbeteren en het behalen van de afgesproken resultaten voor inwoner, organisatie, bestuur of college.

Strategische Personeelsplanning

In 2021 heeft als onderdeel van de bestuurskrachtmeting een benchmarkonderzoek plaatsgevonden. Een belangrijke aanbeveling uit het onderzoek is dat het strategisch vermogen van de organisatie versterkt moet worden. Met de benchmark als basis willen we door middel van strategische personeelsplanning ervoor zorgen dat de gemeente Brummen op het juiste moment, op de juiste plaats beschikt over de juiste mensen in zowel kwantitatieve als kwalitatieve zin. Door strategische personeelsplanning worden de personeelsstromen (instroom, doorstroom en uitstroom) in de organisatie zichtbaar, door de personeelsvraag van de organisatie te voorspellen en te vergelijken met de mogelijkheden (en wensen) van de werknemers in de organisatie. In het najaar van 2022 wordt gestart met een "vlootshouw". Het eindresultaat zal daarvan medio 2023 beschikbaar zijn.

In 2021 is een medewerkertevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Op basis van analyse van de resultaten zullen in 2022 en verder eventueel vervolgacties plaatsvinden. Dit kunnen vervolgacties zijn die zijn gelegen op het vlak van de primaire arbeidsvoorwaarden maar ook acties op het gebied van mobiliteit, ontwikkeling en vitaliteit van medewerkers.

Werken in en na Coronatijd

De verwachting is dat we in 2023 ook nog met de gevolgen van het coronavirus te maken zullen hebben. Hoewel in 2022 de meeste mensen gevaccineerd zijn weten we niet hoe het virus zich ontwikkelt. Er dienen zich telkens weer nieuwe varianten aan. Duidelijk is dat door invoering van het beleid van tijd- en plaatsafhankelijk werken er meer hybride wordt gewerkt. In 2023 zal deze trend zich voortzetten en zal het beleid tijd- en plaatsafhankelijk werken worden geëvalueerd.

Arbeidsmarkt

Net als vele andere organisaties heeft ook Brummen heeft te maken met een arbeidsmarkt waarop schaarste heerst. Het duurt soms langer om een vacature te vervullen. Hierdoor stijgen de kosten van inhuur omdat langer ingehuurd moet worden. Om verzekerd te zijn van de beschikbaarheid van gekwalificeerde medewerkers zullen we ons ook in 2023 moeten richten op het verbeteren van onze positie op de arbeidsmarkt. Daarbij ligt de focus op arbeidsmarktcommunicatie, arbeidsvoorwaarden (primair en secundair) en het presenteren van Brummen als een interessante werkgever. Onze manier van werken, de grootte en geografische ligging van de organisatie en de interessante opgaven maken ons een aantrekkelijk werkgever.

We moeten ons blijven inzetten op het duurzaam inzetbaar houden van onze medewerkers. Daarom houden wij ook in 2023 de focus op de thema's mobiliteit, vitaliteit, ontwikkeling, medewerkertevredenheid, balans belasting – belastbaarheid. Hierdoor willen we een grote mate van werknemertevredenheid bereiken, evenals een lager ziekteverzuim en een beheersbare in- en uitstroom.

Loonsombeheer en inhuurkosten

De vraag vanuit de samenleving is aan verandering onderhevig. Het is daarom noodzakelijk om continu te peilen welke nieuwe ontwikkelingen in wettelijke taken, ambities en afspraken uit het bestuursakkoord op ons afkomen.

We monitoren continu de uitgaven op loonsom en inhuur. Er worden organisatiebrede keuzes gemaakt voor het beschikbaar stellen van capaciteit voor (nieuwe) taken. Het inhuurbudget ter vervanging van ziekte, zwangerschaps- en bevallingsverlof was in 2021 gebaseerd op een laag ziekteverzuimpercentage (2,75%), terwijl het verzuim in de gemeentelijke sector al jaren boven het gemiddelde ligt. Vanaf 2022 is het ziektevervangingsbudget gebaseerd op het landelijk gemiddelde van het ziekteverzuimpercentage. Om het verzuimpercentage omlaag te brengen zal er vanuit HR en management in 2023 en verder blijvend aandacht voor verzuim zijn. Uit een onderzoek naar het ziekteverzuim binnen de gemeentelijke sector blijkt dat het integreren van de aanpak van ziekteverzuim in een breder kader van organisatiecultuur, werksituatie, loopbaan en vitaliteit positief bijdraagt aan duurzame inzetbaarheid van en verlaging van verzuim door medewerkers.

Loonsomontwikkeling

De loonsom over 2023 laat een toename zien van €703.000 ten opzichte van de loonsom 2022 zoals opgenomen in de tweede burap. Deze toename wordt deels verklaard door een indexatie van 3,3% ad € 443.000 van het Centraal Economisch Planbureau die wij volgen. Verder is de loonsom onder andere gestegen door kosten die samenhangen met het ontwikkelplan bestuurskracht en die worden gedekt vanuit het budget voor versterking van de bestuurskracht.

Ontwikkeling aantal fte's

Het Bestuurskrachtonderzoek heeft onder andere duidelijk gemaakt dat de gemeentelijke organisatie op diverse onderdelen moet worden versterkt om gereed te zijn voor de opgaven voor de toekomst. Voor het versterken van de bestuurskracht is het ontwikkelplan opgesteld dat ook gevolgen heeft voor de kwantiteit en kwaliteit van de formatie. Voor 2022/2023 heeft u de eerste middelen beschikbaar gesteld. Conform de afspraken worden deze in gezet voor a. de versterking van het strategisch vermogen (ontwikkelspoor 2) b. het op orde brengen van capaciteit aan de opgave Eerbeek (ontwikkelspoor 3). c. door toevoeging van capaciteit voor regie- en contractmanagement (ontwikkelspoor 4) en d. door de formatie uit te breiden met 3 kerncontactfunctionarissen (ontwikkelspoor 5).

Vanuit de regelgeving over de arbeidsomstandigheden is het verplicht om een Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) uit te voeren. De Arboret verplicht organisaties de RI&E actueel te houden. Door het tijd- en plaatsonafhankelijk werken is het nodig de bestaande RI&E te actualiseren. Op basis van RI&E worden plannen van aanpak opgesteld en zullen de aandachtspunten planmatig worden aangepakt.

De ontwikkeling van de formatie (in aantal fte's) in de afgelopen jaren ziet er als volgt uit:

Omschrijving	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023
Griffie	1,8	1,8	2,1
Ambtelijke organisatie	165,1	171,5	178,6
Totaal	166,9	173,3	180,7

Personeelslasten en overige kerncijfers over de organisatie.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Griffie	€ 142	€ 149	€ 158
Ambtelijke organisatie	€ 12.314	€ 13.270	€ 13.963
Totaal	€ 12.456	€ 13.419	€ 14.121
Aantal personeelsleden	184	187	193
Percentage mannen in dienst (in personen)	47%	47%	47%
Percentage vrouwen in dienst (in personen)	53%	53%	53%
Percentage mannen in dienst (in FTE)	51%	50%	51%
Percentage vrouwen in dienst (in FTE)	49%	50%	49%
Ziekteverzuimpercentage, totaal (excl zwangerschap)	5,77%	4,75%	6,58%

F. Verbonden partijen

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen, activiteiten en de mate van de financiële betrokkenheid van de samenwerkingsverbanden waarin onze gemeente deelneemt en verder een bepaalde bestuurlijke invloed kan uitoefenen.

Een “verbonden partij” is een privaot- of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang is: “zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht”.

Financieel belang is: “indien een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt”.

In lijn met de BBV voorschriften geven we in deze paragraaf aandacht aan de visie die onze gemeente heeft op de verbonden partijen in relatie tot de uitvoering van de gemeentelijke doelstellingen. Wat willen we met deze partijen? Hoe past de uitvoering van de taken binnen onze gemeentelijke programma’s? Hoe dragen zij bij aan het uitvoeren van het door gemeente gewenste beleid? Ook komen beleidsvoornemens van de partijen zelf aan de orde. De laatst beschikbare cijfers (meestal jaarcijfers 2021) over vermogens en resultaten staan per verbonden partij vermeld.

De verbonden partijen van onze gemeente zijn:

I – Deelname in vennootschappen;

1. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG);
2. Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG);
3. Circulus B.V.;
- 4. Vitens.**

II – Deelname in gemeenschappelijke regelingen

5. Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG);
6. Regio Stedendriehoek / Cleantech Regio;
7. Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Noord en Oost Gelderland (GGD NOG);
8. Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ);
9. Vervoerscentrale PlusOv;
10. Tribuut

III – Overige samenwerkingsvormen

11. Regionaal Archief Zutphen;
12. Stichting Archipel;
13. Leisure Lands.

1. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Het openbaar belang dat de verbonden partij behartigt.

BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkerrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

Wij vragen altijd bij de BNG een offerte bij het aangaan van een nieuwe lening (zie paragraaf D). Brummen heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op aandelen die de gemeente in bezit heeft.

Het financiële belang

De gemeente bezit 702 aandelen van € 2,50 per stuk, wat een waarde van € 1.755 vertegenwoordigt. Dat aantal is 0,00126% van het totaal aantal aandelen dat de BNG heeft uitgegeven.

Ontwikkelingen

Het financieringsbeleid van BNG Bank blijft onveranderd gericht op permanente toegang tot de geld- en kapitaalmarkt voor de gewenste looptijden en volumes tegen zo laag mogelijke kosten. De volatiliteit op de financiële markten zal dit jaar naar verwachting groot blijven en er zal naar verwachting geen sprake meer zijn van negatieve rentes. Dat maakt het doen van voorspellingen over het verwachte nettoresultaat 2022 niet verantwoord.

Wij houden rekening met een dividendopbrengst in 2023 en volgende jaren van € 400.

Balansgegevens

(bedragen x miljoen)	2017	2018	2019	2020	2021
Eigen vermogen	€ 4.953	€ 4.991	€ 4.887	€ 5.097	€ 5.062
Vreemd vermogen	€ 135.041	€ 132.518	€ 144.802	€ 155.262	€ 143.995
Langlopende kredietportefeuille	€ 80.086	€ 81.627	€ 84.184	€ 85.981	€ 87.111
Nettowinst (na belastingen)	€ 393	€ 337	€ 163	€ 221	€ 236

2. Vereniging Nederlandse Gemeenten

Het openbaar belang dat de verbonden partij behartigt.

Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Dienstverlening: advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen (pro actief) en advisering aan individuele leden (op verzoek). De platformfunctie wordt uitgeoefend via de VNG-commissies, Provinciale afdelingen, congressen, studiedagen en ledenraadplegingen.

Vanuit de VNG, vestigingsplaats Den Haag, wordt regelmatig overlegd met besluitvoorbereiders van departementen en provincies. Zo vindt in een vroeg stadium beïnvloeding, in voor gemeenten gunstige zin, van wet- en regelgeving plaats. Deze belangenbehartiging zet zich voort in het gehele proces van besluitvorming bij de rijksoverheid en provincies. De VNG initieert bestuurlijk overleg waarbij een delegatie van VNG-bestuurders en directieleden onderhandelt namens de gemeenten met ministers en staatssecretarissen. De VNG-belangenbehartiging richt zich ook op Tweede en Eerste Kamer en belangrijke maatschappelijke organisaties. De soms tegenstrijdige belangen van grote en kleine gemeenten en de rol van de VNG daarbij is regelmatig punt van aandacht binnen de VNG.

Het financiële belang

De bijdrage van onze gemeente in 2023 aan de VNG bedraagt in totaal € 1,664 per inwoner (2022: € 1,594). De bijdrage als opgenomen in de begroting bestaat uit de contributie aan de VNG, contributie aan de VNG afdeling Gelderland en een bijdrage voor de Gelderland Academie. De definitieve hoogte van de financiële bijdrage (contributie) wordt in de Algemene Ledenvergadering bepaald. Daarnaast loopt de financiering van de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten via het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU).

Ontwikkelingen

Geen specifieke ontwikkelingen.

Balansgegevens

(bedragen x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021
Vaste Activa	€ 71.308	€ 69.933	€ 75.102	€ 75.657	€ 78.997
Plottende Activa	€ 70.596	€ 70.917	€ 78.510	€ 81.441	€ 100.870
Groepsvermogen	€ 65.530	€ 61.975	€ 64.627	€ 62.379	€ 63.912
Voorzieningen	€ 1.189	€ 2.068	€ 2.764	€ 3.739	€ 2.981
Kortlopende schulden	€ 75.185	€ 76.807	€ 86.221	€ 90.980	€ 112.971

3. Circulus

Het openbaar belang dat de verbonden partij behartigt.

Circulus verzorgt de inzameling van al het huishoudelijk afval voor o.a. de gemeente Brummen. Naast de lediging van groene en grijze containers ook de inzameling van onder meer papier, glas, chemisch afval, snoeiafval, kunststoffen en grof huishoudelijk afval. Verder houdt Circulus-Berkeel zich ook actief bezig met ongediertebestrijding en beheert de afvalbrengpunten in de gemeente Brummen.

Het financiële belang

De gemeente is aandeelhouder van Circulus. De waarde van deze deelneming in de balans is gebaseerd op de historische inbrengwaarde in de voorloper van deze BV en is toen bepaald op € 37.210. Brummen heeft 461 van de aandelen in haar bezit. (Totaal aantal aandelen: 10.520)

Op basis van een jaarlijkse dienstverleningsovereenkomst wordt de hoogte van de bijdrage van onze gemeente bepaald. In 2023 gaat het daarbij om een bedrag van afgerond € 1.550.000 (incl. meerwerk). De komende jaren wordt er geen dividend uitgekeerd.

Ontwikkelingen

Circulus wil bijdragen aan twee belangrijke veranderingen in de samenleving.

- De eerste is het verder terugdringen van afval en zoveel mogelijk producten en materialen die vrijkomen hergebruiken of omzetten in grondstoffen. De kringlopen zoveel mogelijk regionaal sluiten. Dat is goed voor het milieu, schept regionaal arbeidsplaatsen én stimuleert de economie.
- De tweede is het bijdragen aan het verbeteren van de leefomgeving in de regio. Een omgeving waarvan bewoners en passanten gebruikmaken en waarvan zij de kwaliteit waarderen en willen verbeteren.

Deze elementen sluiten goed aan op ons gemeentelijk beleidsplan “grondstoffenplan”.

Doelstelling hierin is o.a. het terugdringen van het huishoudelijk afval per inwoner tot 80 kg eind 2025.

Balansgegevens

(bedragen x miljoen euro)	2017	2018	2019	2020	2021
Netto Omzet	€ 47	€ 53	€ 57	€ 61	€ 60
Bedrijfsresultaat	€ 3	€ 2	€ 1	€ 2	€ 2
Balanstotaal Eigen Vermogen	€ 13	€ 14	€ 15	€ 15	€ 16
Balanstotaal Voorzieningen	€ 3	€ 2	€ 3	€ 3	€ 3
Balanstotaal	€ 45	€ 47	€ 57	€ 54	€ 54

4. Vitens

Het openbaar belang dat de verbonden partij behartigt.

Vitens zorgt voor de drinkwatervoorziening in vijf provincies waaronder Gelderland. Zij wint, zuivert en levert drinkwater dat betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam is.

Het financiële belang

De gemeente bezit 21.364 aandelen die een boekwaarde op de balans hebben van € 454.

Ontwikkelingen

Voor de komende jaren is de verwachting dat Vitens geen dividend zal uitkeren als gevolg van de lage Weighted average cost of capital (WACC). De WACC berekent de gemiddelde kosten voor het kapitaal waarmee de organisatie wordt gefinancierd. Daarnaast spreekt het hoge investeringsniveau voor de komende jaren. Hierdoor kan Vitens niet volledig voldoen aan de continuïteitsdoelstelling zoals opgenomen in het Financieel Beleid.

De sturing op de WACC verloopt langs 4 sporen:

1. Met het programma Waterbesparing en optimalisering van het investeringsportfolio wordt er ingezet op het vaststellen van een zo optimaal mogelijk investeringsniveau dat nodig is voor de uitvoering van de wettelijke taak van Vitens.
2. Daarnaast wordt een actieve lobby gevoerd voor een WACC-regulering die de geschetste problematiek oplost zodat Vitens met een financieel gezonde bedrijfsvoering het investeringsportfolio kan realiseren.
3. Ondertussen moet de positie van Vitens worden bepaald in het geval een situatie ontstaat waarin de WACC ontoereikend is. Uit een eerste juridische analyse blijkt dat er aanleiding is om de wettelijke leveringsplicht van Vitens van hogere orde te beschouwen dan te voldoen aan de WACC. Voorwaardelijk hierin is dat de opties van het versterken van het eigen vermogen actief zijn verkend.

4. Het verkennen van de mogelijkheid om op andere wijze ons eigen vermogen te versterken, bijvoorbeeld door bijstorten van aandeelhouders, achtergestelde leningen of andere vormen van aantrekken van vermogen.

Balansgegevens

(bedragen x miljoen euro)	2017	2018	2019	2020	2021
Bedrijfsopbrengsten	€ 386	€ 361	€ 365	€ 390	€ 396
Bedrijfsresultaat	€ 82	€ 45	€ 41	€ 52	€ 44
Netto Resultaat	€ 48	€ 13	€ 11	€ 24	€ 19
Balanstotaal Eigen Vermogen	€ 534	€ 533	€ 533	€ 557	€ 600
Balanstotaal Vreemd Vermogen	€ 1.194	€ 1.233	€ 1.293	€ 1.340	€ 1.388

5. Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

Het openbaar belang dat de verbonden partij behartigt

Op grond van de bepalingen in de Wet Veiligheidsregio's 2010 is deze gemeenschappelijke regeling belast met de regionale brandweertaken. Hieraan wordt invulling gegeven door de samenwerking van verschillende diensten en besturen.

Er wordt samengewerkt op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van de openbare orde en veiligheid.

Op 22 februari 2022 heeft de raad besloten geen wensen en bedenkingen in te brengen ten aanzien van het voorstel van het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio om tot mede-oprichting over te gaan van een Stichting Risicobeheer Veiligheidsrisico's. Primair doel daarvan is het uitvoeren van activiteiten in het kader van het verzekeren van risico op het gebied van schade door dienstongevallen.

Het financiële belang

De verdeelsleutel voor de financiering van de VNOG is gebaseerd op de algemene uitkering uit het gemeentefonds voor het cluster openbare orde en veiligheid / brandweer en rampenbestrijding. De Brummense bijdrage aan de veiligheidsregio voor 2023 bedraagt € 1.222.000 (incl. GHOR), ofwel 2,42% van de totale kosten.

Ontwikkelingen

Na de reorganisatie wordt binnen de VNOG goede uitvoering gegeven aan hetgeen is vastgesteld in de Toekomstvisie. Ondanks de noodzakelijke inzet vanuit de VNOG als gevolg van de coronacrisis zijn goede stappen gezet. Dit heeft zich ook vertaald in een positief jaarresultaat over 2021.

Balansgegevens

Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021
Nog te bestemmen resultaat	€ 930	€ -2.354	€ 4.148	€ 4.929	€ 5.266
Algemene Reserve	€ 441	€ 401	€ 401	€ 1.135	€ 1.135
Bestemmingsreserve	€ 404	€ 1.518	€ 3.239	€ 8.481	€ 9.134
Totaal Eigen Vermogen	€ 1.775	€ -436	€ 7.789	€ 14.546	€ 15.535
Totaal Vreemd Vermogen	€ 45.919	€ 51.146	€ 45.721	€ 42.340	€ 38.203

6. Regio Stedendriehoek / Cleantech Regio

Het openbaar belang dat de verbonden partij behartigt

De belangen voor de gemeente Brummen in de regionale samenwerking liggen concreet in de actuele ontwikkelingen in Eerbeek. Onderzoek naar bodemwarmte, hergebruik van warmte uit productieprocessen en een duurzamere papierindustrie. Ook de gezamenlijke inspanningen in de regio voor circulaire innovatie, klimaataanpak, landbouwtransitie, biodiversiteit, asbestsanering en voedselkwaliteit sluiten aan op onze belangen.

Deelnemende gemeenten zijn Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen. De gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek coördineert en faciliteert de samenwerking van de deelnemende gemeenten. Daarnaast ondersteunt het regiobureau de Regioraad en het Dagelijks Bestuur op het gebied van communicatie, lobby, Europese subsidies en bedrijfsvoering. Andere inhoudelijke activiteiten worden verricht door gedetacheerde medewerkers uit de deelnemende gemeenten.

Samen met de stichting Strategische Board Stedendriehoek wordt gewerkt aan gedeelde belangen op thema's als leefbaarheid, arbeidsmarktbeleid en mobiliteit. Dit onder de noemer: Cleantech Regio

De gezamenlijk opgestelde Agenda Cleantech Regio heeft als prioritaire tophema's energie-transitie en circulaire economie. Ook bevat deze regionale gebiedsagenda ambities op het gebied van: vestigingsklimaat, leefomgeving, innovatiekracht, human capital en schone mobiliteit.

Het begrip Cleantech is het centrale perspectief en verbindende thema voor de samenwerking. Cleantech verwijst naar schone technologie, een duurzame toekomst, circulaire productie en verantwoorde consumptie.

Waar mogelijk benutten we de kansen die zich op regionaal niveau voordoen. Brummen is partner in de netwerksamenwerking van de Cleantech Regio Stedendriehoek en de provincie Gelderland.

Het financiële belang

De gemeentelijke bijdrage aan de regio is afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente. Voor 2023 bedraagt de bijdrage in totaal € 62.370 voor de regio. Het weerstandsvermogen van de regio Stedendriehoek is niet groot. Indien de regio niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen moet teruggevallen worden op de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen

De provincie zet de komende jaren in op de gebiedsopgaven uit de Gelderse omgevingsvisie. Wij maken deel uit van de gebiedsopgave als verwoord in de Agenda Cleantech Regio. Dit betekent dat onze samenwerking met de provincie steeds meer gebeurt binnen de regio. In de Omgevingsagenda Cleantech Regio Stedendriehoek worden projecten opgenomen die moeten helpen bij het halen van de ambities. De regio werkt aan een gezamenlijk Perspectief 2030 in afstemming met provincies en Strategische Board.

Balansgegevens

Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021
Algemene reserve	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Bestemmingsreserve	€ 220	€ 172	€ 3	€ 0	€ 0
Nog te bestemmen resultaat	€ 1	€ -67	€ 94	€ 173	€ 153
Totaal	€ 221	€ 105	€ 97	€ 173	€ 153

7. Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Noord en Oost Gelderland.

Het openbaar belang dat de verbonden partij behartigt

GGD Noord- en Oost-Gelderland is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten. De GGD biedt actief 'Een gezond houvast' en bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners binnen de regio. Speciale aandacht is er voor jeugd en risicogroepen. De GGD voert de Wet Publieke Gezondheid (WPG) uit. Zij wil zich profileren als een herkenbare en laagdrempelige organisatie. Daarnaast als leverancier van betrouwbare en vakkundige zorg aan haar klanten.

Het financiële belang

De bijdrage van Brummen in 2023 is geraamd op € 175.335 voor de Publieke gezondheid. Voor de Jeugdgezondheidszorg € 188.267. Deze bijdragen zijn conform afspraak via een bijdrage per inwoner over de deelnemende gemeenten verdeeld. Daarnaast is voor GGD-NOG Robuust een meerjarig incidentele en een structurele verhoging van de inwonersbijdrage noodzakelijk en moet ook nog eens rekening worden gehouden met een hogere inflatie. Bij elkaar stijgt de bijdrage ten opzichte van 2022 met € 75.000.

Ontwikkelingen

De GGD is bezig om de bedrijfsvoering meer flexibel mogelijk vorm te geven en in te richten. Dit om meer en beter te kunnen anticiperen op veranderende omstandigheden en nieuwe ontwikkelingen. In overleg met portefeuillehouders van de nieuwe colleges heeft de GGD NOG in 2018 een aanzet gemaakt voor de 'Bestuursagenda 2019-2023 NOG Gezonder'. Daarin noemt de GGD NOG de volgende vier prioriteiten:

1. NOG gezondere jeugd
2. NOG gezondere leefomgeving
3. NOG gezonder oud worden
4. NOG gezondere leefstijl

In november 2021 besloot het Algemeen Bestuur, als afronding van de Takendiscussie over de GGD, in te stemmen met het aanpakken van zeven aandachtspunten van de notitie "Koersnotitie in de praktijk brengen". In deze koersnotitie zijn verschillende kwetsbaarheden in de GGD-organisatie benoemd. Vandaar de extra lasten voor GGD-NOG Robuust.

COVID-19

COVID-19 beheerst nu al ruim twee jaar het werk van de GGD. Dit werk bestaat onder meer uit het inrichten van een projectorganisatie, het beantwoorden van vragen, geven van adviezen, testen, bron- en contactonderzoek, vaccineren, uitvoeren van onderzoek en het bieden van stuurinformatie voor gemeenten en Veiligheidsregio. Ook draagt de GGD samen met de Veiligheidsregio zorg voor de coördinatie van de zorgcontinuïteit.

Balansgegevens

Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021
Algemene reserve	€ 1.618	€ 1.618	€ 1.618	€ 1.618	€ 1.618
Bestemmingsreserve	€ 1.345	€ 1.197	€ 1.220	€ 1.283	€ 1.217
Resultaat	€ 193	€ 213	€ 71	€ 69	€ 77
Voorzieningen	€ 299	€ 138	€ 177	€ 155	€ 324
Crediteuren	€ 425	€ 551	€ 356	€ 3.786	€ 6.233
Overlopende passiva	€ 2.069	€ 2.234	€ 2.098	€ 3.095	€ 3.669

8. Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ).

Het openbaar belang dat de verbonden partij behartigt

Brummen maakt deel uit van de omgevingsdienst Veluwe/IJssel (OVIJ), vestigingsplaats Apeldoorn. De OVIJ bestaat uit de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Epe, Voorst en de provincie Gelderland. De OVIJ is ingesteld voor de behartiging van de belangen van de deelnemers. Belangenbehartiging richt zich op het punt van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht ten aanzien van milieu. Onder de belangen van de deelnemers wordt ook verstaan, het belang van een goede samenwerking tussen de Gelderse Omgevingsdiensten (GO).

Het financiële belang

In de begroting van 2023 is een bedrag van € 405.768 opgenomen als bijdrage voor de OVIJ (2022: € 388.000).

Ontwikkelingen

In de wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving worden eisen gesteld ten aanzien van de kwaliteit en kwantiteit van de uit te voeren werkzaamheden op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Ook de OVIJ moet hieraan voldoen. Qua risico's beperken die zich bij de OVIJ tot de normale bedrijfsvoeringsrisico's.

In de begroting wordt in de programma's per partner de geplande output opgenomen, zodat duidelijk is welke producten en diensten aan de partners worden geleverd. Als basis voor deze planning wordt de informatie uit de samenwerkingsovereenkomsten en de meest recente jaarrekening gebruikt.

Balansgegevens

Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021
Algemene Reserve	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150
Bestemmingsreserves	€ 179	€ 150	€ 25	€ 29	€ 108
Resultaat	€ 266	€ 218	€ 493	€ 118	€ 14
Voorzieningen	€ 76	€ 55	€ 34	€ 24	€ 17
Kortlopende schulden	€ 1.485	€ 273	€ 2.179	€ 744	€ 1.485

9. Vervoerscentrale PlusOv

Het openbaar belang dat de verbonden partij behartigt.

Vanaf 9 maart 2016 hebben negen gemeenten, bestaande uit Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Hattem, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen het collectief vraagafhankelijk vervoer overgenomen van de Provincie. Hiervoor is een gemeenschappelijke regeling tussen deze gemeenten afgesloten. De negen gemeenten hebben vervolgens de Vervoerscentrale PlusOv in het leven geroepen en daarbij een Dienstverleningsovereenkomst vastgesteld. Deze dienstverleningsovereenkomst bevat afspraken over het vraagafhankelijk vervoer (VAV) en het routegebonden vervoer (RGV) die door PlusOV voor de negen gemeenten wordt verzorgd.

Per 1 augustus 2019 zijn drie gemeenten, te weten Apeldoorn, Deventer en Zutphen uit het routegebonden vervoer getreden. De Gemeenschappelijke regeling is daarop aangepast. Vanwege deze uittreding is er vanaf 15 september 2020 sprake van twee dienstverleningsovereenkomsten, te weten:

- a. Dienstverleningsovereenkomst-VAV voor de negen gemeenten.
- b. Dienstverleningsovereenkomst-RGV voor de zes gemeenten.

Daarnaast hebben de deelnemende gemeenten aan de GR Basismobiliteit vanaf 2016 een samenwerkingsovereenkomst met de provincie Gelderland. In deze overeenkomst worden de taken en bevoegdheden van de provincie en de deelnemers beschreven alsmede de financiële bijdrage die de provincie verstrekt voor het vraagafhankelijk openbaar vervoer (OV-vangnet) en het vraagafhankelijk Wmo-vervoer.

Het financiële belang

De gemeentelijke bijdrage bedraagt op basis van de begroting 2023 van Plus OV € 1.031.986.

De kosten zijn als volgt opgebouwd:

1	Vraagafhankelijk vervoer	€ 305.600
2	Leerlingenvervoer	€ 476.899
3	Dagbestedingsvervoer	€ 169.767
4	Jeugdwetvervoer	€ 79.720

De verwachte kostenbesparingen zijn door de torenhoge brandstofkosten niet gerealiseerd. Het plan van aanpak kostenreductie blijft echter prioriteit genieten en wordt jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld door het bestuur.

Balansgegevens

Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2020
Algemene reserve	€ 149	€ 149	€ 149	€ 0	€ 0
Bestemmingsreserve	€ 0	€ 0	€ 0	€ 461	€ 386
Nog te bestemmen resultaat	€ 0	€ 0	€ 312	€ 160	€ 24
Kortlopende schulden	€ 79	€ 614	€ 178	€ 333	€ 351

10. Tribuut

Tribuut bestaat met ingang van 1 januari 2023 uit de deelnemende gemeenten Apeldoorn, Zutphen, Epe, Voorst, Lochem en Brummen. In totaal ruim 325.000 inwoners. Vanuit het streven naar een effectieve bedrijfsvoering is in 2022 kritisch onderzocht welke werkprocessen aangepast moeten worden om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de bestaande Tribuut werkprocessen. Dat voorkomt dat we als gemeente hogere kosten moeten betalen.

Samenwerking past ook in ontwikkelingsplan bestuurskrachtonderzoek. Daarin is onder meer geconstateerd dat juist voor specialistisch uitvoerende taken goed de samenwerking kan worden opgezocht met regionale organisaties.

Uitgangspunt bij de overheveling van de uitvoering van de gemeentelijke heffingen naar Tribuut is kostenneutraliteit. Voor de volledige uitvoering van de belastingtaken is een bijdrage gehanteerd van € 326.000. In de gemeentelijke begroting 2023 is met dat bedrag rekening gehouden.

Per 1 januari 2023 wordt Tribuut verantwoordelijk voor de uitvoering van de belastingwerkzaamheden, inclusief de gehele invordering en afhandeling van bezwaren. De

verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de opgelegde aanslagen tot 31 december 2022 blijft bij de gemeente Brummen.

Bij de oprichting van Tribuut is afgesproken dat Tribuut geen financiële buffer hoeft op te bouwen om financiële tegenvallers op te vangen. Het resultaat van de GR wordt verdeeld in dezelfde verhouding als de bijdrage van de gemeenten over de totale begroting. Dat kan winst zijn, maar ook verlies. Dat betekent dat financiële tegenvallers achteraf in rekening worden gebracht bij de deelnemende gemeenten.

Balansgegevens

Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021
Algemene reserve				€ 0	€ 739
Bestemmingsreserves				€ 461	€ 461
Nog te bestemmen resultaat				€ 327	€ 163
Kortlopende schulden				€ 728	€ 510

11. Regionaal Archief Zutphen.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd.

Het Regionaal Archief Zutphen, vestigingsplaats Zutphen, is een openbare archiefdienst met enkele wettelijke taken. Voor de gemeenten Brummen, Lochem en Zutphen bewaart het RAZ historisch informatie en stelt deze beschikbaar. Naast het beheer van het archief levert het RAZ ook de diensten van de gemeentearchivaris.

Het financiële belang

Er ligt een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) voor het beheren van de archiefbescheiden van de gemeente Brummen.

12. Stichting Archipel

Het openbaar belang dat de verbonden partij behartigt

Stichting Archipel, vestigingsplaats Zutphen, behartigt de belangen van het openbaar onderwijs in de gemeenten Brummen, Voorst en Zutphen.

Het financiële belang

De stichting voert de taak van bevoegd gezag uit en ontvangt hiervoor doeluitkeringen van het rijk. Binnen deze doeluitkeringen moeten alle kosten worden opgevangen. Er is geen aanspraak op een (jaarlijkse) bijdrage van Brummen. De gemeente blijft financieel wel eindverantwoordelijk.

Ontwikkelingen

De afname van het aantal leerlingen is minder dan verwacht, maar zet wel door. Dit heeft tot gevolg dat de rijksbijdragen afnemen. Bij Archipel heeft dit al geleid tot het verminderen van het aantal medewerkers en tot minder locaties. Archipel is waakzaam ten aanzien van het sluitend houden van de begroting en doet dit in goed overleg met de gemeenten. Hiermee wordt het risico op negatieve exploitaties maximaal beperkt. Het verder beperken van het aantal scholen binnen het gehele gebied van Archipel is dan ook niet ondenkbaar. In de gemeente Brummen zijn twee scholen die al meerdere jaren onder de opheffingsnorm zitten.

Balansgegevens

Bedragen x € 1.000	2016	2017	2018	2019	2020
Algemene Reserve	€ 3.233	€ 3.528	€ 3.686	€ 2.604	€ 2.261
Bestemmingsreserves	€ 738	€ 1.317	€ 1.555	€ 835	€ 234
Resultaat	€ 108	€ 875	€ 396	€ 449	€ -364
Voorzieningen	€ 175	€ 169	€ 197	€ 2.645	€ 2.758
Kortlopende schulden	€ 1.435	€ 1.486	€ 1.614	€ 1.452	€ 1.556
Overlopende passiva	€ 985	€ 906	€ 884	€ 1.202	€ 1.352

13. Leisure Lands

Het openbaar belang dat de verbonden partij behartigt

Leisure Lands beheert 20 recreatiegebieden in Gelderland en Noord-Limburg. De recreatiegebieden liggen allemaal in het buitengebied in een groen en waterrijk decor. Leisure Lands levert direct en indirect een maatschappelijke bijdrage aan de leefbaarheid en vrijetijdsbesteding in de regio waarin zij actief is.

Het financiële belang

De gemeente Brummen heeft een beperkt belang van 4.305 aandelen met een nominale waarde van € 1. De aandelen staan voor nul euro op de balans van de gemeente.

Ontwikkelingen

De financiële positie van Leisure Lands is eind 2021 goed. Ondanks de coronacrisis heeft Leisure Lands een nettoresultaat behaald dat ongeveer op hetzelfde niveau lag als in 2020. Dit komt omdat 2021 voor Leisure Lands een goed beleggingsjaar is geweest.

De aandeelhoudersovereenkomst is verlengd tot en met 31 december 2026. In de aandeelhoudersovereenkomst is bepaald dat aandeelhouders hun aandelen alleen aan andere publiekrechtelijke lichamen kunnen verkopen en dat de vennootschap geen dividend uitkeert.

Balansgegevens

(bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
Bedrijfsopbrengsten	€ 6.456	€ 6.505	€ 7.778	€ 7.778
Bedrijfskosten	€ 4.807	€ 6.383	€ 4.651	€ 4.651
Bedrijfsresultaat	€ 1.649	€ 122	€ 3.127	€ 3.127
Netto Resultaat	€ -687	€ 4.422	€ 4.212	€ 4.212
Balanstotaal Eigen Vermogen	€ 64.471	€ 68.893	€ 73.105	€ 73.105
Balanstotaal Vreemd Vermogen	€ 14.781	€ 15.487	€ 15.288	€ 15.288

G. Grondbeleid

Visie op het grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente is vastgelegd in de nota Grondbeleid. Op 21 januari 2021 is deze nota door de gemeenteraad vastgesteld. De hoofdlijnen van deze nota zijn:

- Het grondbeleid is dienend aan het ruimtelijk beleid voor wonen, werken en recreëren;
- Er wordt een bij voorkeur een faciliterend grondbeleid gevoerd en waar nodig een actief grondbeleid;
- Er worden marktconforme prijzen gehanteerd.

Naar verwachting treedt per 1 juli 2023 de Aanvullingswet Grondeigendom (en bijbehorend Aanvullingsbesluit Grondeigendom) in werking. Deze wet zorgt voor een aantal wijzigingen in de Omgevingswet voor wat betreft kostenverhaal en ruimtelijke instrumenten zoals het voorkeursrecht en onteigening. De huidige Wet ruimtelijke ordening (Wro) wordt dan vervangen door de Omgevingswet.

De nota Grondbeleid wordt, na inwerkingtreding van de Aanvullingswet Grondeigendom, aangepast, zodat deze voldoet aan de dan geldende wetgeving en gebruik maakt van de dan geldende wetgeving. Deze aangepaste nota wordt ter goedkeuring aan de gemeenteraad aangeboden.

Wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert

De Wro biedt gemeenten verschillende mogelijkheden om invloed uit te oefenen op gebiedsontwikkelingen. De Wro kent hiervoor een privaatrechtelijk spoor (de anterieure overeenkomst) en een publiekrechtelijk spoor (het exploitatieplan). In beide sporen kan de gemeente naast de eisen in het bestemmingsplan, ook kwaliteitseisen stellen ten aanzien van de woningcategorieën (sociale huurwoningen, sociale koopwoningen en particulier opdrachtgeverschap) en eisen stellen ten aanzien van de uitvoering, bijvoorbeeld duurzaamheidsvereisten. Binnen de gemeente Brummen wordt er zoveel mogelijk gebruik gemaakt van anterieure overeenkomsten waarin de afspraken met initiatiefnemers worden vastgelegd. Waar dat nodig is, wordt ook het exploitatieplan ingezet om invloed uit te kunnen oefenen op de gebiedsontwikkeling en (een deel van de) gemeentelijk kosten te verhalen.

De gemeente voert op verschillende locaties een faciliterend grondbeleid. Voorbeelden zijn Lombok in Eerbeek en brandlocatie Ambachtstraat in Brummen.

Waar de gemeente een actief grondbeleid voert (grond in bezit heeft die voor rekening en risico van de gemeente wordt getransformeerd naar bouwrijpe grond), moet een grondexploitatie worden vastgesteld door de Raad. Er zijn 8 actieve grondexploitaties. Bij elkaar opgeteld hebben deze 8 grondexploitaties een financieel tekort. Op basis van het BBV moet voor verliesgevende grondexploitaties een verliesvoorziening gevormd worden. Deze verliesvoorziening bedraagt eind 2021 € 4,499 miljoen.

Per 1 januari 2016 is de belastingplicht voor ondernemingen van overheden voor de vennootschapsbelasting (VpB) ingevoerd. Dit betekent dat de gemeente in principe VpB zal moeten betalen over werken en diensten die zij uitvoert als ondernemer. Hierdoor moet over de winst van de gezamenlijke grondexploitaties VpB worden betaald. Step in Control heeft over 2021 de VpB-positie via een quick scan beoordeeld en geconstateerd dat we niet VpB-plichtig zijn voor de grondexploitaties.

Wonen

Binnen de gemeente zijn 5 actieve grondexploitaties, waarmee woningen wordt gerealiseerd. Op dit moment worden er woningen gebouwd aan de Troelstralaan en start eind 2022 en in de eerste helft van 2023 de bouw van de woningen aan de Krullebaar en Elzenbos II. De 10 kavels van Elzenbos III zijn onderdeel van de herontwikkeling van Elzenbos III. Indien dit leidt tot het aanpassen van de plannen, dan wordt dit separaat aan de raad voorgelegd. In 2020 is de grondexploitatie Limburg van Stirumplein vastgesteld. Hierbij is uitgegaan van een start van de gronduitgifte in 2023.

Naast de actieve grondexploitaties, heeft de gemeente een faciliterende rol bij verschillende woningbouwlocaties. Het project Lombok in Eerbeek vordert gestaag en er zijn ontwikkelingen aan

de Alant en Akkergeelster in Brummen.

In het centrum van Brummen zijn een aantal particuliere initiatieven, waar mogelijk woningen worden ontwikkeld (brandlocatie Ambachtsstraat en brandlocatie Markt).

Werken

Op de Hazenberg in Brummen is veel interesse in de bedrijfskavels. Er zijn gesprekken met verschillende partijen. Dit leidt tot een aantal verkopen in 2022.

Nu duidelijk is dat het Logistiek Centrum Eerbeek (LCE) niet op het Burgersterrein in Eerbeek komt, wordt op dit moment nog uitgegaan van een bedrijfsterrein op het Burgersterrein, maar onderzoeken gemeente en provincie in 2023 samen welke invullingen van dit terrein mogelijk zijn. Op het Kerstenterrein in Eerbeek geldt nog altijd een grondexploitatie die is gebaseerd op de mogelijkheden van het bestemmingsplan (commerciële voorziening en wonen). In aansluiting op de structuurvisie voor het Centrum en de Beek onderzoeken we wat de meest passende invulling van deze locatie is.

Specificatie Voorraden, bouwgronden in exploitatie

Voor het totaal van de in exploitatie zijnde complexen kan van het verloop in 2021 en de nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten het volgende overzicht worden weergegeven:

Complexen	Boekwaarde 1 januari 2021	Vermeerderingen	Verminderings	Winstuitname	Boekwaarde 31 december 2021	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31 december 2021
Hazenberg	248.450	8.997	739.164	210.568	-271.149		-271.149
Elzenbos II	1.316.434	-28.618		106.210	1.394.026		1.394.026
Elzenbos III	5.650.718	112.059			5.762.777	1.948.996	3.813.781
Burgersterrein	6.295.935	115.658	5.000		6.406.593	2.016.722	4.389.871
Kerstenterrein	1.818.582	30.877			1.849.459	480.636	1.368.823
Troelstralaan	133.405	82.285	718.927	235.889	-267.348		-267.348
Krullebaar	76.379	10.907			87.286	53.259	34.027
Graaf van Limburg Stirumplein	39.027	60.708			99.735		99.735
	15.578.930	392.873	1.463.091	552.667	15.061.379	4.499.613	10.561.766

Complexen	Balanswaarde 31 december 2021	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (nominale waarde)	Geraamd resultaat (contante waarde)
Hazenberg	-271.149	€ 519.734	€ 657.255	€ 408.670	€ 374.087
Elzenbos II	1.394.026	€ 1.877.038	€ 3.576.639	€ 305.575	€ 208.611
Elzenbos III	3.813.781	€ 300.719	€ 4.046.875	-€ 2.016.620	-€ 1.948.996
Burgersterrein	4.389.871	€ 1.593.328	€ 5.955.625	-€ 2.044.296	-€ 2.016.722
Kerstenterrein	1.368.823	€ 164.429	€ 1.530.056	-€ 483.831	-€ 480.636
Troelstralaan	-267.348	€ 127.692	€ 0	€ 139.655	€ 137.674
Krullebaar	34.027	€ 364.923	€ 406.000	-€ 46.209	-€ 53.259
Graaf van Limburg Stirumplein	99.735	€ 1.057.191	€ 1.719.368	€ 562.442	€ 490.059
	10.561.766	6.005.054	17.891.818	-3.174.614	-3.289.181

H. Leefbaarheid

Visie op leefbaarheid

Het leven in onze gemeente is goed en dat willen we graag zo houden. En op sommige plekken en terreinen kunnen de omstandigheden verbeteren. Dingen die het dagelijks leven fijn maken zijn bijvoorbeeld schone lucht, schoon water, nabijheid van scholen, winkels en sportfaciliteiten. Maar ook cultuur, een gevoel van veiligheid en vriendelijkheid dragen bij aan leefbaarheid. En denk aan mooie bloemen en planten, goed openbaar vervoer, wandelpaden en een leuke eetgelegenheid. Kortom, leefbaarheid uit zich in allerlei vormen en wordt door elke inwoner weer anders ervaren. We willen niet alleen denken vanuit particulier of economisch of financieel belang. De leefbaarheidsaspecten willen we altijd laten meewegen in wat we als gemeente doen en laten.

Leefbaarheid is dus een heel breed begrip én het kan mensen op het verkeerde been zetten. We beschouwen leefbaar niet als ondergrens 'er valt te leven in onze gemeente', maar als een streven naar een fijne, gezonde en veilige plek. Niet alleen om te wonen, maar ook om te werken en te recreëren.

Activiteiten uit verschillende begrotingsprogramma's dragen bij aan de leefbaarheid. Zo werken we aan een veilige leefomgeving via doelen en werkzaamheden die vallen onder begrotingsprogramma 1 (Bestuur en Veiligheid). Toegankelijkheid van het gemeentebestuur en het streven naar een open en positieve bestuurscultuur dragen via dat programma ook bij aan leefbaarheid. In programma 2 zitten activiteiten in de fysieke leefomgeving die een positief effect hebben. In programma 3 gaat het om de sociale leefomgeving waar we zien dat sport, cultuur en welzijnsbeleid bijdragen aan een fijn leefklimaat. En vanuit programma 4 (Bedrijfsvoering) werken we aan een gemeentelijke dienstverlening waar inwoners zich prettig bij voelen.

Het meten van leefbaarheid is niet eenvoudig, omdat iedereen leefbaarheid anders beleeft en iedereen een andere waarde hecht aan bepaalde dingen in zijn of haar leefomgeving. Om toch iets te kunnen zeggen over de leefbaarheid in zijn algemeenheid is de Leefbaarometer ontwikkeld. Dit is een instrument om de leefbaarheid in alle bewoonde wijken, buurten en straten in Nederland te kunnen monitoren. De Leefbaarometer laat zien hoe de situatie van de leefbaarheid is en hoe die zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Hierbij wordt gekeken naar de woningvoorraad, de fysieke omgeving, voorzieningen, sociale samenhang en overlast/onveiligheid. Achtergrondinformatie hierover is op de website van www.leefbaarometer.nl terug te vinden. We volgen in deze paragraaf deze algemene indicator van leefbaarheid als overkoepelend beeld voor onze gemeente. Om te zien waar nog aandachtspunten liggen maken we gebruik van de Atlas van de leefomgeving.

Leefbaarometer:

Onze streefklasse: GOED

Jaartal	2002	2008	2012	2014	2016	2018	2020
Gem Brummen	Ruim voldoende	Ruim voldoende	Ruim voldoende	Ruim voldoende	Goed	Goed	Goed

Financiële begroting

Baten en lasten

Meerjarig overzicht van baten en lasten per programma

Hieronder is het meerjarig overzicht van het saldo van baten en lasten en het resultaat opgenomen. Voor een juist inzicht in de begrotingspositie wordt een onderscheid gemaakt in het saldo van baten en lasten (exclusief de mutaties in reserves) en het resultaat (inclusief de mutaties in reserves). De cijfers van de meerjarenbegroting zijn afgezet tegen de cijfers van de jaarrekening 2021 en begroting 2022 na wijziging t/m de 1e bestuursrapportage 2022.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijz.	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2024 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2025 Progr.begr. 2023-2026	Begroting 2026 Progr.begr. 2023-2026
Lasten						
1 Bestuur en veiligheid	4.573	4.859	4.978	5.221	5.396	5.594
2 Fysieke leefomgeving	12.321	13.112	13.288	13.726	13.773	14.210
3 Sociale leefomgeving	28.914	30.195	31.181	31.443	31.747	31.105
4 Bedrijfsvoering en Financiën	7.337	8.125	9.764	10.062	10.364	10.680
Totaal Lasten	53.145	56.290	59.211	60.452	61.280	61.589
Baten						
1 Bestuur en veiligheid	834	328	298	455	327	328
2 Fysieke leefomgeving	9.108	6.260	6.445	6.590	6.439	6.764
3 Sociale leefomgeving	7.680	7.231	7.565	7.456	7.540	6.701
4 Bedrijfsvoering en Financiën	41.029	42.146	45.075	47.205	49.021	46.762
Totaal Baten	58.651	55.965	59.383	61.706	63.328	60.555
Saldo excl. bestemmingen	5.506	-325	172	1.253	2.048	-1.034
Stortingen						
2 Fysieke leefomgeving	145	1.729	75	75	75	75
4 Bedrijfsvoering en Financiën	915	796	1.101	1.107	1.125	869
Totaal Stortingen	1.060	2.525	1.176	1.182	1.200	944
Onttrekkingen						
2 Fysieke leefomgeving	599	1.019	664	543	448	297
3 Sociale leefomgeving	106	78	0	0	0	0
4 Bedrijfsvoering en Financiën	535	2.215	358	0	0	580
Totaal Onttrekkingen	1.240	3.312	1.022	543	448	877
Bestemmingen per saldo	180	787	-154	-639	-752	-67
Saldo incl. bestemmingen	5.686	462	18	615	1.295	-1.101

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn middelen die geen vooraf bepaald bestedingsdoel hebben. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de rioolheffing waar baten en lasten direct aan elkaar zijn gekoppeld of specifieke uitkeringen vanuit de Rijksoverheid.

De volgende algemene dekkingsmiddelen zijn te onderscheiden:

- de algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- belastingen (lokale heffingen) waarvan de besteding niet gebonden is;
- financiering, bespaarde rente en dividend.

De algemene dekkingsmiddelen maken onderdeel uit van de baten en lasten van programma 4.

Het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen wordt hieronder gepresenteerd. Ook zijn hierin de posten voor onvoorziene uitgaven en vennootschapsbelasting opgenomen.

Algemene dekkingsmiddelen	2023			2024			2025			2026		
	Bedragen x € 1.000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten
Algemene uitkering Gemeentefonds	€ 0	€ 37.662	€ 37.662	€ 0	€ 39.508	€ 39.508	€ 0	€ 41.015	€ 41.015	€ 0	€ 38.583	€ 38.583
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	€ 8	€ 7.232	€ 7.224	€ 8	€ 7.531	€ 7.522	€ 8	€ 7.844	€ 7.835	€ 8	€ 8.026	€ 8.017
Dividenden	€ 0	€ 1	€ 1	€ 0	€ 1	€ 1	€ 0	€ 1	€ 1	€ 0	€ 1	€ 1
Saldo Financieringsfunctie	€ 87	€ 119	€ 32	€ 209	€ 105	-€ 104	€ 375	€ 99	-€ 276	€ 558	€ 90	-€ 468
Post onvoorzien	€ 50	€ 0	-€ 50	€ 50	€ 0	-€ 50	€ 50	€ 0	-€ 50	€ 50	€ 0	-€ 50
Vennootschapsbelasting	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totalen	€ 146	€ 45.014	€ 44.868	€ 267	€ 47.144	€ 46.877	€ 434	€ 48.959	€ 48.526	€ 616	€ 46.699	€ 46.083

Toelichting Algemene dekkingsmiddelen

Algemene uitkering Gemeentefonds
Rijksvergoeding op basis van de meicirculaire 2022.

Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is
Hieronder vallen de lasten en baten van de OZB en de toeristenbelasting.

Dividenden
Betreft winstuitkeringen van de verbonden partijen. Er worden geen significante dividenuitkeringen verwacht in de komende jaren.

Saldo Financieringsfunctie
Hieronder vallen de rentelasten en rentebaten. Over de opgenomen leningen moet rente betaald worden. Conform landelijke voorschriften (BBV) moet deze rente via omslagrente doorberekend worden aan de diverse taakvelden.

Post onvoorzien

De post onvoorzien is bedoeld als dekking voor lasten die niet in de begroting opgenomen zijn. Om te bepalen wanneer de post onvoorzien kan worden aangewend, worden de drie O's gehanteerd.

- Onvoorzienbaar
- Onuitstelbaar
- Onvermijdbaar

Vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelasting (Vpb) is een belasting die wordt geheven over de winst van ondernemingen. Gemeenten kunnen te maken hebben met de vennootschapsbelasting. Voor de jaren tot en met 2021 komt de gemeente Brummen niet door de ondernemerspoort en is daarom niet vennootschapsbelastingplichtig is. Voor de komende jaren gaan we er vanuit dat we niet vennootschapsbelastingplichtig zijn.

Overhead

In onderstaand overzicht worden de lasten en baten van overhead die onderdeel uitmaken van programma 4 Bedrijfsvoering en Financiën gepresenteerd.

Overhead	2023			2024			2025			2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Management	€ 686	€ 0	-€ 686	€ 713	€ 0	-€ 713	€ 744	€ 0	-€ 744	€ 767	€ 0	-€ 767
Bestuursondersteuning	€ 527	€ 0	-€ 527	€ 547	€ 0	-€ 547	€ 566	€ 0	-€ 566	€ 585	€ 0	-€ 585
Voorlichting en Communicatie	€ 553	€ 0	-€ 553	€ 557	€ 0	-€ 557	€ 569	€ 0	-€ 569	€ 580	€ 0	-€ 580
Financiën en Control	€ 592	€ 0	-€ 592	€ 613	€ 0	-€ 613	€ 633	€ 0	-€ 633	€ 654	€ 0	-€ 654
Juridische zaken	€ 392	€ 0	-€ 392	€ 406	€ 0	-€ 406	€ 423	€ 0	-€ 423	€ 434	€ 0	-€ 434
DIV	€ 556	€ 0	-€ 556	€ 644	€ 0	-€ 644	€ 604	€ 0	-€ 604	€ 618	€ 0	-€ 618
HRM	€ 1.481	€ 15	-€ 1.466	€ 1.491	€ 15	-€ 1.476	€ 1.516	€ 15	-€ 1.500	€ 1.538	€ 15	-€ 1.523
Informatisering en automatisering	€ 2.631	€ 26	-€ 2.605	€ 2.626	€ 26	-€ 2.599	€ 2.678	€ 27	-€ 2.652	€ 2.663	€ 27	-€ 2.636
Huisvesting	€ 825	€ 19	-€ 806	€ 818	€ 19	-€ 800	€ 824	€ 19	-€ 805	€ 838	€ 19	-€ 819
Facilitaire zaken	€ 309	€ 1	-€ 308	€ 315	€ 1	-€ 313	€ 318	€ 1	-€ 317	€ 320	€ 1	-€ 319
Totalen	€ 8.553	€ 61	-€ 8.491	€ 8.729	€ 61	-€ 8.668	€ 8.874	€ 62	-€ 8.812	€ 8.997	€ 62	-€ 8.935

Toelichting Overhead

Hieronder worden de verschillende onderdelen van de overhead toegelicht.

Management

Onder de kosten van management vallen de kosten van het Ondersteuningsteam (OT)

Bestuursondersteuning

Hieronder vallen de organisatiekosten voor beleids- en bestuursondersteuning van het college

Voorlichting en communicatie

Hieronder vallen onder andere de organisatiekosten die nodig zijn voor alle online en offline communicatieactiviteiten, communicatieadvisering en bijhorende voorlichtingsmiddelen, waaronder de kosten voor wekelijkse publicatie van de gemeentelijke informatiepagina's GemeenteThuis.

Financiën en Control

Bij dit onderdeel horen de organisatiekosten voor Financiën en Control.

Juridische zaken

Hieronder vallen de organisatiekosten voor algemene juridische advisering en de bezwaarschriftencommissie.

DIV

Hieronder vallen de organisatiekosten voor documentaire informatievoorziening. Daarnaast is er structureel en incidenteel budget voor de invoering van de Wet Open Overheid (WOO) opgenomen.

HRM

Naast de organisatiekosten voor HRM en de salaris- en personeelsadministratie vallen hieronder ook:

- de kosten voor arbeidsomstandigheden (Arbo)
- het budget voor ziektevervangende en inhuur derden
- het opleidingsbudget
- Ondernemingsraad (OR)
- Overige personeel gerelateerde budgetten

Informatisering en automatisering

Hieronder vallen de organisatiekosten voor informatisering en automatisering. Daarnaast zijn bij dit onderdeel alle kosten van ICT, zoals aanschaf en kapitaallasten applicaties, beveiliging, applicatie- en systeembeheer en onderhoud en licentiekosten, voor de gehele organisatie opgenomen.

Huisvesting

De kosten van het gemeentehuis in Brummen en het Servicepunt in Eerbeek zijn hieronder opgenomen. De kosten van energie, belastingen, onderhoud, schoonmaak, verzekeringen en kapitaallasten maken hier onderdeel van uit. Daarnaast zijn de kosten van aanschaf en onderhoud van meubilair hieronder opgenomen. Hiertegenover staan de inkomsten vanuit verhuur (Servicepunt).

Facilitaire zaken

Hieronder vallen de kosten voor printers, portokosten en overige kantoorbenodigdheden.

Incidentele baten en lasten

In onderstaand overzicht zijn de totalen per programma opgenomen.

Programma	2023			2024			2025			2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1. Bestuur en Veiligheid	€ 15	€ 0	€ 15	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2. Fysieke Leefomgeving	€ 688	€ 337	€ 351	€ 740	€ 259	€ 481	€ 388	€ 0	€ 388	€ 390	€ 0	€ 390
3. Sociale Leefomgeving	€ 1.186	€ 1.067	€ 119	€ 1.016	€ 917	€ 99	€ 988	€ 890	€ 98	€ 146	€ 40	€ 106
4. Bedrijfsvoering en Financiën	€ 118	€ 0	€ 118	€ 119	€ 0	€ 119	€ 54	€ 0	€ 54	€ 54	€ 0	€ 54
Totalen	€ 2.007	€ 1.404	€ 603	€ 1.875	€ 1.176	€ 699	€ 1.430	€ 890	€ 540	€ 590	€ 40	€ 550

	Toev	Onttrek	Saldo	Toev	Onttrek	Saldo	Toev	Onttrek	Saldo	Toev	Onttrek	Saldo
Incidentele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves												
1. Bestuur en Veiligheid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2. Fysieke Leefomgeving	€ 0	€ 85	-€ 85	€ 0	€ 37	-€ 37	€ 0	€ 15	-€ 15	€ 0	€ 8	-€ 8
3. Sociale Leefomgeving	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4. Bedrijfsvoering en Financiën	€ 250	€ 358	-€ 108	€ 250	€ 0	€ 250	€ 262	€ 0	€ 262	€ 0	€ 580	-€ 580
Totalen	€ 250	€ 443	-€ 193	€ 250	€ 37	€ 213	€ 262	€ 15	€ 247	€ 0	€ 588	-€ 588

Toelichting incidentele baten en lasten en toevoegingen onttrekkingen uit reserves

(Bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Toelichting				
Programma 1				
<i>Lasten</i>				
Posten < € 25.000	€ 15			
Totaal	€ 15			
Programma 2				
<i>Lasten</i>				
Riolering, kosten stimuleren afkopp. Particulieren, aanvullende onderzoeken klimaatadaptatie en kosten klimaatcoach. t/m 2027	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60
Riolering, infiltratiekansenkaart en implementatie bruidsschat	€ 25			
Riolering, kosten opstellen BRP 2024		€ 25		
Riolering, onderzoek kwaliteit oude druk- en persleidingen, inzicht lozingen bedrijfsafvalwater, inventarisatie watergangen en duikers		€ 60		
Toerisme en Recreatie, bijdrage wandelnetwerk	€ 32			
Verkeer, opstellen Gemeentelijk Verkeers- en vervoerplan / Mobiliteitsvisie	€ 30			
Ruimte voor Eerbeek, plankosten t/m 2030	€ 100	€ 100	€ 100	€ 100
Groenstructuurplan (o.a. extra bomen) 2023 / 2026	€ 74	€ 154	€ 154	€ 154
Bossen en landschap, Groene opgave landschap	€ 223	€ 223		
Duurzaamheid en klimaat, incidentele projecten	€ 87	€ 56	€ 21	€ 21
Posten < € 25.000	€ 57	€ 62	€ 53	€ 55
Totaal	€ 688	€ 740	€ 388	€ 390
<i>Baten</i>				
Gronden en Landerijen, incidentele verkopen	€ 55			
Bossen en landschap, subsidie Groene opgave landschap	€ 223	€ 223		
Duurzame energie, subsidie Regiodeal en Provincie	€ 59	36		
Posten < € 25.000				
Totaal	€ 337	€ 259	€ 0	€ 0
<i>Onttrekking uit reserve</i>				
Toerisme en Recreatie, bijdrage wandelnetwerk	€ 32			
Duurzaamheid, kosten incidentele projecten duurzame energie	€ 28	€ 13		
Ligt op Groen, posten < € 25.000	€ 25	€ 24	€ 15	€ 8
Totaal	€ 85	€ 37	€ 15	€ 8
Programma 3				
<i>Lasten</i>				
Onderwijs, klimaatmaatregelen de Lans	€ 150			
Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	€ 27	€ 27		
Team voor Elkaar, versterken dienstverlening inwoners in kwetsbare positie.	€ 76	€ 76	76	83
WMO, lokaal plan van aanpak Beschermd Thuis	€ 850	€ 850	€ 850	
Posten < € 25.000	€ 83	€ 63	62	63

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	2023	2024	2025	2026
Totaal	€ 1.186	€ 1.016	€ 988	€ 146
<i>Baten</i>				
Onderwijs, klimaatmaatregelen de Lans	€ 150			
Specifieke uitkering Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	€ 27	€ 27		
Verevening regionaal budget Maatschappelijke Opvang / Beschermd Wonen	€ 850	€ 850	€ 850	
Posten < € 25.000	€ 40	€ 40	€ 40	€ 40
Totaal	€ 1.067	€ 917	€ 890	€ 40
Programma 4				
<i>Lasten</i>				
Wet open overheid incidentele kosten	€ 54	€ 54	€ 54	€ 54
Archief, bouwdoossiers en -tekeningen scannen, kosten RAZ	€ 56	€ 65		
Posten < € 25.000	€ 8			
Totaal	€ 118	€ 119	€ 54	€ 54
<i>Toevoeging aan reserve</i>				
Behoedzaamheidsreserve	€ 250	250	262	
Totaal	€ 250	€ 250	€ 262	
<i>Ottrekking uit reserve</i>				
Behoedzaamheidsreserve				€ 580
Algemene reserve	€ 350			
Posten < € 25.000	€ 8			
Totaal	€ 358			€ 580
Recapitulatie				
Lasten	€ 2.007	€ 1.875	€ 1.430	€ 590
Baten	€ 1.404	€ 1.176	€ 890	€ 40
Saldo	€ 603	€ 699	€ 540	€ 550
Toevoegingen aan reserves	€ 250	€ 250	€ 262	€ 0
Ottrekkingen uit reserves	€ 443	€ 37	€ 15	€ 588
Saldo	€ -193	€ 213	€ 247	€ -588

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

In onderstaand overzicht zijn de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves opgenomen. Dit overzicht is een onderbouwing bij de bepaling van het structureel begrotingsaldo.

Structurele toevoegingen / onttrekkingen aan reserves	2023		2024		2025		2026	
	Toevo.	Onttrek.	Toevo.	Onttrek.	Toevo.	Onttrek.	Toevo.	Onttrek.
Bedragen x € 1.000								
Algemene reserve								
Algemene reserve	€ 600		€ 600		€ 600		€ 600	
Bestemmingsreserves								
Reserve toerisme en recreatie	€ 251	€ 203	€ 257	€ 196	€ 263	€ 198	€ 269	€ 199
Reserve afvalstoffenheffing		€ 384		€ 311		€ 236		€ 90
Reserve Duurzaamheid	€ 75		€ 75		€ 75		€ 75	
Totalen	€ 926	€ 587	€ 932	€ 507	€ 938	€ 434	€ 944	€ 289

Toelichting op de structurele toevoegingen en onttrekkingen uit reserves

Algemene reserve

Jaarlijks wordt een bedrag van € 600.000 toegevoegd voor de verbetering van de financiële positie in het kader van het financieel herstelplan.

Reserve toerisme en recreatie

Jaarlijks wordt vanaf 2023 25% van de opbrengst toeristenbelasting toegevoegd (was 20%). De bestaande jaarlijkse structurele lasten voor het versterken van het toeristisch karakter van de gemeente worden aan deze reserve onttrokken.

Reserve afvalstoffenheffing

Bij de tariefstelling van de heffing wordt de reserve ingezet om meerjarig een gelijkmatige tariefstelling te hanteren.

Reserve duurzaamheid

Jaarlijks wordt vanaf 2023 € 75.000 structureel toegevoegd aan deze reserve

Structureel begrotingsaldo 2023-2026

Om te bepalen of er in de begroting en meerjarenraming sprake is van structureel evenwicht maken we met onderstaand overzicht inzichtelijk wat het effect is van de incidentele baten en lasten en de incidentele mutaties in de reserves op het structurele saldo van de begroting en meerjarenraming.

Presentatie van het structureel begrotingsaldo (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Saldo van baten en lasten	€ 172	€ 1.253	€ 2.048	-€ 1.034
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-€ 154	-€ 639	-€ 752	-€ 67
Begrotingsaldo na bestemming	€ 18	€ 615	€ 1.295	-€ 1.101
Waarvan saldo incidentele baten en lasten	€ 603	€ 699	€ 540	€ 550
Waarvan saldo incidentele mutaties in reserves	-€ 193	€ 213	€ 247	-€ 588
Structureel begrotingsaldo	€ 428	€ 1.527	€ 2.082	-€ 1.139

Financiële positie

Geprognosticeerde Balans 2021-2026

Op basis van artikel 20 lid 1b en artikel 22 lid 1 van het BBV nemen we voor de jaren 2022-2026 een geprognosticeerde begin- en eindbalans op. De balans per 31-12-2021 is gebaseerd op de werkelijke cijfers in de jaarrekening 2021.

Activa	31-12- 2021	31-12- 2022	31-12- 2023	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026
(im) Materiële vaste activa	56.396	63.336	64.368	65.841	66.624	67.169
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	42	42	42	42	42	42
Financiële vaste activa: Leningen	4.307	4.288	4.270	4.251	4.231	4.212
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	558	0	0	0	0	0 +
Totaal Vaste Activa	61.303	67.666	68.680	70.134	70.897	71.423
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	10.737	9.539	8.229	5.309	4.299	1.753
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	4	9	9	9	9	9
Uitzettingen <1 jaar	6.008	1.000	1.000	1.500	1.500	1.500
Liquide middelen	239	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende activa	2.198	500	250	1.000	3.000	6.000 +
Totaal Vlottende Activa	19.186	12.048	10.488	8.818	9.808	10.262
Totaal Activa	80.489	79.714	79.168	78.952	80.705	81.685
Passiva	31-12- 2021	31-12- 2022	31-12- 2023	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026
Eigen vermogen	9.449	9.166	10.674	11.319	12.697	14.053
Voorzieningen	4.753	3.880	4.081	3.789	4.076	3.196
Vaste schuld	58.227	59.864	61.017	62.001	63.053	63.742 +
Totaal Vaste Passiva	72.429	72.910	75.772	77.109	79.826	80.991
Vlottende schuld	1.952	4.000	2.000	500	500	500
Overlopende passiva	6.108	2.804	1.396	1.343	379	194 +
Totaal Vlottende Passiva	8.060	6.804	3.396	1.843	879	694
Totaal Passiva	80.489	79.714	79.168	78.952	80.705	81.685

EMU-saldo

Het EMU-saldo geldt binnen de Europese Unie als een indicator om de gezondheid van de overheidsfinanciën te kunnen bepalen. Dit cijfer geeft aan of een overheid een overschot of een tekort heeft. Gemeenten moeten dit cijfer in hun begroting opnemen omdat het Rijk een verplichting heeft naar Europa.

Hieronder is het EMU-saldo van de gemeente opgenomen.

Omschrijving	2022	2023	2024
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2023
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-325	172	1.253
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	6.940	1.032	1.473
3. Mutatie voorzieningen	-873	201	-292
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.193	-1.310	-2.920
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-6.945	651	2.408

Investerings

Op 1 november 2018 is de Nota Investerings- en Afschrijvingsbeleid door de raad vastgesteld (D283888). De doelstelling van deze nota is het formuleren van beleid en vastleggen van uniforme regels voor:

- (Het aangaan van) investeringen;
- Activeren van activa;
- Waarderen van activa;
- Afschrijven van activa.

Investerings worden vastgesteld door de gemeenteraad. Dit gebeurt door hiervoor een bedrag in de programmabegroting (of in een begrotingswijziging) op te nemen. Bij de noodzaak tot doorschuiven van investeringskredieten langer dan 2 jaar wordt hiervoor een beslispunt bij de Jaarstukken opgenomen.

Bij het vaststellen van deze begroting worden de investeringen 2023 beschikbaar gesteld. Zoals vastgelegd in de Nota Investerings- en Afschrijvingsbeleid start de afschrijving op 1 januari van het jaar volgend op het jaar waarin het actief gereed is c.q. verworven wordt. (In de Programmabegroting wordt uitgegaan van het jaar T +1). Voor het jaar 2023 zijn de volgende investeringen opgenomen.

nr	Investerings 2023	Investering	Bijdr derden	Termijn	Rente%	Afschrijving	Rentelast
	Economisch nut waarvoor een heffing wordt geheven						
1	GRP vervanging besturing BBB de Pothof 2023	€ 15.000		15	0,50%	€ 1.000	€ 75
2	GRP afkoppelen openbare ruimte 2023	€ 200.000		40	0,50%	€ 5.000	€ 1.000
3	GRP vervanging gemeaal M/E Soerense Zand 2023	€ 64.998		15	0,50%	€ 4.333	€ 325
4	GRP vervanging IBA's M/E 2023	€ 19.560		20	0,50%	€ 978	€ 98
5	Vervanging ondergronds containers 2023	€ 83.000		8	0,50%	€ 10.375	€ 415
	subtotaal	€ 382.558				€ 21.686	€ 1.913
	Economisch nut, overig						
6	Vervangingsinvestering I&A 2023	€ 150.000		5	0,50%	€ 30.000	€ 750
7	Verbouwing de Sterrenbeek 2023	€ 655.000		20	0,50%	€ 32.750	€ 3.275
8	Aankoop 2 elektrische kippers 2023	€ 93.000		6	0,50%	€ 15.500	€ 465
	subtotaal	€ 898.000				€ 78.250	€ 4.490
	In de openbare ruimte met maatschappelijk nut						
9	Vervanging/rehabilitatie wegen 2023	€ 2.591.782		30	0,50%	€ 86.393	€ 12.959
10	Vervanging armaturen in ledverlichting 2023	€ 170.900		20	0,50%	€ 8.545	€ 855
11	Ruimte voor Eerbeek, herinrichting Stuyvenburchplein 2023	pm		30	0,50%		
12	Ruimte voor Eerbeek, herinrichting Stationsplein 2023	pm		30	0,50%		
13	Ruimte voor Eerbeek, herinrichting omgeving FBE 2023	pm		30	0,50%		
	subtotaal	€ 2.762.682				€ 94.938	€ 13.813
	Totaal	€ 4.043.240				€ 194.874	€ 20.216

Toelichting op de investeringen 2023

Investerings met economisch nut waarvoor een heffing wordt geheven

Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2027 (nrs. 1 t/m 4)

Investerings voor rioleringsprojecten zijn opgenomen in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2027. Dit plan beschrijft op hoofdlijnen hoe richting wordt gegeven aan de rioleringszorg in de gemeente. Het betreft een strategie voor de lange termijn. In het plan is vastgelegd welke personele en financiële middelen er nodig zijn om de strategie te kunnen realiseren.

Vervanging ondergrondse containers (nr. 5)

Conform het vervangingschema worden in 2023 15 containers vervangen.

Investerings met economisch nut, overig

Vervangingsinvestering automatisering (I&A) 2023 (nr. 6)

Voor de vervanging van de huidige hard- en software is jaarlijks een investeringskrediet nodig van € 150.000.

Verbouwing de Sterrenbeek 2023 (nr. 7)

Voor een nieuwe uitstraling en indeling, die voldoet aan de eisen van het moderne onderwijs en om te komen tot een nieuw integraal kind centrum (IKC) in Eerbeek wordt De Sterrenbeek intern verbouwd

Aankoop elektrische kippers 2023 (nr. 8)

Volgens het vervangingschema worden er 2 kippers vervangen door elektrische kippers.

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Vervanging/rehabilitatie wegen 2022 (nr. 9)

Op basis van het vastgestelde beheerplan wegen 2020-2024 is voor het jaar 2022 een investering opgenomen.

Vervanging armaturen in ledverlichting 2023 (nr. 10)

Betreft een project van 5 jaren (t/m 2027) om worden ruim 1.700 armaturen vervangen door ledverlichting welke tevens gedimd kunnen worden. Nadat het gehele project is afgerond zal deze overgang naar ledverlichting een energiebesparing opleveren van 50%.

Ruimte voor Eerbeek, herinrichting Stuyvenburchstraat, Stationsplein en omgeving FBE 2023 (nrs. 11 t/m 13)

De plannen zijn op dit moment nog onvoldoende concreet, vandaar dat de ramingen nog op pm. staan. De raad krijgt deze investeringsprojecten afzonderlijk ter besluitvorming in 2023 voorgelegd. Dekking van deze investeringen is voorzien in de begroting vanuit het budget van € 350.000 voor Eerbeek-Loenen 2030.

Meerjarenplan investeringen

Hieronder de geplande investeringen voor de jaren 2024 t/m 2026. Deze investeringen worden nog niet beschikbaar gesteld bij het vaststellen van deze begroting, maar de kapitaallasten zijn al wel meegenomen in de meerjarenbegroting.

Investeringen 2024	Investering	Bijdr derden	Termijn	Rente%	Afschrijving	Rentelast
Economisch nut waarvoor een heffing wordt geheven						
GRP gemalen BK 2024	€ 105.661		40	0,50%	€ 2.642	€ 528
GRP gemalen ME 2024	€ 401.731		15	0,50%	€ 26.782	€ 2.009
GRP pompunits ME 2024	€ 135.000		20	0,50%	€ 6.750	€ 675
GRP vervangen riool Coldenhovenseweg 2024	€ 169.440		60	0,50%	€ 2.824	€ 847
GRP afkoppelen openbare ruimte 2024	€ 200.000		40	0,50%	€ 5.000	€ 1.000
Vervanging ondergronds containers 2024	€ 84.750		8	0,50%	€ 10.594	€ 424
subtotaal	€ 1.096.582				€ 54.591	€ 5.483
Economisch nut, overig						
Vervangingsinvestering I&A 2024	€ 150.000		5	0,50%	€ 30.000	€ 750
Grote bebordingswagen 2024 (excl borden)	€ 19.500		10	0,50%	€ 1.950	€ 98
Kleine bebordingswagens 2 st. 2024 (excl borden)	€ 16.000		10	0,50%	€ 1.600	€ 80
Renovatie veld 4 de Veldkant 2024	€ 24.000		10	0,50%	€ 2.400	€ 120
subtotaal	€ 209.500				€ 35.950	€ 1.048
In de openbare ruimte met maatschappelijk nut						
Vervanging/rehabilitatie wegen 2024	€ 2.591.782		30	0,50%	€ 86.393	€ 12.959
Vervanging armaturen in ledverlichting 2024	€ 170.900		20	0,50%	€ 8.545	€ 855
Ruimte voor Eerbeek, aanpassingen tbv verkeer 2024	pm			0,50%		
Ruimte voor Eerbeek, aanpassingen rondom de Beek 2024	pm			0,50%		
subtotaal	€ 2.762.682				€ 94.938	€ 13.813
Totaal	€ 4.068.764				€ 185.479	€ 20.344

Investerings 2025	Investering	Bijdr derden	Termijn	Rente%	Afschrijving	Rentelast
Economisch nut waarvoor een heffing wordt geheven						
GRP randvoorziening ME 2025	€ 38.079		20	0,50%	€ 1.904	€ 190
GRP afkoppelen openbare ruimte 2025	€ 200.000		40	0,50%	€ 5.000	€ 1.000
Vervanging ondergronds containers 2025	€ 17.250		8	0,50%	€ 2.156	€ 86
subtotaal	€ 255.329				€ 9.060	€ 1.277
Economisch nut, overig						
Vervangingsinvestering I&A 2025	€ 150.000		5	0,50%	€ 30.000	€ 750
Vervanging 2 Nissan van 2025	€ 93.100		6	0,50%	€ 15.517	€ 466
Vervanging kleine zoutstrooier 2025	€ 31.600		15	0,50%	€ 2.107	€ 158
subtotaal	€ 274.700				€ 47.623	€ 1.374
In de openbare ruimte met maatschappelijk nut						
Vervanging/rehabilitatie wegen 2025	€ 2.591.782		30	0,50%	€ 86.393	€ 12.959
Vervanging armaturen in ledverlichting 2025	€ 170.900		20	0,50%	€ 8.545	€ 855
subtotaal	€ 2.762.682				€ 94.938	€ 13.813
Totaal	€ 3.292.711				€ 151.621	€ 16.464
Investerings 2026	Investering	Bijdr derden	Termijn	Rente%	Afschrijving	Rentelast
Economisch nut waarvoor een heffing wordt geheven						
GRP gemalen BK 2026	€ 61.248		40	0,50%	€ 1.531	€ 306
GRP gemalen ME 2026	€ 248.914		15	0,50%	€ 16.594	€ 1.245
GRP pompunits BK 2026	€ 166.506		40	0,50%	€ 4.163	€ 833
GRP pompunits ME 2026	€ 233.908		20	0,50%	€ 11.695	€ 1.170
GRP randvoorziening ME 2026	€ 38.079		20	0,50%	€ 1.904	€ 190
GRP vervanging Loenenseweg 2026	€ 631.872	€ 251.300	60	0,50%	€ 6.343	€ 3.159
GRP afkoppelen openbare ruimte 2026	€ 200.000		40	0,50%	€ 5.000	€ 1.000
subtotaal	€ 1.580.527				€ 47.230	€ 7.903
Economisch nut, overig						
Vervangingsinvestering I&A 2026	€ 150.000		5	0,50%	€ 30.000	€ 750
subtotaal	€ 150.000				€ 30.000	€ 750
In de openbare ruimte met maatschappelijk nut						
Vervanging armaturen in ledverlichting 2026	€ 170.900		20	0,50%	€ 8.545	€ 855
Vervanging/rehabilitatie wegen 2026	€ 2.591.782		30	0,50%	€ 86.393	€ 12.959
subtotaal	€ 2.762.682				€ 94.938	€ 13.813
Totaal	€ 4.493.209				€ 172.168	€ 22.466

Reserves en Voorzieningen

Reserves en voorzieningen vormen een belangrijk onderdeel van de vermogenspositie van de gemeente Brummen. De kaders en richtlijnen voor reserves en voorzieningen zijn opgenomen in de [Nota reserves en voorzieningen gemeente Brummen](#).

Bij de begroting wordt de verwachte ontwikkeling van de reserves en voorzieningen weergegeven.

Het daadwerkelijke verloop van de reserves en voorzieningen wordt jaarlijks inzichtelijk gemaakt in de jaarstukken.

Stand en het gespecificeerde verloop van reserves

Aard van de reserve	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Algemene reserve						
Algemene reserve	€ 1.711	€ 5.783	€ 7.387	€ 8.004	€ 9.219	€ 11.115
Rekeningresultaat	€ 5.686					
Totaal algemene reserve	€ 7.398	€ 5.783	€ 7.387	€ 8.004	€ 9.219	€ 11.115
Bestemmingsreserves						
Toerisme en recreatie	€ 253	€ 259	€ 275	€ 336	€ 402	€ 473
Behoedzaamheidsreserve	€ 0	€ 238	€ 488	€ 728	€ 1.000	€ 420
Grondexploitatie	€ 0	€ 1.729	€ 1.729	€ 1.729	€ 1.729	€ 1.729
Duurzaamheid/ LOG	€ 95	€ 72				
Duurzaamheid			€ 47	€ 109	€ 184	€ 259
Ligt op Groen			€ 47	€ 23	€ 8	€ 0
Afvalstoffenheffing	€ 1.588	€ 1.048	€ 664	€ 353	€ 118	€ 27
Corona	€ 114	€ 37	€ 37	€ 37	€ 37	€ 37
Totaal bestemmingsreserves	€ 2.051	€ 3.383	€ 3.287	€ 3.315	€ 3.478	€ 2.945
Totaal reserves	€ 9.449	€ 9.166	€ 10.674	€ 11.319	€ 12.697	€ 14.060

Toelichting op de reserves

Algemene reserve

Deze reserve is enerzijds benodigd om risico's op te vangen en daarnaast bedoeld voor de financiering van incidentele uitgaven en het egaliseren van overschotten of opvangen van tekorten in de exploitatie. Jaarlijks wordt een bedrag van € 600.000 toegevoegd voor de verbetering van de financiële positie in het kader van Financieel Gezond Brummen.

Rekeningresultaat

In het raadsvoorstel/-besluit bij de jaarstukken wordt door de raad bepaald hoe het resultaat bestemd wordt. Standaard wordt het resultaat verrekend met de algemene reserve.

Toerisme en Recreatie

Deze bestemmingsreserve is gericht op een versterking van de toeristische recreatieve sector. Daarbij gaat het om infrastructurele maatregelen, lokaal gastheerschap, promotie en marketing en de cofinanciering van passende initiatieven. Vanaf 2023 wordt weer 25% van de opbrengst aan de reserve gedoteerd.

De bestaande jaarlijkse structurele lasten voor het versterken van het toeristisch karakter van de gemeente worden aan deze reserve onttrokken.

Verder kunnen incidentele bijdragen uit deze reserve worden bekostigd.

	2023	2024	2025	2026
Toevoeging, 25% van opbrengst toeristenbelasting	€ 251	€ 257	€ 263	€ 269
Onttrekking structurele lasten:				
Jaarlijkse kosten voor de versterking van toerisme en recreatie	-/- € 195	-/- € 196	-/- € 197	-/- € 198
Onttrekking incidentele lasten:				
Kosten wandelnetwerk	/- € 32			
Promotiefolder 2023	-/- € 8			
Saldo	€ 16	€ 61	€ 66	€ 71

Duurzaamheid

De reserve wordt gevoed vanuit de begroting. Vanuit deze reserve worden projecten in het kader van klimaat en duurzaamheid gedekt.

	2023	2024	2025	2026
Toevoegingen vanuit programma klimaat en duurzaamheid	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75
Onttrekkingen incidentele lasten:				
Diverse duurzaamheidsprojecten	-/- € 28	-/- € 13		
Saldo	€ 47	€ 62	€ 75	€ 75

Ligt op Groen

De reserve wordt gevoed door bijdrages uit woningbouwinitiatieven. We innen deze bijdrages via grondexploitaties of anterieure overeenkomsten, (conform de Grondexploitatiewet). In de Structuurvisie (ROV) Ligt op Groen uit 2006 staan de contouren van dit fonds.

In de Nota Grondbeleid van januari 2006 heeft de gemeenteraad het fonds Ligt op Groen bekrachtigd.

Met de beschikbare middelen uit het fonds Ligt op Groen worden duurzame en groene projecten uitgevoerd samen met de inwoners en ondernemers in Brummen. De projecten zijn passend binnen de uitgangspunten van de reserve, zoals verwoord in het uitvoeringsprogramma 'De schop in de grond'. De huidige reserve is functionerend tot het moment van de inwerkingtreding van de omgevingswet. Het ongewijzigd voortzetten van de huidige systematiek is niet mogelijk.

	2023	2024	2025	2026
Landschapscontract 2023-2026	-/- € 15	-/- € 15	-/- € 15	-/- € 8
Natuurinclusieve landbouw 2022-2024	-/- € 10	-/- € 9		
Saldo	-/- € 25	-/- € 24	-/- € 15	-/- € 8

Afvalstoffenheffing

Op begrotingsbasis worden de kosten van het ophalen, afvoeren en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen inclusief BTW, overhead, kosten minima, openbare reiniging/straatvegen en rente voor 100% doorberekend aan de burgers. Bij de tariefstelling van de heffing wordt de reserve ingezet om meerjarig een gelijkmatige tariefstelling te hanteren. Op rekeningsbasis kan het voorkomen dat er vanwege achterblijvende kosten of hogere inkomsten meer dan 100% dekking wordt verkregen. Dit verschil wordt jaarlijks verrekend met deze reserve.

	2023	2024	2025	2026
onttrekkingen jaarlijkse lasten	-/- € 384	-/- € 311	-/- € 236	-/- € 90
Saldo	-/- € 384	-/- € 311	-/- € 236	-/- € 90

Stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen

Aard van de voorziening	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Verplichtingen, verliezen, risico's						
Pensioenaanspraken wethouders	€ 1.846	€ 1.772	€ 1.698	€ 1.624	€ 1.550	€ 1.476
Voorziening wachtgeld bestuurders	€ 100	€ 100	€ 100	€ 100	€ 100	€ 100
Voorziening WW uitkering werknemers	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10
Afloopkosten complex Elzenbos	€ 65	€ 4	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen, risico's	€ 2.021	€ 1.886	€ 1.808	€ 1.734	€ 1.660	€ 1.586
Onderhoud egalisatie						
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	€ 60	€ 215	€ 354	€ 378	€ 436	€ 222
Voorziening Voedselbos	€ 32	€ 28	€ 24	€ 20	€ 16	€ 12
Onderhoud wegen	€ 273	€ 85	€ 402	€ 659	€ 565	€ 617
Onderhoud lantaarnpalen	€ 106	€ 118	€ 118	€ 118	€ 118	€ 118
Totaal voorzieningen voor onderhoud egalisatie	€ 471	€ 446	€ 898	€ 1.175	€ 1.135	€ 969
Voorzieningen waarvoor heffingen worden geheven						
Rioolrenovaties	€ 1.058	€ 658	€ 908	€ 776	€ 1.276	€ 492
Rioolheffing	€ 1.204	€ 890	€ 467	€ 104	€ 5	€ 149
Totaal voorzieningen waarvoor heffingen worden geheven	€ 2.262	€ 1.548	€ 1.375	€ 880	€ 1.281	€ 641
Totaal voorzieningen	€ 4.753	€ 3.880	€ 4.081	€ 3.789	€ 4.076	€ 3.196

Toelichting op de voorzieningen

Pensioenaanspraken wethouders

Deze voorziening is getroffen om aan de pensioenverplichtingen te kunnen voldoen voor de pensioengerechtigde (oud) wethouders die op 31-12-2009 nog niet de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt.

Voorziening wachtgeld bestuurders

Ter dekking van kosten van wachtgeld van oud-wethouders.

Voorziening WW uitkering werknemers

Ter dekking van kosten WW uitkeringen.

Afloopkosten complex Elzenbos

Na verwachting wordt deze voorziening, na verkoop van alle kavels in 2023, volledig ingezet en afgesloten.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Op basis van het gebouwenbeheerplan worden de budgetten vastgelegd voor kosten van groot onderhoud (incl. klachtenonderhoud). Het gebouwbeheer is opgenomen in de meerjarenplanning. De meerjarenplanning is de basis voor de programmabegroting.

Het uitvoeren van de diverse grootonderhoudswerkzaamheden aan de gemeentelijke gebouwen, die de gemeente beheert, kent budgettair geen jaarlijks gelijk niveau. Dit wordt veroorzaakt doordat veel onderhoudsmaatregelen een meerjarig karakter hebben, waardoor sterke schommelingen in de uitgaven optreden. Om te voorkomen dat de begroting een jaarlijks wisselend beeld geeft, is de voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen ingesteld. Deze voorziening wordt jaarlijks met een

vastgesteld bedrag gevoed en kan, zonder de gemeentelijke exploitatie te beïnvloeden, worden aangewend voor uitgaven ten behoeve van het groot onderhoud.

Op grond van het BBV is het mogelijk een voorziening te creëren die betrekking heeft op verplichtingen, zoals groot onderhoud. Voorwaarde is wel dat het instellen en voeden van een voorziening voor (groot) onderhoud is gebaseerd op een beheerplan. Dit beheerplan moet periodiek worden geactualiseerd. In Brummen gebeurt dit elke 4jaar.

Voorziening voedselbos

Betreft project in plan Elzenbos. Vanuit de bouwgrondexploitatie Elzenbos is een bijdrage aan dit project geleverd. Vanuit deze voorziening zullen de diverse (aanleg)kosten gedekt worden.

Wegenonderhoud

De wetgeving eist van de wegbeheerders de hen toegewezen wegen volgens goed rentmeesterschap te onderhouden (Wegenwet) en maatregelen te nemen die de veiligheid van de weggebruiker waarborgen (Wegenverkeerswet). Voor gemeenten is het daarom van belang om de kwaliteit en de onderhoudsbehoefte van het te beheren areaal inzichtelijk te maken.

In 2019 heeft er een wegininspectie van het gemeentelijk wegenbestand plaatsgevonden en is een beheerplan wegen opgesteld voor de jaren 2020-2024. Op basis van de resultaten van de wegininspectie en het beheerplan wordt de onderhoudsplanning opgesteld.

Voor de financiering van de uitvoering wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de voorziening onderhoud wegen. Uit deze voorziening worden het groot onderhoud van de asfalt- en elementenverhardingen bekostigd en ook de oppervlaktebehandelingen (zie Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen).

Straatverlichting

De gemeente beheert de straatverlichting in de openbare ruimte. De wijze waarop en in welke mate dit gedaan wordt staat beschreven in het beleidsplan openbare verlichting 2016-2020 welke op 26 mei 2016 door de raad is vastgesteld.

Voor het schilderwerk van stalen masten is nog een bedrag in de voorziening beschikbaar.

Rioolrenovaties

Voor de rioolrenovaties wordt gebruik gemaakt van een voorziening. Deze voorziening is ingesteld om een gelijkmatige belasting van de exploitatie te verkrijgen en daarmee ook een meer gelijkmatige ontwikkeling van de rioolheffing. De ontwikkeling van de stortingen en de gehele ontwikkeling van de toekomstige kosten is in beeld gebracht op basis van het gemeentelijke rioleringsplan (GRP).

Rioolheffing

Op begrotingsbasis worden de kosten voor rioleringszorg inclusief BTW, overhead, kosten minima, openbare reiniging/straatvegen en rente voor 100% doorberekend aan de burgers. Bij de tariefstelling van de heffing wordt de voorziening ingezet om meerjarig een gelijkmatige tariefstelling te hanteren. Op rekeningsbasis kan het voorkomen dat er vanwege achterblijvende kosten of hogere inkomsten meer dan 100% dekking wordt verkregen. Dit verschil wordt jaarlijks verrekend met deze voorziening.

Bijlagen

1. Subsidieplafonds

In deze bijlage wordt het subsidieplafond per beleidsterrein als bedoeld in artikel 5, lid 1, van de [Algemene Subsidieverordening Gemeente Brummen](#) beschreven. Binnen de plafonds stelt het college vervolgens de definitieve subsidie vast voor de individuele organisaties en instellingen.

In het onderstaande overzicht staat voor het jaar 2023 de verdeling per beleidsveld en per programma.

Overzicht subsidieplafonds 2023

Totaal van de plafonds per beleidsterrein	<i>Plafond 2022</i>	<i>Plafond 2022 na wijziging</i>	<i>Plafond 2023</i>
Sport- en cultuurbeleid	€ 1.251.933	€ 1.251.933	€ 1.311.651
Gezondheidsbevordering	€ 363.593	€ 369.593	€ 374.997
Sociale cohesie	€ 35.572	€ 35.572	€ 146.091
Lokaal onderwijsbeleid	€ 15.000	€ 15.000	€ 20.500
Veiligheidsbeleid	€ 6.750	€ 6.750	€ 7.085
Maatschappelijk beleid	€ 998.387	€ 1.008.528	€ 1.056.130
(openlucht)recreatie en toerisme	€ 148.400	€ 148.400	€ 86.532
TOTAAL SUBSIDIEPLAFONDS	€ 2.819.635	€ 2.835.776	€ 3.002.986

Programma 1			€ 7.085
Programma 2			€ 873
Programma 3			€ 2.995.028
TOTAAL			€ 3.002.986

De subsidies zijn, daar waar van toepassing met 2,4% geïndexeerd. Daarnaast is er per beleidsterrein 2,5% extra ruimte opgenomen in het plafond 2023.

Belangrijkste wijzigingen:

- Sociale cohesie: verhoging door extra budget voor opbouwwerk SWB
- Recreatie en toerisme: de subsidie aan Stichting Visit Brummen-Eerbeek komt te vervallen per 2023. De stichting is opgeheven.

2. Financiële uitgangspunten en grondslagen

In dit hoofdstuk zijn de financiële uitgangspunten en grondslagen opgenomen die zijn gehanteerd bij het opstellen van de Programmabegroting 2023-2026.

Lasten

Uitgangspunten	Programmabegroting 2023-2026
Prijsstijging 2023-2026 (inflatie)	Uitbestedings- en subsidiebudgetten zijn, waar dat aan de orde is, meerjarig geïndexeerd met een percentage dat gebaseerd is op het consumentenprijsindexcijfer (cpi) zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan (CEP) 2022. De percentages zijn: 2023: 2,4% 2024: 2,4% 2025: 2,5% 2026: 2,0%
Gemeenschappelijke regelingen (GR)	De bijdragen in 2023 zijn gebaseerd op (concept)begrotingen 2023 van de GR of de meest recente gegevens over de ontwikkeling van de bijdrage aan de GR. De bijdrage aan GR'en zijn voor 2024 en volgende jaren geïndexeerd met het consumentenprijsindexcijfer volgens het CEP 2022 (zie prijsstijging 2023-2026).
Loonkosten (inclusief sociale lasten)	Uitgangspunt voor de indexering van loonkosten is de Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers zoals opgenomen in het CEP 2022 die als basis dient voor de raming in de meicirculaire 2022. Op basis van het CEP 2022 zijn de volgende indexeringen voor salarissen opgenomen ten opzichte van de loonkosten 2022: 2023: 3,3% 2024: 3,9% 2025: 3,8% 2026: 3,6%
Kapitaallasten	Op basis van de staat van activa, de lopende investeringskredieten en het meerjarige investeringsplan in de Programmabegroting 2023-2026.
Rentelasten	Op basis van de leningenportefeuille tot en met 2021 en de ontwikkeling financieringsbehoefte 2022-2026. Hierbij is rekening gehouden met een gemiddelde rente van 0,5% voor langlopende leningen.
Rente over activa	De totale rentelast wordt via een gemiddeld percentage omgeslagen over de boekwaarde van de activa. Voor 2023 bedraagt de renteomslag 0,5%, voor 2024 en 2025 1% en voor 2026 1,5%.
Eigen financieringsmiddelen	Hierover wordt geen rente berekend.

Baten

Uitgangspunten	Programmabegroting 2023-2026
Onroerende zaakbelastingen	De jaarlijkse inflatiecorrectie die voor 2023 en volgende jaren van toepassing is, is gebaseerd op het CEP2022 (zie Prijsstijging (2023-2026)).
Toeristenbelasting	De jaarlijkse inflatiecorrectie die voor 2023 van toepassing is bedraagt 2,4%.
Rioolrechten	100% kostendekkend.
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend.
Grafrechten	De jaarlijkse inflatiecorrectie die voor 2023 van toepassing is bedraagt 2,4%.
Leges	Inflatiecorrectie met 2,4% en maximaal 100% kostendekking.
Rente verstrekte leningen	Op basis van de bestaande leningenportefeuille.

Overige grondslagen

Uitgangspunten	Programmabegroting 2023-2026
Aantal inwoners	Voor de berekening van de algemene uitkering is uitgegaan van een inwoneraantal van 20.884 (stand per 1 januari 2022) voor de jaren 2022 t/m 2026.
Aantal woningen	Voor de berekening van de algemene uitkering is uitgegaan van 9.522 woningen voor de jaren 2023 t/m 2026
Meerjaren Grond Exploitaties	de parameters voor het jaar 2023: kostenstijging 3,0% opbrengststijging 1,0% rente 0,6% disconteringsvoet 2,0%.

3. Taakvelden

Voor de onderlinge vergelijkbaarheid met andere gemeenten wordt in deze bijlage een overzicht van lasten, baten en saldo op de wettelijk voorgeschreven taakvelden weergegeven.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026				
	Lasten	Baten	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
0 Bestuur en Ondersteuning					
0.1 Bestuur	1.904	96	0	0	-1.808
0.10 Mutaties reserves	0	0	1.176	1.022	-154
0.2 Burgerzaken	790	188	0	0	-602
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	200	119	0	0	-81
0.4 Overhead	8.553	61	0	0	-8.491
0.5 Treasury	88	120	0	0	32
0.61 OZB woningen	255	4.217	0	0	3.961
0.62 OZB niet-woningen	50	2.011	0	0	1.961
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	37.662	0	0	37.662
0.8 Overige baten en lasten	818	0	0	0	-818
Totaal 0 Bestuur en Ondersteuning	12.658	44.474	1.176	1.022	31.662
1 Veiligheid					
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.361	0	0	0	-1.361
1.2 Openbare orde en veiligheid	466	27	0	0	-438
Totaal 1 Veiligheid	1.827	27	0	0	-1.799
2 Verkeer, vervoer en waterstaat					
2.1 Verkeer en vervoer	2.899	73	0	0	-2.826
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	2.899	73	0	0	-2.826
3 Economie					
3.1 Economische ontwikkeling	78	0	0	0	-78
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	48	46	0	0	-2
3.4 Economische promotie	268	1.015	0	0	748
Totaal 3 Economie	394	1.061	0	0	667
4 Onderwijs					
4.2 Onderwijshuisvesting	993	150	0	0	-843
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.162	423	0	0	-739
Totaal 4 Onderwijs	2.155	573	0	0	-1.582
5 Sport, cultuur en recreatie					
5.1 Sportbeleid en activering	253	20	0	0	-233
5.2 Sportaccommodaties	1.552	580	0	0	-972
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	106	0	0	0	-106
5.4 Musea	65	0	0	0	-65
5.5 Cultureel erfgoed	64	0	0	0	-64
5.6 Media	428	0	0	0	-428

Exploitatie	Begroting 2023 Progr.begr. 2023-2026				
	Lasten	Baten	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.240	223	0	0	-2.016
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	4.708	823	0	0	-3.885
6 Sociaal Domein					
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.453	125	0	0	-1.328
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.280	0	0	0	-2.280
6.3 Inkomensregelingen	5.750	4.563	0	0	-1.187
6.4 WSW en beschut werk	2.858	360	0	0	-2.498
6.5 Arbeidsparticipatie	989	236	0	0	-753
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	913	38	0	0	-875
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	3.038	200	0	0	-2.838
6.71B Begeleiding (WMO)	1.893	0	0	0	-1.893
6.71C Dagbesteding (WMO)	761	0	0	0	-761
6.72A Jeugdhulp begeleiding	1.555	0	0	0	-1.555
6.72B Jeugdhulp behandeling	450	0	0	0	-450
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	410	0	0	0	-410
6.73A Pleegzorg	194	0	0	0	-194
6.73B Gezinsgericht	193	0	0	0	-193
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	923	0	0	0	-923
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	458	0	0	0	-458
6.74C Gesloten plaatsing	350	0	0	0	-350
6.81A Beschermd wonen (WMO)	869	850	0	0	-19
6.82A Jeugdbescherming	400	0	0	0	-400
6.82B Jeugdreclassering	54	0	0	0	-54
Totaal 6 Sociaal Domein	25.789	6.371	0	0	-19.417
7 Volksgezondheid en milieu					
7.1 Volksgezondheid	835	20	0	0	-815
7.2 Riolering	1.952	3.302	0	0	1.351
7.3 Afval	1.689	1.894	0	0	205
7.4 Milieubeheer	1.353	59	0	0	-1.294
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	235	114	0	0	-121
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	6.064	5.389	0	0	-675
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.694	0	0	0	-1.694
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	294	248	0	0	-46
8.3 Wonen en bouwen	729	343	0	0	-387
Totaal 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.718	591	0	0	-2.127
Saldo incl. bestemmingen	59.211	59.383	1.176	1.022	18

4. Beleidsdocumenten

Relevante beleidsdocumenten Programma 1 Bestuur en Veiligheid

Communicatiebeleidskader 2019
Participatiewijzer Brummen
Visie Dienstverlening "Wij werken voor Brummen"
APV 2021
Integraal veiligheidsplan IJsselstreek 2020-2024
Evenementenbeleid Gemeente Brummen
Nota Vergunningen, Toezicht en handhavingsbeleid fysieke leefomgeving 2015-2019 (gecontinueerd 2019-2021)
Preventie en handhavingsplan Drank en Horeca 2014-2018
Drank- en Horecabeleid Gemeente Brummen
Beleidsregels Wet Bibob Gemeente Brummen 2021
Beleidsregels aanpak woonoverlast gemeente Brummen 2020

Relevante beleidsdocumenten Programma 2 Fysieke leefomgeving

Strategische Agenda Cleantech Regio 2022-2030
Uitvoering landschapsregeling gemeente Brummen 2019-2023
Koersdocument Duurzame Energie 2016-2018
Programmaplan "Ruimte voor Eerbeek"
Bestemmingsplan Eerbeek
PlanMer Eerbeek
Ruimtelijke economische visie Eerbeek
Structuurvisie Centrumplan Brummen
Beheerplan wegen 2020-2024
Woonagenda 2019-2023
Speelvoorzieningen in de gemeente Brummen
Integrale visie beheer Openbare Ruimte
Visie "Brummen Eerbeek Sterk in Verblijf"
Groen Werken "Leidraad Flora & Faunawet en Beheer Openbare Ruimte"
Beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2020
Uitvoeringsplan "Van afval naar grondstof"
Verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020
Kadernota Basismobiliteit "Op Weg"

Toekomstvisie 2030 "Innoveren met oude waarden"
Afvalbeleidsplan 2013-2017
Beleidsplan gemeentelijke gebouwen
Nota Faunabeheer
Gemeentelijk verkeer en vervoerplan
Waterplan Brummen
Landschapsbeleidsplan
Bosplan Eerbeek
Groenstructuurplan kern Brummen
Groenstructuurplan kern Eerbeek

Relevante beleidsdocumenten Programma 3 Sociale leefomgeving

Integraal beleidskader sociaal domein
Integrale nota "ondersteuning voor mensen met een laag inkomen en/of financiële problemen" 2018-2021
Regiovisie Samen tegen huiselijk geweld, inclusief uitvoeringsagenda en lokale paragraaf
Nadere regels Alle peuters naar de voorschool
Onderwijsachterstandenbeleidsplan 2021
Integraal huisvestingsplan onderwijsvoorzieningen

Relevante beleidsdocumenten Programma 4 Bedrijfsvoering en Financiën

Financiële verordening
Nota Weerstandsvermogen 2018-2021
Nota Grondbeleid 2021-2030
Nota Reserves en voorzieningen
Nota Investerings- en afschrijvingsbeleid 2018
Treasurystatuut
Financieel afsprakenkader gemeente Brummen
Algemene subsidieverordening
I-Visie
Visie dienstverlening gemeente Brummen
Informatiebeveiligingsbeleid gemeente Brummen 2020-2023